

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tina Ljubec

**Nasilje nad starimi ljudmi na območju Centra za
socialno delo Ptuj**

Magistrsko delo

Ljubljana 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tina Ljubec

**Nasilje nad starimi ljudmi na območju Centra za
socialno delo Ptuj**

Magistrsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Študijski program: Magistrsko študijski program druge stopnje Socialno delo
s starimi ljudmi

Ljubljana 2018

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Tina Ljubec

Naslov magistrskega dela: Nasilje nad starimi ljudmi na območju Centra za socialno delo Ptuj

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Število strani: 91

Število prilog: 1

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali

Ključne besede: stari ljudje, nasilje, zloraba, družina, socialno delo s starimi ljudmi

Povzetek: V magistrskem delu sem raziskovala prisotnost nasilja nad starimi ljudmi na območju, ki ga pokriva Center za socialno delo Ptuj. V prvem delu sem opisala stiske in težave, s katerimi se srečujejo stari ljudje, zajela sem širši okvir nasilja nad starimi ljudmi ter se osredotočila na socialno delo s starimi ljudmi. Na podlagi obdelave spisov centra za socialno delo sem raziskovala socialno-demografske značilnosti in življenjske razmere žrtev nasilja, socialno-demografske značilnosti povzročiteljev nasilja, potek nasilja, ravnanja žrtev nasilja in zapisovanje v socialnem delu. Rezultati so pokazali, da se največ nasilja zgodi v domačem okolju, žrtve so v največ primerih ženske, povzročitelji pa družinski člani moškega spola. Žrtve običajno potrebujejo veliko časa, da se odločijo ukrepati, kadar pa to storijo, se najpogosteje obrnejo na policijo, ki vzpostavi stik s centrom za socialno delo in vodi proces pomoči žrtvi.

Title: Abuse of the Older People on the Area Assigned to the Center for Social Services Ptuj

Key words: older people, violence, abuse, family, social work with older people

Summary: In my Master's Thesis I conducted a research of the presence of violence on the area assigned to the Center for Social services Ptuj. The first part describes the hardship and problems that the older people have to face, covering a wider range of violence and abuse of the older people with a focus on social work with the older people. Based on a study of case files of the center for social services I researched the socio-demographic characteristics and the living conditions of victims of violence, the socio-demographic characteristics of the abusers, the development of abuse, the actions of the victims and the record keeping in social work. The results show that most of the violence and abuse happens in the domestic environment, the victims are predominantly women and the abusers are mostly male family members. The victims usually take considerable time before taking action, but when they do, they primarily turn to the police, which subsequently contacts the center for social services and oversees the process of helping the victim.

PREDGOVOR

Nasilje. Dogodek, ki človeku popolnoma spremeni življenje.

Prvič sem se z nasiljem intenzivneje srečala, ko sem se v sklopu prakse na Fakulteti za socialno delo odločila, da jo opravljam na Centru za socialno delo Ptuj, v programu varna hiša. V mesecih praktičnega dela sem spoznavala, da je nasilje zelo prisotno v življenjih ljudi, vendar se o njem v javnosti govori zelo malo. V nadaljevanju študija sem se usmerila v magistrski študijski program socialno delo s starimi ljudmi. V tem kontekstu sem v zvezi z nasiljem nad starimi ljudmi ugotavljala, da nasilje nad njimi pogosto ostaja prezrto. Ko sem razmišljala in se odločila izbrati temo nasilja nad starimi ljudmi za moje magistrsko delo, sem ugotavljala, da bo podatke težko pridobiti, saj žrtve o nasilju nerade govorijo, kar sem spoznala že med svojim delom v varni hiši. Ob iskanju literature sem ugotavljala, da je tematika nasilja nad starimi ljudmi velikokrat »skrita« v splošnih knjigah ter člankih o starosti in staranju.

V nadaljevanju sem se odločila, da bom podatke skušala pridobiti s pomočjo vpogleda v spise centra za socialno delo s področja nasilja nad starimi. Zaradi dotedanje povezave s Centrom za socialno delo Ptuj, ki se nahaja na območju, kjer živim, sem se odločila, da jih zaprosim za sodelovanje, kar je direktor centra za socialno delo odobril.

Ob prebiranju spisov sem spoznavala življenjske zgodbe ljudi z izkušnjo nasilja v odnosih in to največkrat v odnosih, ki so nam v življenju najpomembnejši, to so odnosi z nam dragimi in pomembnimi ljudmi, starši, partnerji, otroci, v katerih naj bi bili srečni, varni in zadovoljni in ki bi nam predstavljali zavetje, ko ga potrebujemo. Odnosi, v katerih se nasilje nikoli ne bi smelo dogajati. Dobila sem vpogled v to, da za slehernim spisom stoji zelo konkretna zgodba človeka, ki mu je nasilje s strani njemu pomembnega človeka za vedno spremenilo življenje, njegov pogled na zanj pomembne vrednote in odnose. Zgodba človeka, ki je bil zaradi nasilja v svojem življenju prisiljen izbrati med zanj pomembnim odnosom in lastno varnostjo. Zgodbe, ki pomenijo temeljite spremembe v življenju in nove začetke. Zgodbe o pogumu, ki ga človek za to potrebuje. Zgodbe, ki so se me globoko dotaknile.

Magistrsko delo mi je v teku izvajanja odprlo nove poglede na nasilje, pridobitev znanj o nasilju in o tem, kako proces pomoči žrtvi poteka v praksi. Spoznala sem, da žrtev nasilja bolj kot kadar koli v življenju potrebuje strokovno pomoč, podporo in razumevanje za korake v življenje brez nasilja, predvsem pa najprej potrebuje, da ji verjamemo, da skupaj z njo raziskujemo, kaj je tisto, kar potrebuje in da sledimo temu, kako in koliko korakov zmore narediti. Pomembno je, da smo kot strokovne delavke in delavci z njo ter da ji to tudi jasno povemo. S tem ustvarjamo pogoje za delovni odnos, odnos zaupanja in podpiranja za njeno pot v življenje brez nasilja.

V magistrskem delu za strokovnjake na področju dela preprečevanja nasilja v družini večinoma uporabljam ženski spol, torej strokovna delavka ali socialna delavka iz razloga, ker je velika večina socialnih oziroma strokovnih delavk žensk.

Na tem mestu bi se želela zahvaliti vsem, ki ste mi v procesu pisanja magistrskega dela stali ob strani, saj mi brez vas ne bi uspelo. Hvala mojim staršem za vso izraženo skrb in besede spodbude. Hvala mojemu Luki, ki mi je ves čas stal ob strani in me podpiral. Hvala Centru za socialno delo Ptuj, ki mi je z vpogledom v spise omogočil nastanek tega dela. In hvala mentorici, izr. prof. dr. Jani Mali, da me je sprejela pod svoje mentorstvo in me usmerjala pri pisanju.

KAZALO

1	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	STISKE IN TEŽAVE STARIH LJUDI.....	1
1.2	DRUŽINA IN STAR ČLOVEK	5
1.3	NASILJE	9
1.4	OBLIKE NASILJA	11
1.5	DEJAVNIKI NASILJA NAD STARIMI LJUDMI	15
1.6	NASILJE V DRUŽINI NAD STARIMI LJUDMI.....	18
1.7	SOCIALNO DELO S STARIMI LJUDMI	22
1.8	ZAPISOVANJE V SOCIALNEM DELU IN UPORABA JEZIKA SOCIALNEGA DELA.....	25
1.9	POSTOPEK OBRAVNAVE NASILJA NA CENTRIH ZA SOCIALNO DELO	28
2	PROBLEM	34
3	METODOLOGIJA	36
3.1	VRSTA RAZISKAVE	36
3.2	RAZISKOVALNE TEME IN VIRI PODATKOV.....	36
3.3	POPULACIJA IN VZOREC	37
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	37
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV.....	37
4	REZULTATI	41
4.1	SOCIALNO-DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI IN ŽIVLJENJSKE RAZMERE ŽRTEV NASILJA	41
4.2	SOCIALNO-DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI POVZROČITELJEV NASILJA	43
4.3	POTEK NASILJA.....	44
4.4	RAVNANJE ŽRTEV NASILJA	45
4.5	ZAPISOVANJE V SOCIALNEM DELU.....	46
5	RAZPRAVA	50
6	SKLEPI.....	58
7	PREDLOGI	60
8	UPORABLJENA LITERATURA.....	63
9	PRILOGE	70
9.1	KODIRANJE.....	70

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 Stiske in težave starih ljudi

Milošević Arnold (1999, str. 10) navaja Hooyman, Asuman Kiyak, (1993), ki staranje opisujeta kot proces, »ki se začne že ob rojstvu. Čeprav se v mlajših starostnih obdobjih ne zavedamo sprememb, ki prihajajo z leti, se vsi staramo že od tistega trenutka, ko smo se rodili. Do tridesetega leta te spremembe označujemo kot razvoj in zorenje, po tej starosti pa prihaja do dodatnih sprememb, ki pomenijo počasno in normalno slabšanje vseh organskih sistemov. Ta pojav imenujemo senesenca. Senesenca vpliva na to, da se poveča občutljivost za različna obolenja. To je zadnja stopnja v razvoju organizma.«

Staranje prebivalstva pomeni povečanje deleža prebivalstva nad določeno starostno mejo, običajno je to nad 65 let, ob hkratnem zmanjšanju števila otrok, mlajših od 15 let, in ob podaljševanju življenjske dobe prebivalcev. (Vertot, 2008, str. 15) Prebivalstvo sveta se izrazito stara. Leta 2010 je bilo v bolj razvitih regijah sveta dvaindvajset odstotkov prebivalcev starejših od 60 let, do leta 2050 pa bi se naj ta delež povečal na triintrideset odstotkov. Demografska gibanja po svetu, vključujoči Slovenijo, napovedujejo intenzivno staranje prebivalstva in manjšanje mladega prebivalstva. (Vertot, 2010, str. 11) Skladno s temi spremembami pa se je spremenil tudi odnos mlajših generacij do starih ljudi. Sodobna družba ustvarja podobo starih ljudi v skladu z lastnim interesom in jih prikazuje kot odvisne od drugih, neproduktivne in neaktivne člane družbe. (Mali, 2007, str. 43) Stari ljudje v Sloveniji živijo na videz dobro, so spoštovani s strani mlajših generacij, njihova mnenja pa so upoštevana. A dejansko temu ni tako, saj imajo stari ljudje vedno večji občutek ogroženosti in odrinjenosti s strani mlajših generacij, hkrati pa se mlajše generacije bojijo starejših. Verjetno gre za kombinacijo strahu pred množico, na primer, da mladi ne bodo zmogli delati za toliko starih ljudi, in strahu pred lastno starostjo. Takšne neresnice in polresnice v družbi demonizirajo starost in ustvarjajo nestrpnost med generacijami. (Kožuh Novak, 2007, str. 13) Stari ljudje se zaradi izključujočega odnosa družbe čutijo nebogljene, nesamostojne, odvisne od pomoči drugih in starejše, kot so v resnici, ter so tudi zaradi marginaliziranega položaja vse večkrat žrtve nestrpnosti, stereotipov, diskriminacije, socialne izključenosti in nasilja. (Kavčič, 2011, str. 10) Pogosto so manj informirani o svojih pravicah in možnostih ukrepanja, posledično pa ranljivejši in manj zaščiteni, zato se ne morejo braniti pred negativnimi pojavi. (Žiberna, 2005, str. 48)

V Sloveniji naraščajo diskriminacija, zlorabe in nasilje nad starimi ljudmi. Ker ti iz različnih razlogov teh pojavov ne prijavljajo, odgovorne institucije ne ukrepajo, čeprav pojave zaznavajo. Zgodbe tako ostajajo zamolčane, trpljenje ljudi pa ostaja za domačimi zidovi. Ti pojavi pa imajo svoje posledice, ki se kažejo na zdravju in kakovosti življenja starih ljudi, prav tako pa se pojavi še stopnjujejo, saj so povzročitelji na ta način zaščiteni. (Žiberna, 2005, str. 48)

Pogosta današnja izkušnja je, da imajo stari ljudje zadovoljene materialne potrebe, so zdravi in duševno čili, vendar pa so nezadovoljni, ker so osamljeni in frustrirani na področju medčloveških odnosov. (Ramovš, 2003, str. 88) Stari ljudje so pogosto odrezani od srednje in mlade generacije, čedalje manj je tradicionalnih družin in čedalje pogostejše stari ljudje ostanejo sami. Ker svojih življenjskih izkušenj in spoznanj nimajo s kom deliti, lahko svoje življenje doživljajo kot nesmiselno, kar privede do bivanjske praznine, brezcilnosti in telesnih bolezni. Tudi če ima star človek ob sebi veliko ljudi in njegova potreba po osebnem medčloveškem odnosu z nekom ni zadovoljena, se lahko počuti osamljenega. (Regoršek, 2005, str. 5)

Na starost v sodobni družbi niso pripravljeni ne starajoči se človek, ne otroci in ne vnuki. Včasih so ljudje, še posebej tisti, brez lastnih dohodkov, odvisnost od lastnih otrok v starosti sprejemali kot nujno zlo, v današnjem času, ko pa ima večina ljudi lastne dohodke, pa tega ne sprejmejo, saj starejši ljudje nočejo biti odvisni od svojih otrok. Ljudi je strah onemoglosti in bolezni, a se na starost ne pripravljajo, saj se je bojijo. V družbi, kjer sta ideala mladost in lepota, se starajočim ljudem ob vidnih znakih staranja zmanjšuje samozavest, zaradi česar se s svojimi stiskami pogosto obračajo na svoje potomce. Tako stari ljudje kot potomci se s staranjem in odvisnostjo od pomoči drugih težko sprijaznijo. V starosti se namreč zamenjajo vloge, saj morajo otroci pogosto prevzeti skrb za starše. Potomci, ki so bili celo življenje navajeni na to, da le prejemajo in nič ne dajejo, tudi sedaj pričakujejo, da bodo starši potrpežljivi, če nimajo časa za njih ali bodo od njih še naprej jemali denar. Ti potomci ne morejo stopiti iz vloge otroka in če bi jim kdo rekel, da so do svojih staršev nasilni, bi bili prizadeti, saj se svojega nasilnega vedenja niti ne zavedajo. Starši njihovo početje pogosto tolerirajo, kot so to počeli v preteklosti, le da sedaj potrebujejo več pomoči in razumevanja s strani otrok, vendar se tega ne zavedajo ne eni, ne drugi. (Kožuš Novak, 2005 a, str. 11)

Starost prinaša razne težave in stiske, ki se kažejo v zavesti starega človeka. Mnoge prinaša pešanje moči, druge napačno doživljanje starosti v družbi. Starost prinaša slabljenje

telesnih moči, pešanje spomina in drugih duševnih zmožnosti, ter razne bolezni, osamljenost in družbeno odrinjenost, lahko tudi revščino, pojavi se lahko občutek praznine, ko človek več ne vidi smisla svoje preteklosti in prihodnosti. (Regoršek, 2005, str. 4) Kadar zboli partner in mora drug partner prevzeti skrb zanj, se življenje povsem spremeni in oboleli partner lahko partnerju, ki skrbi zanj, kaj hitro prične predstavljati breme, le-ta pa to skriva. Oboleli partner lahko svojemu partnerju zavida zdravje, zaradi česar postaja agresiven in egoističen, s tem pa odnos postaja čedalje bolj obremenjujoč. (Pečjak, 1998, str. 79)

Izguba partnerja predstavlja enega izmed najhujših stresov v življenju posameznika. Stres je sorazmeren letom, ki sta jih partnerja preživela skupaj. Pri veliki večini ljudi se pojavita depresija in osamljenost. Ne samo, ker so zakonca ni več, tudi mnogi prijatelji in znanci se vdov in vdovcev izogibajo. (Pečjak, 1998, str. 80) Razlogi so različni: ob srečanju lahko pomislijo na lastno minljivost, na pokojno osebo, morda je bila pokojna oseba prijatelj od pokojnega partnerja, s preživelim partnerjem pa niso v enakih prijateljskih odnosih, marsikdaj je v družbo parov težko sprejeti samo eno osebo; do tega, da ne vedo, kako ravnati ob srečanju z vdovo ali vdovcem. Pri starejših ljudeh je stres po smrti partnerja velikokrat tako hud, da kmalu po njegovi smrti umre še drug partner. (Pečjak, 1998, str. 80) »Osebe, ki preživijo skoraj pol stoletja v partnerstvu, pogosto občutijo življenje kot težavno in osamljeno. Znajdejo se v strahu in bojazni pred neodvisnim individualnim življenjem.« (Kristančič, 2005, str. 20)

Duševni težavi, ki najpogosteje doletita ljudi v starosti, sta depresija in strah. Hvalič Touzery (2009, str. 74) navaja, da depresija prizadene med deset in petnajst odstotkov ljudi, ki so stari nad 65 let, pri ljudeh s kroničnimi boleznimi pa je ta odstotek še nekoliko višji. Stari ljudje, ki so bolj izpostavljeni tveganju za pojav depresije, so predvsem ženske, neporočeni stari ljudje oziroma tisti, ki živijo sami, ljudje z boleznimi in invalidi. Depresija se lahko kaže tudi kot posledica zlorabe alkohola in psihotropnih zdravil. Psihiatrične motnje, kot so depresija, druge kronične bolezni, predvsem tiste, ki povzročajo hude bolečine, in socialna izolacija so pogosti dejavniki tveganja za samomor pri starih ljudeh. Avtorica navaja, da so tveganjem za pojav duševnih težav še posebej izpostavljeni stari ljudje z nizko izobrazbo ali nizkimi dohodki, saj pri njih obstaja večja nevarnost, da bodo zaradi bolezni imeli dolgotrajne zdravstvene težave ali funkcionalne omejitve. Prav tako je pomemben dejavnik tveganja tudi revščina, kateri so najbolj izpostavljeni ljudje, stari nad 75 let.

Stari ljudje se soočajo tudi z demenco, ki prizadene okoli dva odstotka ljudi, ki so stari med 65 in 69 let ter kar dvaindvajset odstotkov ljudi v starosti od 85 do 89 let. Težavo pri diagnosticiranju in zdravljenju bolezni predstavljata predvsem stigma okolice in zanikanje posameznika, ki ga demenca prizadene. (Hvalič Touzery, 2010, str. 75)

Čeprav nas misel na starost spremlja že od otroštva, se človek težko sprijazni z mislijo, da je star. Ljudje se tega pričnejo zavedati s pojavom zdravstvenih, ekonomskih in socialnih sprememb. Nekdo lahko upokojitev doživi kot pozitivno spremembo, da se izpreže in svoje naloge prepusti drugim, medtem ko lahko drugemu človeku upokojitev predstavlja krizo, ki jo težko prebrodi. Dokler bodo v družbi prevladovale vrednote, povezane z delom, bodo te pomembne tudi starim ljudem. (Regoršek, 2005, str. 3) Z upokojitvijo nekateri stari ljudje izgubijo pomembne družbene statuse, kar jih potisne na družbeni rob ter poslabša njihov materialni položaj, posledično je otežen tudi dostop do storitev, zaradi česar postanejo ranljivi in bolj izpostavljeni v smislu možnih zlorab. (Grebenc, 2007, str. 33) Nekateri se čustveno zaprejo ali socialno osamijo, počutijo se lahko nepotrebne in osamljene, še posebej, če družinski odnosi niso urejeni, znajdejo se lahko tudi v ekonomski stiski. Ravno zaradi tega se je na upokojitev treba dobro psihično pripraviti. Ko se socialno-psihološkim pritiskom, med katere spada upokojitev, pridruži še posameznikova zmanjšana sposobnost za obvladovanja novih in zapletenih situacij, lahko nastanejo duševne težave. (Razboršek, 2002, str. 45) Najpogostejše duševne motnje, ki se pojavijo v času upokojitve, so nevrotske motnje, kot so težave s srcem, prebavnimi organi, utrujenost, motnje spomina, prepirljivost, ki se pogosto razvijejo po izgubi partnerja, konfliktu v družini ali omejitvi družbene ali poklicne aktivnosti; depresivno reagiranje, predvsem zaradi žalosti ob prenehanju dela, zmanjšanega dohodka, različnih kroničnih bolezni, izgubi partnerja ali odselitvi otrok, kar lahko privede do socialne izolacije; paranoidne motnje oziroma blodnje, pri katerih gre za zmote, ki nastanejo na podlagi bolezni, bolnik pa jim povsem verjame; alkoholizem, ki privede do prosjačenja, nadlegovanja in agresivnega obnašanja do ljudi v okolici ter lahko preraste v resne psihične težave, tudi do samomora; in odvisnost od tablet, predvsem od protibolečinskih in tistih za umiritev, ki lahko povzročijo okvaro ledvic ali oslabijo kri. (Razboršek, 2002, str. 48)

Staranje je torej proces, ki se začne z rojstvom in s katerim se mora soočiti vsak posameznik. Z mislijo na lastno starost se težko sprijaznimo, čeprav se stara vsak človek in celotna družba. Kljub temu so v naši družbi še zmeraj prisotni stereotipi, diskriminacije in zlorabe starih ljudi. Staranje lahko prinese številne stiske in težave, na katere človek, ki se

stara, ni pripravljen. Še posebej pogost je strah pred starostjo, zdravstvenimi težavami, osamljenostjo. V starosti je pogost tudi stres, ki je najbolj prisoten ob upokojevanju in izgubi bližnje osebe. Zaradi naštetega se mi zdi izjemnega pomeni, da se staranja zavedamo, ga sprejmemo kot življenjski pojav, se o njem pogovarjamo ter zavestno oblikujemo pozitivno doživljanje staranja in starosti ter se na ta način pripravimo na lastno starost.

1.2 Družina in star človek

Življenje se začne in konča v družinski skupnosti, zato družina predstavlja pomembno vrednoto v življenju starega človeka, saj njegovo najožjo mrežo sestavljajo partner in otroci. Skupaj s sorodniki, prijatelji in sosedi so pomemben potencial za starega človeka. »Socialna opora, ki jo star človek lahko dobi v tem okviru, pozitivno vpliva na njegovo funkcioniranje in psihično počutje. Uravnava napetost stresa in posameznikovo zdravje.« (Hojnik-Zupanc, 1994, str. 5)

Ramovš (2004, str. 17) navaja, da več kot tri četrtine starih ljudi v Sloveniji v družinskem okolju živi vse do smrti. Ob tem opozarja, da čeprav ima sodobna družina svoje prednosti, ima tudi slabosti, kot so slabi časovno-materialni pogoji za oskrbo in sožitje s starim človekom, prav tako pa ni usposobljena za medgeneracijsko sožitje in komuniciranje. Naša družba še ni našla ustreznega modela za kakovostno medčloveško sožitje med generacijami, zaradi česar je slabo zadovoljena potreba po trdnih in kakovostnih osebnih odnosih pri vseh generacijah, posledično pa pri starih ljudeh prihaja do stisk, osamljenosti, razočaranja nad ljudmi in lastnim življenjem, kar pa povečuje nezmožnost za lepe odnose z drugimi ljudmi. (Ramovš, 2004, str. 18) Temeljni pogoj za kakovostno družinsko življenje s starim človekom je ljubezen, ki temelji na skrbi, odgovornosti in spoštovanju, ob tem pa morajo biti izpolnjeni vsaj minimalni stvarni pogoji, kot so zdravstveni, stanovanjski in časovni, kar pomeni, da imajo družinski člani ob svojih vsakdanjih obveznostih dovolj časa za starega človeka. Avtor navaja, da v kolikor v družini člani nimajo dovolj časa drug za drugega, se tudi spoznati ne morejo dobro, kar pomeni, da drug o drugem ne vedo dovolj, da bi se lahko sprejeli takšni, kot so, in da bi med njimi lahko vladala pristna ljubezen. Člani v bistvu sprejmejo predstavo o starem človeku, zaradi česar lahko prihaja do nesporazumov in nasilja. V praksi to za starega človeka pomeni, da ga družina ne vidi tako, kot on vidi samega sebe, ne zmore in ne zna odgovarjati na njegove potrebe ter prevzeti skrbi zanj. V sodobni družbi, kjer je vse manj priložnosti za medsebojno medgeneracijsko

spoznavanje in sožitje, je potrebno zavestno medsebojno spoznavanje in zbliževanje, za katerega si je potrebno vzeti čas. (Ramovš, 2004, str. 21)

Šlenc Zver (2002, str. 78) družino opredeljuje kot najbolj naravno celico, ki optimalno zadovoljuje človekove osnovne in socialne potrebe. Družinski člani so pomembni pomočniki starim ljudem, najpogosteje pa skrb in nego zanje prevzamejo ženske v družini, torej žene, hčerke in snahe. Ljudje z boljšimi družinskimi odnosi imajo običajno bolj urejeno pomoč v primerjavi s tistimi, ki imajo slabe odnose ali pa družine nimajo. Stari ljudje, ki živijo v bližini otrok, so najbolj zanašajo na njihovo pomoč.

Skupina oseb, ki je stara čez 85 let, je segment v populaciji, ki pogosteje potrebuje posebno skrb in nego. (Kristančič, 2005, str. 20) Kot že omenjeno, v današnjem času, podobno kot v preteklosti, skrb za starše v pozni dobi zrelosti oziroma ko ti izgubijo sposobnost skrbi sami zase, prevzemajo večinoma ženske. Pri tem se srečujejo s težavami usklajevanja vseh vidikov življenja, saj je težko hkrati skrbeti za lastne otroke, hoditi v službo in skrbeti za starše. Skrb za starše, ki potrebujejo skrb in nego, je intenzivno in težavno delo, ki zahteva ogromno časa in energije posameznika, pri čemer se lahko zgodi, da se otroci, ki skrbijo za starše, pričnejo počutiti kot ujetniki. Takšni in podobni občutki lahko privedejo do zanemarjanja, zlorab in nasilja. Pogosto se za institucionalno obliko skrbi odločijo kasneje, ko člani družine storijo vse, kar je bilo v njihovi moči. (Kristančič, 2005, str. 21)

Ko družina več ne zmore skrbi za starega človeka ali pa star človek več ne more živeti sam, zaradi bolezni ali kakega drugega razloga, se običajno odloči za namestitev v institucionalno varstvo. (Šlenc Zver, 2002, str. 79) Z odhodom iz domačega okolja v dom za stare se za starega človeka marsikaj spremeni. Izkoreninjen je iz dotedanjega okolja, ki mu je predstavljalo dom, izgubi dotedanje socialne stike, v celoti mora sprejeti pravila institucije in nov način življenja. Star človek se mora prilagoditi ustanovi in ustvariti nove navade, kar ga lahko bega, utesnjuje in mu jemlje samozaupanje. Pri tem se lahko v celoti zapre vase in socialno otopi. Če sam ne zmore, ne zna oziroma nima možnosti, da se izkaže, lahko postane popolnoma odvisen od pomoči osebja, kar je za človeka, ki je bil celo življenje samostojen in ponosen, precej ponižujoče. Stari ljudje se težko navadijo na spremembe in neradi spreminjajo način življenja. (Regoršek, 2005, str. 5)

Ramovš (2004, str. 19) navaja, da je v današnjem času okrog petinsedemdeset odstotkov starih ljudi povsem samostojnih, pri čemer ne skrbijo le zase, temveč tudi za svoje potomce, okrog petnajst odstotkov jih potrebuje delno ali občasno pomoč pri lastni oskrbi,

le deset odstotkov pa jih potrebuje stalno oskrbo in nego. Poznavanje teh podatkov lahko pomaga pri razbijanju tabujev in stereotipov o staranju in starih ljudeh.

Vsaka družina se sooči s starostjo in staranjem ter vsaka to opravi na svoj način, pravi Čačinovič Vogrinčič. (2000, str. 287) Pomembno je njeno razmišljanje o tem, kako se družine vsaka na svoj način soočajo s starostjo, o kateri ne razmišljajo, dokler se z njo ne srečajo. Nesporno ima družina izjemno pomembno vlogo pri starosti in staranju svojih članov, ob čemer opredeljuje pomen odnosa do starega človeka, ki naj bi bil na nivoju, ki bi staremu človeku omogočal prostor in priložnost za to, da sam pove o njegovem življenju, o zanj pomembnih ljudeh in o svetu, v katerem je živel. Na ta način se med člani družine, ne glede na starost, ohranja in ustvarja povezanost, star človek pa ostane pomembno udeležen v družini. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 76)

Da bi lahko ubesedili staranje, bolje razumeli in se bolje dogovorili, Čačinovič Vogrinčič (2006, str. 76) kot pomembne navaja naslednje tri družinske teme, ki prinašajo novo razumevanje. Prva tema je nerazrešljiva drama ločitve med starši in otroki, pri kateri gre za prispodobo popkovnice, ki nas povezuje iz roda v rod. Druga tema je ohranitev generacijskih razlik in tretja tema je tema družine kot delovne skupine.

Avtorica navaja Stierlina (1978), ki uporablja pojem delegacije, za katerega pravi, da zajema temeljno dramo vsake družine. Gre za dramo ločitve staršev in otrok, ki je v drami generacij ne more biti. Vsaka družina delegira oziroma preda poslanstvo svojemu otroku, ga spodbudi, da se osamosvoji, vendar to lahko stori le pogojno, ostane namreč na dolgi vrvici. To pomeni, da je lahko samostojen, vendar ima še vedno poslanstvo, ki ga mora opraviti za svoje starše. To je težka naloga za otroka, saj mora hkrati oditi in ostati. Dolga vrvica delegiranosti pomeni, da vse življenje ostajamo povezani s starši oziroma z vsemi generacijami, iz katerih izviramo. Teh vezi ni mogoče pretrgati. Vsaka družina potrebuje tudi spravo, kar pomeni, da mora sprejeti preteklost z vsemi dotedanjimi življenjskimi izkušnjami ter se nehati truditi to preteklost spremeniti. Na ta način lahko stopi v prihodnost z vsem, kar ima. Svojo preteklost poveže s sedanjostjo za prihodnost z dialogom, ki prispeva k temu, da vsak družinski član bolje razume sam sebe ter starega človeka, ki živi v družini s svojo preteklostjo v sedanjosti. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 77)

Avtorica pri drugi temi navaja Lidzov (1971) koncept ohranitve generacijskih razlik, ki govori o temeljnih značilnostih, ki morajo biti zagotovljene, da zadovoljijo osnovne

potrebe človeka v družini in mu omogočijo integracijo v kulturo in družbo. Koncept dobi v kontekstu staranja v družini novo dimenzijo, saj govori o tem, da stari ljudje s starostjo, ne glede na to ali so zdravi, bolni ali nemočni, ne smejo postati odvisni od otrok. V tem kontekstu je posebna naloga družine, da razlikuje med odvisnostjo staršev od otrok ter ravnanjem otrok s starši, kot da so otroci. Ohranitev generacijskih razlik pomeni, da družina ohranja spoštovanje in dostojanstvo staršev ter ga tudi ubesedi. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 78)

Čačinovič Vogrinčič (2000, str. 289) pri tretji temi, ki jo imenuje koncept družine kot delovne skupine, navaja Biona (1983), ki govori o pomembnosti raziskovanja prispevka vsakega družinskega člana, ki prispeva k spreminjanju vlog, pravil in organiziranosti družine. Vloga družine kot delovne skupine je v starosti pomembna, ker biti v delovni skupini pomeni biti dejaven, biti vpleten, izpostavljen, v akciji in v poseganju. Vse to za starega človeka pomeni, da je vključen v družino kot delovno skupino, ostaja vključen v dialog in sodelovanje ter s tem ohranja lastno učinkovitost in občutek lastne vrednosti.

Pri tem je temeljni prispevek socialnega dela, da z družino, ki pride po pomoč, ker sama več ne more poskrbeti za starega človeka, vzpostavi delovni odnos, ki omogoči varno raziskovanje problemov družine in soustvarjanje rešitev, h katerim prispeva vsak družinski član. Za pomoč se socialni delavci in družinski člani dogovorimo skupaj, v njej pa mora biti udeležena vsa družina. »Naloga stroke je, da se z družino soustvari izvirni delovni projekt pomoči, pa če gre za načrt za življenje starega človeka v družini, kadar je to dober in uresničljiv izid, za raziskovanje pogojev za pomoč na domu ali za pripravo na selitev v dom.« (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 79)

1.3 Nasilje

Nasilje je težko opredeliti samo z eno definicijo, saj ga vsak dojema na drugačen način. Ima namreč mnogo oblik in pomenov. Kobal Grum (2003, str. 97) povzema Pečarja (1993), ki pravi: »Nasploh pa lahko vsako težnjo ali sredstvo za obvladovanje drugega človeka, vsako prizadevanje, da bi ga nekako »olastninili« in zatrli ter uveljavili svojo voljo, štejemo kot nasilje. Vsako omejevanje, prikrajšanje, ustvarjanje škode, bolečin, trpljenja ali celo povzročanja smrti drugih, največkrat namenoma, zaradi nekih osebnih, premoženjskih, političnih in drugih koristi ter prednosti, je nasilje. Vedno gre za škodljivo in boleče delovanje, ki telesno, duševno in socialno prizadene žrtev.«

Nasilje je proces, v katerem povzročitelj nasilja počasi, a vztrajno, omejuje družabno življenje žrtve in uničuje njeno samospoštovanje. (Veselič, 2007, str. 7) Gre za vzdrževanje povzročiteljevega nasilja nad žrtvijo z uporabo fizičnega, psihičnega, spolnega in ekonomskega nasilja. (Veselič, 2007, str. 5)

Nasilje je kršenje pravil varnega in kvalitetnega skupnega bivanja, kršenje človekovih pravic in osebnih mej, saj gre za zlorabljanje moči enega v škodo drugega. (Društvo za nenasilno komunikacijo, b. d.) Nasilje je torej namerno, nadzorovano, razumno in premišljeno dejanje, ki se običajno ponavlja, ruši osebne meje žrtve nasilja, povzročitelju pa daje lažen občutek moči. Najpogosteje se dogaja v družinskih oziroma partnerskih odnosih. Z nasiljem želi oseba z več moči nadzorovati osebo z manj moči, jo kaznovati, poškodovati ali uničiti, s tem pa posega v osebno integriteto žrtve in njen človeški potencial. Nasilje je nespoštovanje posameznikovih meja in kršenje osnovnih človekovih pravic in svoboščin. (Aničić idr., 2015, str. 13)

Osebe, ki doživljajo nasilje, so zelo ranljive. Strah jih je, da jim ne bo nihče verjel, ko bodo spregovorile o njem. (Šimenc, 2015, str. 72) Večina žrtev nasilja ne doživlja vsak dan, se pa nasilje najpogosteje izvaja v značilnih fazah, ki ciklično prehajajo ena v drugo. Ponavljajoče se faze nasilja so povezane s specifičnimi občutki, ki služijo kot močna sila, ki žrtev vedno znova priklepa na osebo, ki izvaja nasilje. V razmerju se tako vzpostavijo oblike stereotipnega vedenja povzročitelja in žrtve, ki nasilje normalizira in opravičuje. (Kobal Grum, 2003, str. 104) Prav zato lahko dinamiko oziroma potek nasilja poimenujemo kar krog nasilja, navadno s štirimi prepoznavnimi fazami, ki se ponavljajo, najpogosteje z naraščajočo surovostjo.

Prva faza je naraščanje napetosti v odnosu, ko povzročitelj nasilja postaja nestrpen, njegova zajedljivost pa prerašča v nespoštljivo vedenje. Z njim se je nemogoče pogovarjati, njegove zahteve se stopnjujejo, žrtev pa ga skuša pomiriti, saj meni, da lahko s svojim vedenjem zmanjša napetost in prepreči izbruh nasilja. (Veselič, 2007, str. 6)

Druga faza je izbruh nasilja, ko napetost naraste do te točke, da pride do nasilnega dejanja. Žrtev skuša razumeti, kaj se je zgodilo in za dogodek krivi sebe, ker ji z njenim ravnanjem ni uspelo preprečiti nasilja. (Veselič, 2007, str. 6)

Tretja faza je faza opravičevanja, ko se povzročitelj žrtvi opravičuje za nasilna dejanja. Obljublja ji, da se nasilje nikoli več ne bo ponovilo, da je nikoli več ne bo žalil, poniževal, je udaril. Povzročitelj lahko za nasilno dejanje krivi žrtev in išče opravičila v njenem ravnanju (na primer, če žrtev tega ne bi storila, je on ne bi udaril). Žrtvi lahko predlaga, da se oba spremenita, ali pa zanika svoje nasilno vedenje. (Veselič, 2007, str. 7) Pogosto svoje ravnanje minimalizira, ga na različne načine opravičuje ali pa sebe postavi v vlogo žrtve. (Šimenc, 2015, str. 61)

Četrta faza je obdobje miru, ko se žrtev počuti bolje, verjame, da se nasilje več ne bo ponovilo, oziroma je prepričana, da bo z lepim vedenjem zmogla preprečiti morebitna nova nasilna dejanja. Povzročitelj v tem času ni nasilen, žrtvi se poskuša odkupiti z lepim vedenjem. (Veselič, 2007, str. 7)

Zadnji fazi kmalu sledi faza naraščanja napetosti in krog nasilja je tako sklenjen. Skladno z daljšanjem odnosa med žrtvijo in povzročiteljem, se krajšajo obdobja med fazami. Nasilje se stopnjuje, po določenem času pa faza miru izgine. (Veselič, 2007, str. 7) Dinamika nasilja je torej ciklični proces, ki se dogaja v okoliščinah različnih navezanosti in odvisnosti med povzročiteljem nasilja in žrtvijo. Praviloma vključuje ponavljanje stopenj naraščanja napetosti, nasilnega dejanja in zmanjševanja napetosti. Ko je napetost v odnosu majhna, se povzročitelj navadno opravičuje in zagotavlja, da se nasilje več ne bo zgodilo. (Šimenc, 2015, str. 56)

Tipičnih lastnosti povzročiteljev se ne da z gotovostjo posplošiti. Opazna je zloraba človeške potrebe po moči, da nadzoruje in vpliva na življenje žrtve. Za nasilje lahko trdimo, da je zloraba moči. (Šimenc, 2015, str. 61) Povzročitelji nasilja velikokrat zlorablajo osnovno človeško potrebo po moči. Moč je osnovna potreba človeka, da nadzoruje in vpliva na svoje življenje. Uporabljamo jo lahko na konstruktiven ali destruktiven način. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 5) Za povzročitelje

velikokrat velja, da imajo nizko samopodobo in se v svoji koži ne počutijo dobro. Marsikdaj je pri njih opazna dvoličnost, izgovarjajo se, da se doma ne morejo nadzorovati, medtem ko so v drugačnih okoliščinah popolnoma sposobni nadzirati svoja dejanja in se okolici kažejo kot prijazni in zgledni ljudje. (Šimenc, 2015, str. 59)

Stari ljudje, žrtve nasilja, nasilje prikrivajo, ker se bojijo institucionalizacije, maščevanja ali sramote, ker želijo povzročitelja zaščititi pred posledicami njegovih dejanj ali zaradi prepričanja, da so si to zaslužili. O nasilju molčijo, ker se bojijo, da bi izgubili ekonomsko varnost, v primeru, da je do njih nasilen otrok, ne spregovorijo zaradi čustvene stiske, prav tako si želijo ostati v stikih z družino ali pa se dejansko ne počutijo zlorabljeni. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 5)

Prepoznavanje in obravnava nasilja v ruralnih okoljih je specifično, saj je nasilje v družini še vedno tabu tema, še najbolj je prepoznano in obravnavano fizično nasilje. Podeželska okolja so praviloma patriarhalna, strpnost do nasilja in zlorabe alkohola pa je visoka. Tako žrtve kot povzročitelji nasilje prikrivajo in zanikajo, sosedje pa nasilja ne prijavijo, saj marsikdaj poznajo tako žrtev kot povzročitelja. Od ženske se pričakuje, da je marljiva in poslušna, saj na podeželju prevladuje prepričanje, da mora ženska potrpeti, predvsem zaradi ugleda družine ali vaške skupnosti. Zelo razširjeno je mišljenje, da bodo ženske težko zapustile podeželje in odšle v varno mestno okolje, nasilje nad moškimi pa je še nekoliko bolj zamolčano. Na podeželju predvsem primanjkujejo nevladne organizacije, ki so praviloma bolj prisotne v mestih, posledično pa primanjkuje usklajeno delovanje institucij, ki se ukvarjajo z nasiljem. Navsezadnje pa si v vaških okoljih tudi cerkev premalo prizadeva ozaveščati ljudi o nasilju v družini, saj poudarja ohranitev družine za vsako ceno. (Šimenc, 2015, str. 69)

1.4 Oblike nasilja

Ločimo več oblik nasilja in zlorab. Mednje spadajo telesna oziroma fizična zloraba, čustvena ali psihična zloraba, finančna ali materialna zloraba, zanemarjanje in zapuščenost starih ljudi ter posebne oblike zlorab, kot so spolna zloraba, samozanemarjanje in medicinska zloraba. (Pentek, 2000, str. 8) Nasilje nad starimi ljudmi lahko opredelimo tudi kot trpinčenje, saj se pojem nasilja osredotoča na povzročitelja, trpinčenje pa na žrtve, ki so deležne trpljenja. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 6)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 3. točki opredeli fizično nasilje kot vsako uporabo fizične sile ali grožnje z uporabo

fizične sile, ki žrtev prisili, da kaj stori, opusti, ji omeji komunikacijo in gibanje ter ji povzroči bolečino, ponižanje in strah, ne glede na to, ali so nastale poškodbe.

Fizično nasilje je usmerjeno na človekovo telo ali življenje. Pogosto se stopnjuje iz psihičnega nasilja. (Aničić idr., 2015, str. 14) Fizična oziroma telesna zloraba lahko povzroči telesne poškodbe, fizične bolečine ali okvare. Najpogostejše vključuje udarjanje, butanje, pretepanje, suvanje, porivanje, stresanje, klofutanje, brcanje, ščipanje, povzročanje opeklin. (Pentek, 2005, str. 56) Prepoznamo jo po spremenjenem obnašanju žrtve, njeni zmedenosti, praskah, podplutbah, nalomljenih kosteh, polomljenih očalih ali drugih pripomočkah, pogosto tudi po tem, da oskrbovalec ne dovoli, da bi se obiskovalec srečal z žrtvijo na samem. (Hvalič Touzery, 2005, str. 87)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 5. točki opredeli psihično nasilje kot ravnanja in razširjanje informacij, s katerimi povzročitelj žrtev poniža, ji povzroči strah, občutek manjvrednosti, ogroženosti in duševne stiske, tudi v primeru, da so storjena z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije.

Psihična zloraba je torej povzročanje trpljenja, čustvene bolečine ali žalostni ter vključuje verbalne napade, grožnje, žalitve, nadlegovanje. Psihično zlorabo imenujemo tudi čustvena ali duševna zloraba in vključuje besedne napade, žalitve, poniževanja, grožnje, nadlegovanje, ignoriranje, ravnanje s starim človekom kot z otrokom, preprečevanje stikov s prijatelji in družino. (Pentek, 2005, str. 56) Ponavljajoče zlorabe na žrtvi puščajo duševne posledice, kot so pomanjkanje samospoštovanja, motnje spanja, pasivnost ter umikanje. (Veber, 2004, str. 150) Prav tako so pogoste posledice psihičnega nasilja strah, neodločnost, apatija in depresija. (Hvalič Touzery, 2005, str. 87) Šimenc (2015, str. 31) navaja, da je psihično nasilje skrita ledena gora, o kateri se ne govori.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 6. točki pravi, da je ekonomsko nasilje neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje žrtve pri razpolaganju z dohodki ali premoženjem, s katerim žrtev samostojno razpolaga ali neupravičeno omejevanje razpolaganja s skupnim premoženjem družinskih članov. Prav tako med ekonomsko nasilje prišteva neupravičeno neizpolnjevanje finančnih in premoženjskih obveznosti ali neupravičeno prelaganje finančnih obveznosti na žrtev.

Starejši družinski člani so žrtve vseh oblik nasilja, poleg tega pa je zanje značilno, da so pogosto žrtve finančnih manipulacij oseb, ki bi morale skrbeti zanje. (Filipčič, 2002, str. 240)

Ekonomsko nasilje imenujemo tudi materialno izkoriščanje oziroma finančna zloraba, pri kateri gre za nepravilno ali nelegalno uporabo prihrankov, posesti ali lastnine starega človeka; gre za ponarejanje podpisa žrtve, škodljivo uporabo ali krajo denarja ali bančnih kartic brez dovoljenja in za prevare, na podlagi katerih star človek podpiše nek dokument, ter nepravilna uporaba položaja skrbnika. (Pentek, 2000, str. 10) Finančno zlorabo najpogosteje prepoznamo po tem, da žrtev nikoli nima denarja ali ga sploh ne pozna, da žrtev sama ne zmore opraviti nakupa osnovnih živil in da denar na bankomatu vedno dviguje v spremstvu nekoga, ki potem denar vzame. (Hvalič Touzery, 2005, str. 87) Takšnim zlorabam so najbolj izpostavljeni stari ljudje, pri katerih so možnosti presoje in odločanja zmanjšani zaradi duševnih motenj, kot je na primer demenca. Pri tem so še bolj ogroženi stari ljudje, ki so zaradi slabega zdravstvenega stanja primorani pooblastiti sorodnike za upravljanje z njihovim premoženjem, pri čemer pa se njihovi interesi pogosto ne skladajo. Posledično svojci manj upoštevajo želje in interese starega človeka, ki v takih primerih hitro postane žrtev ekonomskega nasilja. (Veber, 2004, str. 150)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 7. točki opredeli zanemarjanje kot obliko nasilja, kadar povzročitelj nasilja opušča dolžno skrb za žrtev, ki jo ta potrebuje zaradi bolezni, starosti, invalidnosti ali drugih osebnih okoliščin. Kaže se kot podhranjenost, zanemarjenost, žrtev lahko nosi neprimerna oblačila, nima slušnega aparata ali zobne proteze, prejema neprimeren odmerek zdravil, ima preležanine, živi v umazanem in smrdčnem prostoru. (Hvalič Touzery, 2005, str. 87) Pri zanemarjanju gre za zavračanje ali neizpolnjevanje obveznosti, ki jih ima posameznik do starega človeka. Zanj je značilno, da oseba, ki skrbi za starega človeka, le-temu ni zmožna ali ni pripravljena zagotoviti osnovnih življenjskih stvari, kot so na primer voda, hrana, bivalni prostor, zdravila, skrb za osebno higieno. Ločimo pasivno in aktivno obliko zanemarjanja. Pri prvi gre za nenamerno pomanjkljivo nudenje nege in pomoči, lahko zaradi pomanjkanja znanja in informacij; pri aktivnem pa gre za namerna dejanja. (Pentek, 2005, str. 57) Star človek, ki je žrtev zanemarjanja, toži o osamljenosti in ima potrebo po stikih s svojci. (Veber, 2004, str. 151)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 8. točki kot nasilje opredeli tudi zalezovanje. Zanj pravi, da gre za naklepno ponavljajoče nezaželeno vzpostavljanje stika, zasledovanje, fizično vsiljevanje, opazovanje oziroma za neželeno obliko vdora v življenje žrtve.

Izraz zalezovanje označuje neželene vdore in vmešavanje ene osebe v življenje druge, ki pri žrtvi vzbujajo strah in zaskrbljenost. Zalezovalci so najpogostejše bivši partnerji, znanci, sodelavci ali popolni neznanci, ki svojo žrtev nadlegujejo, jo spravljajo v neprijeten položaj, ji grozijo ali jo fizično napadejo. Zalezovanje se lahko sprevrže v posilstvo ali umor. (Aničić idr., 2015, str. 30)

Zapuščenost oziroma zapustitev pomeni, da posameznik, ki je odgovoren za skrb za starega človeka, le-tega zapusti. (Pentek 2005, str. 57) Žrtev ostane brez osebe, ki bi ji pomagala, pogosto pa tudi brez osnovnih materialnih sredstev, ki bi ji zagotavljala normalno življenje. Vedno pogostejše se zapustitev dogaja v bolnišnicah, saj se sorodniki bojijo novih obremenitev, ki jih s seboj prinaša skrb za bolnega družinskega člana; v domovih za stare se zapustitev kaže kot pomanjkanje obiskov in stikov s sorodniki, zaradi česar je žrtev nemotivirana, žalostna in molčeča. (Veber, 2004, str. 151)

Pri posebnih oblikah zlorab gre za njihovo specifičnost, zaradi katere jih moramo obravnavati posebej. Med posebne oblike prištevamo spolno zlorabo, samozanemarjanje ter medicinsko zlorabo. (Pentek, 2000, str. 8)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu v 4. točki spolno nasilje opredeli kot ravnanja s spolno vsebino, v katero žrtev ne privoli, je vanjo prisiljena ali zaradi stopnje razvoja ne razume njenega pomena. Med spolno nasilje prišteva še grožnje z uporabo spolnega nasilja in javno objavo spolnih vsebin o žrtvi.

Spolna zloraba spada pod telesno zlorabo, ampak jo je zaradi njene specifičnosti treba obravnavati posebej. Gre za vsak neprostoovoljni spolni kontakt z osebo, ki ne želi ali ne more pristati na tako ravnanje. (Veber, 2004, str. 151) Sem spadajo neprijetni dotiki, neželjeno otipavanje, prisilna golota, fotografiranje, siljenje h gledanju pornografskih vsebin, siljenje v spolni odnos, posilstvo in opolzko govorjenje. (Društvo za nenasilno komunikacijo, b. d.)

Samozanemarjanje je oblika neprijaznega ravnanja do samega sebe, s katerim posameznik ogroža lastno zdravje ali varnost. Kaže se kot nepripravljenost ali nesposobnost človeka, da bi se sam oskrbel s hrano in vodo, poskrbel za obleko, bivališče, varnost, osebno higieno in zdravila. (Veber, 2004, str. 151)

Pri medicinski zlorabi pa gre za vrsto zlorabe, pri kateri medicinsko osebje poseže po dajanju oziroma predpisovanju določenih zdravil, ki za bolnika niso nujno potrebna, kot so

pomirjevala in uspavala. Prav tako lahko gre za ukinitev nadaljnje terapije, čeprav jo oseba potrebuje, ali pa se izvaja fizično omejevanje. (Pentek, 2000, str. 8) Medicinsko nasilje je prav tako opravljanje agresivnih preiskav, ki ogrožajo življenje starega človeka. (Veber, 2004, str. 151)

Gajič (2005, str. 20) navaja, da se pogosto zgodi več zlorab hkrati. Zlorabe se lahko zgodijo vsem starim ljudem, ki so podvrženi dejavnikom tveganja. Deli jih na psihofizične dejavnike, kot so telesna nemoč, zmanjšana gibljivost, psihična prizadetost, odvisnost od drugih drugih ljudi, izoliranost ter osamljenost; na dejavnike, ki so odvisni od okolice starega človeka, kot so preobremenjenost ali izgorelost oskrbovalca, slabe družinske življenjske navade; ter na kulturne in socialnoekonomske dejavnike, kot so starostni stereotipi, krhanje tradicionalnih družinskih vezi ter omejen dostop do oskrbe v okolju.

1.5 Dejavniki nasilja nad starimi ljudmi

Nasilje nad starimi ljudmi je eden izmed najbolj razširjenih fenomenov v starosti, ki se ga za razliko od mnogih bolezenskih stanj da preprečiti, zaradi česar je mednarodna prioriteta boljše razumevanje vzrokov in preventive nasilja. Vzroki za nasilje so zapleteni in se pojavljajo na več nivojih. Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek (2016, str. 7) pojasnjujejo okolijski model nasilja s štirimi ravnmi. Prva raven opisuje biološke in osebne dejavnike, ki vplivajo na posameznikovo vedenje in povečujejo verjetnost, da nekdo postane žrtev ali povzročitelj nasilja. Gre za demografske dejavnike, kot so starost, izobrazba, dohodek ter osebne motnje, zloraba substanc, kot so alkohol in druge nedovoljene droge, in predhodna vključevanja v nasilno vedenje. Druga raven opisuje bližnja razmerja v družini ali med prijatelji. Pri nasilju nad starimi ljudmi sta pomembna dejavnika stres iz preteklega odnosa med žrtvijo in povzročiteljem ter prezasedenost bivalnih razmer. Tretja raven se nanaša na okvir skupnosti, ki vključuje dejavnike tveganja, kot so obstoj trgovanja z drogami, pomanjkanje socialnih stikov in revščina. Vsi dejavniki so se pokazali kot pomembni pri različnih vrstah nasilja. Četrta raven se navezuje na družbene dejavnike, ki pomagajo ustvariti okolje, v katerem se nasilje spodbuja ali zavira. To so lahko odzivnost kazenskopravnega sistema, socialne ali kulturne norme, dohodkovna neenakost, moč sistema socialnega varstva, družbena sprejemljivost nasilja in politična nestabilnost.

Med glavnimi vzroki za nasilje nad starimi ljudmi so brezposelnost odraslih otrok, pomanjkanje socialnih stikov, osamljenost, odvisnost od pomoči, neurejenost odnosov,

medgeneracijski konflikt, preobremenjenost, izčrpanost skrbnikov in toleranca do nasilja (Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti, b. d.), kar potrjujejo tudi različni avtorji.

Filipčič (2002, str. 247) navaja Stearnsa (1989), ki meni, da nasilje nad starimi ljudmi v zadnjih desetletjih narašča. Po njegovem mnenju so na to spremembo vplivali naslednji dejavniki: spremembe v gospodarstvu, ki so omogočile večje zaposlovanje žensk, ki opravljajo svoj poklic, hkrati pa skrbijo za starejše družinske člane ali pa so postavljene pred izbiro med enim in drugim, kar povzroča stresne situacije; podaljševanje življenjske dobe pomeni, da se večina družin sreča s skrbjo za starega človeka v družini ali več njih; prav tako s svojim razvojem na podaljšanje življenjske dobe starih ljudi vpliva medicina; politizacija starih ljudi v družbi skupaj z njihovimi zahtevami po finančni pomoči povečuje konflikt med generacijami. Filipčič (2002, str. 246) pa k temu dodaja še, da lahko skrb za stare ljudi v družini privede do ekonomskih težav, pomanjkanja spanca, poruši se lahko rutina vsakodnevnih opravil ali zmanjša zasebnost med partnerjema. Posledica tega je lahko ta, da oseba, ki skrbi za starega človeka, do njega razvije sovražen odnos, saj ga prične doživljati kot oviro v svojem zasebnem življenju.

Podobno navaja tudi Pentek (2005, str. 55), le da dejavnike tveganja loči na dejavnike v bližnji okolici starejše osebe in na kulturno ter socialno-ekonomske dejavnike. Pod prve prišteva fizično in/ali psihično prizadetost žrtve ter njeno izoliranost; negovalca, ki je stalno pod stresom; storilca, ki je na nek način odvisen od žrtve, lahko v finančnem ali bivanjskem smislu; mentalno prizadetost ali psihopatologijo storilca; zlorabo alkohola in/ali drog ter revščino. Pod kulturne in socialno-ekonomske dejavnike prišteva stereotipno gledanje na stare ljudi kot na slabotne, nemočne in nesposobne samostojnega odločanja; krhanje tradicionalnih medgeneracijskih družinskih vezi; spreminjanje osnovnih mrež pomoči starim ljudem; sisteme dedovanja, razporeditve moči odločanja in posedovanja dobrin v družini; migracije mlajših generacij daleč od domačega kraja, starši pa ostajajo sami v socialnem okolju, v katerem po tradiciji velja, da mlajši poskrbijo za ostarele starše.

Žiberna (2005, str. 52) navaja podobne vzroke za nasilje, kot so že navedeni zgoraj, k njim pa dodaja še nekaj drugih. Pravi namreč, da med vzroke za nasilje lahko prištevamo še stanovanjske stiske mladih, nizko izobraženost in ozaveščenost ljudi, ki pripadajo stari generaciji, saj stari ljudje ne poznajo svojih pravic in postopkov za pritožbe, ter slabo medijsko pozornost. Vzroke pa išče tudi v sistemski perspektivi, saj navaja pomanjkljivo zakonodajo glede obravnave in postopkov o preprečevanju nasilja in ukrepov do storilcev,

nemoč strokovnih služb pri odkrivanju nasilja in nadaljnjem ukrepanju, pomanjkljivo strokovno usposobljenost odgovornih služb, kot so centri za socialno delo, zdravstveni domovi, patronažna služba, policija, sodišče in ostali ter njihovo medsebojno pomanjkljivo sodelovanje, neodkrivanje pojavov, razen najhujših dejanj, nosilci odkrivanja in ukrepanja pa niso opredeljeni, ter to, da so nevladne organizacije premalo ozaveščene in medsebojno slabo povezane.

Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek (2016, str. 3) pa k temu dodajajo še slabo zdravstveno, duševno in čustveno stanje žrtve, njen nizek dohodek, finančno odvisnost žrtve, starost in spol, s čemer se strinja tudi Šimenc (2015, str. 67). Enako ugotavlja tudi Salecl (2005, str. 101), le da gre korak dlje in za razliko od Filipčičeve in Žiberne, glavne vzroke za nasilje nad starimi ljudmi opredeli glede na spol, čeprav vzroki ostajajo enaki. Med glavne vzroke za nasilje nad starimi moškimi prišteva alkoholizem, nemoč in fizično šibkost žrtve, materialne koristi odraslih otrok ali njihovo maščevanje zaradi slabih preteklih odnosov ter neosveščenost o spremembah, ki jih prinašajo bolezni v starosti. Med glavne vzroke za nasilje nad starimi ženskami pa navaja osamljenost oziroma pomanjkanje socialnih stikov ter odvisnost od drugih, nasilnost partnerja in miselnost, da mu je ženska podrejena, toleranco do nasilja in miselnost, da moški od žensk nimajo več koristi zaradi bolezni.

Dejavniki, ki vplivajo na pojav nasilja nad starimi ljudmi, so obširni, zapleteni in pogosto medsebojno prepleteni. Pojavljajo se lahko na več ravneh, in sicer pri žrtvi, povzročitelju ali kot posledica družbene neenakosti. Poznavanje dejavnikov in vzrokov nasilja vidim kot pomembno temo za socialne delavke in delavce, saj nam njihovo poznavanje pomaga pri prepoznavanju nasilja, posledično pa vodi k hitrejšemu ukrepanju in osveščanju žrtev nasilja o možnostih, ki so jim na razpolago v okviru socialno varstvenih storitev. Iz enakega razloga je pomembno tudi poznavanje dejavnikov, ki lahko nasilje preprečujejo, kot so na primer socialna vključenost človeka, dobro zdravstveno stanje ter pozitivna življenjska naravnost. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 9)

Poleg tega pa so dejavniki tveganja za operativce, torej za socialne delavce in delavke na terenu, ključnega pomena pri izdelavi ocene stopnje ogroženosti žrtve nasilja. Več, kot je dejavnikov tveganja in bolj kot so rizični, višja je stopnja ogroženosti žrtve, kar je ključnega pomena pri izdelavi načrta varnosti. Prepoznavanje dejavnikov tveganja je nujno, saj le na tej osnovi lahko skupaj z žrtvijo nasilja ocenimo stopnjo ogroženosti in izdelamo načrt varnosti. Dejavniki tveganja je namreč tudi to, da socialni delavec ali

delavka tveganje prepozna, žrtev pa je tako vpeta v krog nasilja in dinamiko nasilnega odnosa, da nasilja, tveganja ali obojega ne prepozna. Zaradi tega je še posebej pomembno, da socialni delavci in delavke skozi razgovor z žrtvijo dejavnike opredelimo, prepoznamo in ubesedimo. Točno to pa je tisto, na čemer delamo in je ključnega pomena pri obravnavi nasilja na centrih za socialno delo, to je načrtovanje varnosti žrtve, ki brez ocene dejavnikov tveganja za ponovitev nasilja ne more biti učinkovita. Pomembno je, da skupaj z žrtvijo delamo stalne evalvacije, v katerih preverjamo stopnjo njene varnosti. Varnost je pomembno načrtovati kratkoročno in dolgoročno. Cilj kratkoročne varnosti je takojšnja prekinitev nasilja, zagotovitev takojšnje varnosti žrtve ter delo na krepitvi moči in podpori žrtvi. Pri tem je konstantno pomembno, da z žrtvijo nasilja vzpostavimo odnos, v katerem dobi izkušnjo, da ji verjamemo. Cilj dolgoročne varnosti pa je predvsem, da se nasilje več ne ponovi. Pomemben je individualen pristop, to pomeni, da vedno znova izhajamo iz edinstvene situacije žrtve nasilja.

1.6 Nasilje v družini nad starimi ljudmi

Ko govorimo o pojavu nasilja v družini, govorimo o nasilju med družinskimi člani oziroma nasilju družinskega člana oziroma družinskih članov v odnosu do drugega člana oziroma drugih članov. (Sedmak in Kralj 2006, str. 94) Nasilje v družini zajema nasilje nad otroki, nasilje nad ženskami, nasilje otrok nad starši, nasilje nad starimi ljudmi, nasilje s strani članov razširjene družine in nasilje žensk nad moškimi. (Aničić idr., 2015, str. 21) Med vsemi oblikami družinskega nasilja o nasilju nad starimi ljudmi govorimo najredkeje, čeprav se nasilje najpogosteje dogaja ravno v družini, s strani intimnih partnerjev žrtev, otrok oziroma bližnjih, praviloma sorodnikov. (Selič, 2005, str. 153) »Žrtve so običajno čustveno in ekonomsko povezane s storilcem, kar pomembno določa tako dinamiko zlorabe kot tudi možne pristope k tej problematiki. Nasilje v družini se pojavlja v vseh državah, neodvisno od socialnega, ekonomskega, religioznega ali kulturnega referenčnega okvirja.« (Selič, 2005, str. 155) Vse vrste nasilja pa imajo skupno točko, in sicer to, da med povzročiteljem in žrtvijo obstaja specifična dinamika, ki izvira iz medosebnih družinskih odnosov. (Aničić idr., 2015, str. 24) Ko se družina sooča z nasiljem v družini, to vpliva na vse člane družine, na kakovost življenja vsakega od njih in na družino kot celoto. (Knific, 2005, str. 70)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) v 3. členu prepoveduje nasilje v družini in ga opredeljuje kot vsako uporabo fizičnega,

spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja enega družinskega člana, povzročitelja nasilja, proti drugemu družinskemu članu, žrtvi nasilja, oziroma zanemarjanje ali zalezovanje žrtve ne glede na starost, spol ali katero koli drugo osebno okoliščino žrtve ali povzročitelja nasilja.

Največ nasilja se zgodi ravno v domačem okolju. Sorodniki ga največkrat povzročijo, lahko pa ga tudi najučinkoviteje preprečijo. Največkrat je skrito pred javnostjo, žrtve pa molče trpijo v domačem okolju. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 7) Žrtev nasilja v družini je družinski član oziroma članica, nad katerim se izvaja kakršna koli oblika nasilja s strani drugega družinskega člana. Najbolj ogroženi so šibkejši družinski člani, ki imajo manj družbene in ekonomske moči, na primer stari ljudje. (Šimenc, 2015, str. 50) Za družinsko nasilje je značilno, da traja precej časa, preden se žrtev zaupa drugi osebi, se obrne na center za socialno delo ali na drugo organizacijo ter dejanje prijavi policiji. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 7)

Nasilje v družini ima pogosto korenine v dolgoletnih medsebojnih odnosih družinskih članov. Njegovo reševanje je pogosto zapleteno, saj dostop do informacij in vzrokov za nastanek nasilja ovirajo čustvene družinske vezi ter strah pred obsojanjem okolice, pa tudi nekritičnost povzročitelja in žrtve do nesoglasij v odnosih. (Kožuh Novak, 2005 b, str. 104)

Kot pravi Šimenc (2015, str. 67), Svetovna zdravstvena organizacija nasilje nad starimi ljudmi opredeljuje kot enkratno ali ponavljajoče se dejanje oziroma odsotnost primerne ravnanja v okviru vsakega odnosa, v katerem se pričakuje zaupanje, ki škoduje ali povzroči stisko starega človeka. Zmotno je prepričanje, da se največ nasilja nad starimi ljudmi dogaja v domovih za stare ljudi in da so povzročitelji osebe, ki jih žrtev ne pozna, saj raziskave kažejo, da so povzročitelji največkrat osebe, ki so žrtvi blizu in da se največ nasilja nad starimi ljudmi dogaja v družinskih odnosih.

O človekovih pravicah, ki veljajo enako za vse generacije, govorimo v razvitem svetu šele v modernem času. V različnih okoljih so že daleč nazaj v zgodovini urejali skrb za stare ljudi, predvsem na področju dedovanja. Na tem področju lahko zasledimo skrb za ljudi za kvaliteto življenja v starosti, kar nakazuje tudi na to, da je bilo nasilje nad starimi in onemoglimi v človeški družbi ves čas prisotno. (Kožuh Novak, 2005 a, str. 8) V slovenski družbi dobro poznamo navado prepuščanja posesti mladim, ko so si starši s podpisom pogodbe želeli zagotoviti hrano in obleko; oziroma odlaganja prepustitve posestvi mladim,

s čemer so si želeli zagotoviti spoštovanje, poslušnost in boljšo kvaliteto življenja. Stare ženske, ki praviloma niso bile lastnice posestev, so bile najbolj ranljive, saj so bile izpostavljene nasilju svojih mož, otrok in njihovih zakoncev, kar je družba še do nedavnega tolerirala. (Kožuh Novak, 2005 a, str. 9)

Žiberna (2005, str. 54) ugotavlja, da nasilje nad starimi ženskami vsebuje več oblik, medtem ko pri starih moških prevladuje fizično in materialno. Pravi, da največ nasilja utrpijo osebe v starosti med 75 in 85 let, ki imajo nižjo izobrazbo. Pogosto so to osebe z zdravstvenimi težavami ali znižano mobilnostjo. Med ženskami so žrtve najpogostejše vdove ali ženske, ki živijo same, sledijo jim stari ljudje, ki živijo v skupnih gospodinjstvih, in tisti, ki živijo v domovih za stare ljudi. Povzročitelji nasilja so najpogostejše otroci, torej hčerke in sinovi, sledijo jim sorodniki, torej zakonci, partnerji otrok, vnuki in nečaki ter negovalci in drugi nasilneži v okolju. (Kuzmanič Korva, 2005, str. 76) Kakovost življenja starih ljudi pa ni odvisna le od materialnih pogojev, temveč je za njihovo zdravje in psihosocialno počutje izjemnega pomena njihova varnost, sprejetost v družinskem in širšem socialnem okolju. (Žiberna, 2005, str. 51)

Zaradi naraščanja starega prebivalstva se povečuje tudi število različnih nasilnih dejanj, v katerih se stari ljudje pojavljajo kot žrtve. Točnega pregleda nad tem dogajanjem ni, saj nimamo ustrezne metodologije, s katero bi lahko natančno ugotovili pogostost nasilja in zlorab starih ljudi. Običajno govorimo o teoriji »ledene gore«, kar pomeni, da nam je viden le manjši del situacij, pri katerih gre za zlorabo in nasilje, večji del pa je skrit pod površino in o njegovi obširnosti lahko le ugibamo. Zelo slabo je namreč raziskano dogajanje v skupini starih ljudi, ki živijo doma in z okolico nimajo stikov. V kolikor ima star človek stike z okolico, je možnost odkrivanja zlorab že nekoliko večja. (Pentek, 2000, str. 7)

Filipčič (2002, str. 242) ugotavlja, da je med povzročitelji nasilja pogosto prisotno uživanje alkohola ali drog, da so povzročitelji pogosto odraščali v družinah, kjer je bilo prisotno nasilje oziroma so bili žrtve nasilja in da na pojav nasilja v družini lahko vpliva tudi izbira neprimerne osebe, ki prevzame skrb za starega človeka. Povzročitelji povzročijo nasilno dejanje zaradi izražanja jeze, ob občutku frustracije ali izgubi nadzora, ali posežejo po njem, da dosežejo nadzor nad žrtvijo, si jo s tem podredijo in jo na tak način ustrahujejo. (Šimenc, 2015, str. 56)

Povzročitelji nasilja vsakokrat najdejo izgovore za lastna dejanja v vedenju in dejanjih žrtve; izzivanje vedno pripišejo žrtvi, čeprav obstaja le v njihovih glavah. Zavedati se je

treba, da odgovornost za nasilje v družini vedno nosijo povzročitelji nasilja in nikoli žrtve. (Šimenc, 2015, str. 61)

Najpogostejša reakcija žrtev nasilja je, da povzročitelja nasilja ne želijo prijaviti, saj so z njim sorodstveno povezane, se ga bojijo, jih je sram priznati, da se jim nasilje dogaja, se čutijo krive ali mislijo, da se bo nasilje po prijavi še stopnjevalo. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 7) Nekateri se iz nasilnega okolja umaknejo, se preselijo ali zaprosijo za institucionalno varstvo. (Kuzmanič Korva, 2005, str. 77) Družinsko nasilje se najpogosteje prične kot psihično nasilje, pridruži se mu finančno nasilje, če pa se obliki še stopnjujeta, pa lahko prerasteta v fizično nasilje. (Mlakar, Vujović in Mravljak Andoljšek, 2016, str. 7) Le redko se stari ljudje kot žrtve nasilja upajo soočiti z nasiljem in izraziti svoje nestrinjanje s tem, da so žrtve. (Knific, 2005, str. 72) Prav tako so stari ljudje čedalje manj mobilni; njihove krhkost in morebitna bolezen pa še povečujejo njihovo nemoč pred nasilnimi dejanji ljudi, s katerimi živijo. (Ramovš, 2013, str. 347) Najredkejši odziv na nasilje je torej odločitev za prijavo povzročitelja. (Kuzmanič Korva, 2005, str. 77)

Največja težava na področju nasilja nad starimi ljudmi je pogosto ta, da se nasilje dogaja za domačimi zidovi in ostaja prikrito, žrtve pa so slabo informirane o možnostih, ki jih imajo v primeru nasilja. Sorodniki, ki skrbijo za stare ljudi, so preobremenjeni, kar povečuje nestrpnost do osebe, za katero skrbijo. Težave prav tako predstavljajo izoliranost žrtve ter njeni občutki sramu, bolezen, starostna demenca ter družbena toleranca do nasilja. (Salecl, 2005, str. 102) Pogosto lahko opazimo, da imajo starši radi svoje otroke, čeprav ti z njimi ravnaajo slabo. (Drole in Gantar, 2008, str. 287) V družbi primanjkuje različnih oblik pomoči žrtvam nasilja, v primeru nasilja se stara ženska nima kam umakniti ali pa možnosti za umik ne vidi, umakne se lahko le v dom za stare ljudi, težavo pa prav tako predstavlja prostorska stiska v domovih. (Salecl, 2005, str. 102) Primanjkuje tudi kriznih centrov in varnih hiš, ki bi bile prilagojene starim ljudem. (Žibera, 2005, str. 53) Stari ljudje težje naletijo na informacije o nasilju in možnih oblikah pomoči, saj se manj zadržujejo na krajih, kjer so te informacije na voljo. Zaradi občutkov ponižanja, zaradi nasilja, o svoji situaciji težje spregovorijo. (Aničić idr., 2015, str. 26) Pogosto oviro pri tem, da stari ljudje spregovorijo o nasilju, predstavlja tudi odvisnost od povzročitelja nasilja, ki je lahko čustvena, materialna ali bivanjska. Veliko starih ljudi nima stikov z ljudmi izven svojega bivalnega prostora in posledično svojih stisk ne morejo zaupati nikomur. Pri tem jih lahko ovira tudi stalni nadzor, ki so ga deležni, ali slabo zdravstveno stanje, ki jih priklene na posteljo. (Mušič, 2005, str. 150)

1.7 Socialno delo s starimi ljudmi

Milošević Arnold (1999, str. 8) navaja Suppes in Wells (1996), ki socialno delo opredeljujeta kot stroko, ki si prizadeva za dobrobit vseh ljudi tako, da pomaga posameznikom, družinam, organizacijam in skupnostim pri doseganju življenjsko pomembnih ciljev. Stroka se posebej zavzema za razvoj ekonomske in socialne pravičnosti, preprečevanje socialne izključenosti in vseh vrst diskriminacij posameznikov in družbenih skupin. (Mali in Milošević Arnold, 2007, str. 23) Glede na to, kako se ukvarja s problemi posameznih skupin ljudi, razlikujemo splošno socialno delo in specialistično socialno delo, ki sta temeljna načina prakse v socialnem delu. Pri splošnem socialnem delu je socialni delavec oziroma delavka usmerjena na celotne potrebe človeka ter mu pomaga iskati vire, s katerimi bi se te potrebe najustrezneje zadovoljile, medtem ko pri specialističnem socialnem delu nastopa kot specialist, ki zagotavlja posamezne vrste storitev za ljudi v določenih situacijah. (Milošević Arnold, 1999, str. 9)

Socialno delo s starimi ljudmi je posebno področje socialnega dela, ki se ukvarja s starimi ljudmi in s tveganji, ki so povezana s starostjo. Prizadeva si povečati zmožnosti starih ljudi za soočanje s težavami in za reševanje le-teh ter spodbujati okolje za ohranjanje socialnih mrež. (Mali in Milošević Arnold, 2009, str. 32)

»Socialno delo s starimi ljudmi je po Koskinenu (1997, str. 8) tako specifično, da ga zaradi gerontoloških značilnosti lahko poimenujemo subspecialno socialno delo. Socialne delavke in delavci potrebujejo za delo s starimi ljudmi znanja o procesu staranja, socialni politiki do starih ljudi, o pristopih in metodah; sposobnosti komuniciranja, presojanja, sodelovanja v multidisciplinarnih timih, povezovanja različnih generacij in druga specifična znanja. Ocenjujejo psihične, emocionalne, kognitivne in socialne zmožnosti starega človeka, preverjajo možnosti samooskrbe ter iščejo vire moči v njegovem okolju.« (Mali, 2008, str. 64) Socialne delavke in delavci pomagajo starim ljudem s tem, da skupaj z njimi povečujejo možnosti in sposobnosti za spopadanje z vsakodnevnimi težavami. Pri tem se soočajo z različnimi situacijami; od ranljivosti starih ljudi, demence, zelo starih ljudi, osamljenosti, družin v stiski, medgeneracijskih odnosov, starih oseb s posebnimi potrebami, stresa v starosti, do nasilja in druge problematike. (Mali, 2013, str. 62) Socialne delavke in delavci imajo možnost vplivati na izboljšanje interakcij med starimi ljudmi z drugimi ljudmi v družbenem okolju. (Mali, 2008, str. 65)

Socialno delo s starimi ljudmi upošteva temeljne koncepte, ki so specifični za skupino ljudi v tretjem življenjskem obdobju. Prizadeva si za mobilizacijo moči in sposobnosti starih ljudi, maksimalno funkcioniranje, zagotavljanje okolja, ki človeka ne bo omejevalo, etičnost pri delu, etničnost, sistemsko perspektivo in postavljanje ustreznih ciljev. Pri usmerjenosti v mobilizacijo moči in potencialov starih ljudi gre za ravnanje socialnih delavk in delavcev na način, da staremu človeku nudijo pomoč in podporo, da iz lastnih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanjosti. Maksimalno funkcioniranje pomeni, da socialne delavke ali delavci niso osredotočeni zgolj na posamezne izgube človeka, temveč upoštevajo celoten življenjski kontekst, v katerem se izgube pojavljajo, na način, da mobilizirajo vire moči v posamezniku ter v njegovi socialni mreži. (Mali, 2008, str. 66) Pri zagotavljanju okolja, ki človeka ne bo omejevalo, je potrebno upoštevati, da ima vsak človek pravico, da živi samostojno v svojem okolju, pri čemer ne ogroža svojega življenja in življenja drugih. (Mali in Milošević Arnold, 2009, str. 36) Etičnost pri delu temelji na spoštovanju in ohranjanju dostojanstva starih ljudi. Le na tak način lahko socialni delavci in delavke vzpostavijo delovni odnos s starimi ljudmi, na katerem temelji strokovno delo in pri tem ne spregledajo njihovih pravic. (Mali, 2013, str. 63) Spoštovanje etičnosti omogoči starim ljudem samostojno sprejemanje življenjskih odločitev, pri čemer imajo vso pravico do potrebnih informacij ter zaupnosti. Sistemska perspektiva poudarja pomen interakcij med posameznikom in okoljem, v katerem živi, kar je specifičnost socialnega dela. Ob tem je treba upoštevati potrebe in želje starega človeka ter jih usklajevati z različnimi sistemi, na primer s fiziološkimi, psihičnimi, socialnimi in drugimi. Postavljanje ustreznih ciljev pomeni, da socialna delavka in uporabnik skupaj postavita cilje medsebojnega delovanja, ki so skladni z življenjskimi okoliščinami, željami in potrebami starega človeka. Ustrezni cilji ga motivirajo za optimalno aktivnost pri doseganju le-teh. (Mali, 2008, str. 68)

Načela poudarjajo specifičnost socialnega dela s starimi ljudmi, ker imajo temelje v holističnem razumevanju človeka skupaj z njegovimi potrebami. Poudarjajo pa uveljavljanje uporabnika kot partnerja v procesu pomoči ter v ospredje postavljajo njegovo pravico do izbire vrste pomoči. (Mali in Milošević Arnold, 2009, str. 37)

V praksi se opiramo tudi na načela socialnega dela s starimi ljudmi, ki jih socialni delavci in delavke moramo upoštevati, in sicer na partnerstvo, perspektivo moči, zagovorništvo, antidiskriminacijsko usmeritev, skupine za samopomoč, socialne mreže ter skupnostno skrb. (Mali, 2013, str. 63)

Partnerstvo pomeni, da socialna delavka in uporabnik ali uporabnica enakopravno sodelujeta pri definiranju in reševanju problema. (Ambrožič in Mohar, 2015, str. 57) Izhodišče je, da je uporabnik sposoben uspešnega reševanja težav in kompetenten za prevzem odgovornosti in nadzora nad svojim življenjem. (Milošević Arnold, 2006, str. 122) V partnerskem odnosu, kjer socialna delavka in uporabnik gradita medsebojno zaupanje in odnos, v katerem so upoštevane pravice uporabnika, uporabnik pridobiva moč in več nadzor nad lastnim življenjem. (Mali, 2013, str. 63) Perspektiva moči je paradigmatški premik, usmerjen v iskanje virov in moči posameznika. (Čačinovič Vogrinčič, 2009, str. 12) Od socialne delavke zahteva, da uporabnike vidi na drugačen način in se usmeri na posameznikov problem na način iskanja novih možnosti in priložnosti, uporabniku pa nudi pomoč in podporo, da iz svojih bogatih življenjskih izkušenj črpa moč za premagovanje težav v sedanjosti. (Mali, 2013, str. 63) Zagovorništvo je strokovna drža, ki si prizadeva krepiti družbeni položaj posameznika. (Flaker, 2003, str. 41) Pomaga mu, da poveča samozaupanje, postane asertivnejši, dobi več izbire v svojem življenju, izboljša kvaliteto življenja in zmanjša izgube ter prikrajšanosti. (Mali, 2008, str. 73) Antidiskriminacijska usmeritev uresničuje prakso socialnega dela, ki je usmerjena proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustreznemu obravnavi ljudi glede na njihove značilnosti, kot so rasa, spol, pripadnost, starost in podobno. (Mali, 2013, str. 63) S takšno držo se strinja tudi Accetto (1968, str. 33), ki pravi, da starega človeka bodisi v zdravju ali v bolezni ne smemo ločiti od drugih ljudi samo zato, ker je star.

Skupina za samopomoč je skupina, v kateri so zbrani ljudje s skupno potrebo ali stisko in delujejo kot demokratična skupina na temelju osnovnega socialnega imunskega vzgiba samopomoči. (Mali, 2008, str. 75) Skupine starih ljudi za samopomoč rešujejo osebno osamljenost in prispevajo k zmanjševanju izolacije starih ljudi in medgeneracijske nepovezanosti. (Mali, 2013, str. 64) Socialne mreže pomenijo povezave posameznika z drugimi ljudmi v njegovem življenjskem okolju. Razlikujemo formalne in neformalne socialne mreže, na katere se opiramo socialni delavci in delavke ter jih vključujemo v pomoč ljudem v stiskah. (Milošević Arnold, 2006, str. 123) Neformalne socialne mreže starih ljudi poleg sorodnikov in prijateljev sestavljajo njihovi družinski člani. Kadar družina prevzame skrb za starega človeka, mu s tem olajša njegovo življenje in omogoči kvalitetno življenje v okolju, v katerem živi dalj časa in na katerega je navajen ter se v njem dobro znajde. (Čačinovič Vogrinčič, 2000, str. 290) Pri oskrbi, usmerjeni v skupnost, so potrebe uporabnikov na prvem mestu. (Ambrožič in Mohar, 2015, str. 57) Cilj

skupnostne oskrbe je povečanje kvalitete življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst fleksibilnih mrež pomoči, ki so uporabnikom na voljo v njihovem življenjskem okolju. (Mali, 2008, str. 75)

Starost doleti vsakega posameznika, vendar jo ljudje različno doživljamo. Staranje vsakomur prej ali slej prinaša določene izgube na pomembnih življenjskih področjih. Od sposobnosti prilagajanja posameznika je odvisno, kako kakovostno bo njegovo življenje v starosti. Zaradi stresov in izgub ter pri prilagajanju nanje ljudje potrebujejo pomoč socialnih delavcev in delavk. Oblike pomoči morajo biti fleksibilne; pomembno je, da socialni delavci in delavke poznamo načine prilagajanja na strese in izgube. Šok in presenečenje, saj človek pričakuje starost, a se ji želi ogniti, ker ne more razumeti, da so se sposobnosti zmanjšale, da je manj spreten in počasnejši. Zanikanje, saj človek težko sprejme dejstvo, da je star, zato si zatiska oči. Pogajanje, kjer se človek lahko poskuša izgubi prilagoditi in jo sprejeti, čeprav je to emocionalno precej težko. Človek želi ohraniti nadzor nad svojim življenjem. Jeza in depresija sta reakciji na prikrajšanost, s katero se človek sooča zaradi starosti. Pokaže se kot nezadovoljstvo ali pozabljanje pogovorov. Depresija je stanje, ko človek izgubi vsako upanje in se ni sposoben prilagoditi novemu položaju. Sprejemanje je položaj, ko je človek prišel do tega, da se je položaju prilagodil in se je pripravljen spoprijeti s spremembami življenja. (Milošević Arnold, 1999, str. 12)

1.8 Zapisovanje v socialnem delu in uporaba jezika socialnega dela

Socialno delo je vabilo k pogledu skozi oči drugega človeka z namenom, da bi v razgovoru znali pogledati skozi lastne oči in temu dodati sogovornikov vidik, da bi še vedno ostala oba pogleda in možnost za socialno delo. Zato je zelo pomembno, da uporabljamo, utrjujemo in varujemo jezik socialnega dela – tudi zato, da ga lahko spreminjamo. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 145)

Jezik socialnega dela je nov jezik, ki kaže na spremembe v pojmovanju socialnega dela. Čačinovič Vogrinčič (2010, str. 239) meni, da v stroki vedno, brez izjem, potrebujemo spoštljivo ravnanje in disciplinirano uporabo jezika socialnega dela, tako v teoriji kot tudi v praksi. Prav tako pa potrebujemo tudi odločitev, da ga bomo razvijali in uporabljali skupaj z ljudmi, ki pridejo po podporo in pomoč. Jezik socialnega dela ubesedi koncept in posebnost procesov v socialnem delu tako, da opiše ravnanje. Njegova posebnost je, da ga je mogoče uporabljati skupaj z uporabnikom v procesih sodelovanja. (Čačinovič

Vogrinčič, 2010, str. 242) Osrednji prostor, v katerem se dogaja proces pomoči, je pogovor, v katerem se socialna delavka in sogovornik oziroma sogovorniki dogovorijo o delovnem odnosu, s pomočjo katerega vzpostavijo proces pomoči ter raziskujejo in soustvarjajo možne premike in spremembe. (Čačinovič Vogrinčič, 2006, str. 8) Pri tem se oprejo na etiko udeležnosti, kjer je vsak sogovornik slišan in dopušča možnosti za pogovor, da skupaj soustvarijo nove možne in izvedljive rešitve. Perspektiva moči pa jih pri tem spodbuja pri raziskovanju in krepitvi virov v izvirnih delovnih projektih pomoči, ki se razvijajo znotraj delovnega odnosa. Delovni odnos in izvorni delovni projekt pomoči sta namreč koncepta, ki opisujeta posebnost ravnanj v procesu sodelovanja v socialnem delu. (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 242)

Jezik socialnega dela je jezik, s katerim opisujemo spremembe, da ubesedimo vsak najmanjši možen korak v smeri zelenih izidov. Poudarja dragocenost najmanjših sprememb, ki so podlaga za večje. Razbere in ubesedi vsako spremembo, jo naredi vidno in uporabno. Usmerja nas v raziskovanje sedanjosti in soustvarjanje prihodnosti. Pozornost preusmerja od starih težav k novim rešitvam. (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 242) Jezik socialnega dela je pozitiven, spoštljiv in varuje dostojanstvo človeka. Je jezik, ki ne stigmatizira, obsoja, ocenjuje, označuje, poučuje in ne razvrednoti posameznika, omogoča pa, da se slišijo vsi glasovi in da vsak sogovornik dobi moč in kompetentnost. Je jezik spoštljivih in odgovornih zaveznikov, torej socialnih delavk in ekspertov iz izkušenj, uporabnikov. Pri tem dosledno upošteva perspektivo moči, ki omogoči, da nihče ne ostane brez besed, ko raziskuje svoje moči, vire, pogum in lasten delež v soustvarjalnem procesu. (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 243) Prav tako je pomembna uporaba jezika socialnega dela pri sodelovanju z drugimi strokami, saj nam omogoči, da jasno opredelimo in poimenujemo posebnosti ravnanja v socialnem delu in delež socialnega dela v našem sodelovanju z njimi v skupnih projektih. (Čačinovič Vogrinčič, 2010, str. 244)

Socialni delavci in delavke smo o svojih pogovorih, opazanjih, ugotovitvah, dostopu do sredstev in dogajanju v procesih, dolžni poročati, saj smo za svoje delo odgovorni naročniku in uporabniku. Prav tako nas v to silita tudi institucionalna in etična nuja, pri kateri gre za to, da zapišemo krivice in o njih poročamo. Z zapisovanjem lahko izrazimo nelagodje, veselje, jezo ali ljubezen. Zapisovanje zgodb, ki jih slišimo ali doživimo, je v socialnem delu nujno. Pri tem potrebujemo osnovne spretnosti za opisovanje ljudi, situacij in dogodkov, za izdelavo zapisnikov, zaznamkov, poročil, ocen, profilov, načrtov in projektov ter pisanje operacionalnih načrtov. Pri zapisovanju v socialnem delu se

izogibamo poudarkom na značaju osebe, tragični usodi in psihološkemu označevanju. Pomembno je, da dobro opišemo življenjske okoliščine, pri čemer moramo biti izrazito opisni in se izogniti moraliziranju, iskanju pomenov in v zapis vnesemo neobremenjen pogled opazovalca oziroma poslušalca. (Flaker, 2003, str. 27) To potrjuje tudi Urek (2005, str. 62), ki pravi, da je pri pisanju poročila zelo pomembna struktura zapisa in če v zapisu uporabnika predstavimo kot osebo z njegovim problemom, hendikepom, diagnozo ali deviantnim vedenjem, ga bo nekritični bralec celoten zapis zaznaval kot takega. Če želimo ljudi predstaviti čim bolj kompleksno, na način, da jih ne stigmatiziramo še bolj, kot so že v vsakdanjem življenju, se takšnim uvodom izogibamo. V tekstih si prizadevamo, da je glas uporabnikov čim bolj slišan. (Urek, 2005, str. 63)

Socialnodelovna poročila so besedila v interakciji, ki se spreminjajo skladno z okoliščinami, v katerih jih beremo. Gre za zapise dejanj, intervencij, strokovnih mnenj, uradnih poročil, ki lahko spreminjajo realnost in imajo moč kot dokazila, obenem pa vplivajo na samopercepcijo uporabnikov. Zgodbe v socialnem delu in samo socialno delo je slabo zavarovano pred javnimi kritikami. Pogosto smo namreč socialni delavci in delavke obravnavani kot ljudje, ki nečesa nismo storili, pa bi po mnenju javnosti morali. V zapisih zgodb, ki jih pišemo o svojem delu, pogosto najdemo opravičevanja, utemeljevanja strokovnosti in poudarjanje moralnosti lastnih odločitev. Zapisi so pogosto nekakšni zagovori lastnega dela. V zapisih bi predvsem morali najti vsakdanje okvire socialnega dela, o konkretnih dilemah, s katerimi se srečujemo in ki vplivajo na odločitve o kakšni situaciji ter o nasprotjih med nadzorom, močjo in skrbjo. (Urek, 2005, str. 19) Dokumentiranje primerov nam pomaga postaviti meje v našem poklicu in dokazati kompetentnost za pisanje o uporabnikih. (Urek, 2005, str. 73)

Vsakodnevna naloga socialnih delavcev in delavk je pisanje rutinskih tekstov oziroma poročil, ki nastajajo v komunikaciji z drugimi, torej s sodelavci in sodelavkami, sodišči, drugimi raziskovalci, o svojem delu. Teh poročil se lotevamo z vrsto retoričnih in interakcijskih orodij, s katerimi pojasnjujemo naše delo. (Urek, 2005, str. 52)

Posebno pozornost velja nameniti zapisovanju primerov v socialnem delu. Pri tem gre za zapisovanje metod dela z uporabniki, iz katerih je razvidna doktrina socialnega dela, ki ima specifične zakonitosti, tehnike in spretnosti. Lahko se zgodi, da socialni delavec ali delavka odlično izpelje strokovno delo, potem pa z zapisom o delu poruši vse, kar sta z uporabnikom zgradila v procesu sodelovanja. Na centrih za socialno delo se zaradi vednosti, da z zapisom poročamo osebi, katere mnenje je pomembno, na primer sodišču,

ministrstvu, lahko zgodi, da zgodbe dobijo obliko poročila, na primer o obisku, dogodku, sestanku. Zapisovanje socialnega dela je precej formalizirano in predpisano; za različne primere obstajajo različni obrazci, predpisana je oblika uradnega zaznamka, poročila ali zapisnika. Dokumentiranje je torej obveznost, ki jo narekuje država in je v tem smislu tudi sredstvo nadzora nad uporabniki in delom služb. (Urek, 2005, str. 71) Zapisi o primerih, ki se opirajo na dejstva, morajo biti urejeni, interpretirani in povezani. (Urek, 2005, str. 77) Zapisovanje zgodb v socialnem delu lahko tudi osvobaja, saj predstavlja priložnost za dialog, samoreprezentacijo, krepitev moči in za večji nadzor nad lastnim življenjem, s katerim uporabnik pridobi na moči. Zapisi niso le besede na papirju, temveč so že dejanja, ki imajo moč kot dokazi, strokovna mnenja, uradna poročila in lahko pomembno vplivajo na samopercepcijo uporabnikov. (Urek, 2005, str. 73)

V zapisih v današnjem času poudarjamo uporabniško perspektivo in vključujemo uporabnika. Ker je dokumentacija neke vrste uporabnikova zgodovina, se moramo zavedati, da je spis najprej last uporabnika in skupni izdelek socialne delavke in uporabnika ali uporabnice. V njem je namreč tudi dokument o intervenciji in o skupnem delovnem odnosu. Pomembno je, da uporabnik ali uporabnica in socialna delavka sodelujeta pri načrtovanju procesa reševanja problema in tudi pri zapisu celotnega procesa. Zapis je zato skupna last, saj gre za dokumentacijo obeh. Socialna delavka mora uporabniku oziroma uporabnici omogočiti dostop do dokumentacije. (Urek, 2005, str. 104)

1.9 Postopek obravnave nasilja na centrih za socialno delo

Slovenija je z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) vpeljala sistemski pristop do nasilja. »Zaradi zlorabe intimnega odnosa s strani povzročitelja ali povzročiteljice nasilja in potrebe po zaščiti žrtve ZPND presoja različne oblike nasilja v družini. Ne ZPND, temveč kazenska zakonodaja posebej opredeljuje, v katerih primerih je nasilje v družini tudi kaznivo dejanje. Sistemski pristop obravnavanja nasilja v družini pomeni, da so naloge in pristojnosti organov in organizacij, ki se ukvarjajo z nasiljem v družini, v zakonodaji razločno opredeljene, razmejene, usklajene in dopolnjujoče.« (Šimenc, 2015, str. 29)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) je prvi zakon v Sloveniji, ki jasno opredeljuje vrste nasilja v družini. Določa vloge, naloge, mrežo in sodelovanje različnih državnih organov in nevladnih organizacij pri obravnavi nasilja v družini. Prav tako opredeli ukrepe za varstvo žrtve nasilja in določa, da ima vsaka žrtev

pravico do spremljevalca, ki ji nudi duševno oporo ter pravico do brezplačne pravne pomoči. Zakon opredeljuje tudi strokovno pomoč povzročitelju nasilja, ki jo potrebuje, da spremeni dotedanje vedenjske vzorce. Sodišče lahko na predlog žrtve povzročitelju prepove vstop v skupno stanovanje in ga po potrebi prepusti v uporabo le žrtvi nasilja. Zakon na ta način zaščiti žrtev, da ni več tista, ki se mora umakniti iz skupnega stanovanja, temveč se mora od sedaj naprej umakniti povzročitelj. Centrom za socialno delo zakon nalaga vodenje evidence o nasilju v družini, redno strokovno izobraževanje vseh zaposlenih, ki se ukvarjajo s problematiko nasilja in predpisuje multidisciplinarni pristop pri obravnavi žrtve. (Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti, 2018)

Ko odkrijemo nasilje v družini, moramo izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtev, ter oceniti stopnjo ogroženosti ter zagotoviti zaščito njenih koristi in ohraniti njeno integriteto. (Zakon o preprečevanju nasilja v družini, 2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) Pri tem je treba oceniti teže nasilnih dejanj, stanja, v katerih pride do nasilja, morebitne osebnostne motnje povzročitelja, žrtvine zmožnosti in sposobnosti za obvladovanje stresnih dogodkov in njegove ter njene možnosti, da poskrbi za lastno varnost. Nasilje v družini ni naključni dogodek, temveč gre za vedenjski vzorec. (Drole in Gantar, 2008, str. 288)

Nasilje v družini in njegova obravnava je zelo občutljivo področje, ki je v rokah več organov, in sicer državnih organov, nosilcev javnih pooblastil, izvajalcev javnih služb, organov lokalnih skupnosti ter nevladnih organizacij, v okviru programov, ki jih izvajajo. (Filipčič, 2014, str. 161) Pri obravnavi je potrebno upoštevati zaporedje postopkov, da zagotovimo njeno maksimalno uspešnost. Najprej moramo poskrbeti za varnost potencialnih žrtev. Treba jim je razložiti, kako se izognejo nasilju, kadar pa to ni mogoče, je nujna telesna ločitev od povzročitelja nasilja, v skrajnem primeru je to lahko umik v varno hišo, če je žrtev nasilja ženskega spola. V primeru, da družina kljub nasilju želi nadaljevati skupno življenje, ji je pri tem treba nuditi strokovno pomoč. Pomoč je učinkovita le v primeru, če povzročitelj prevzame odgovornost za nasilje. (Drole in Gantar, 2008, str. 288) Temu sledi reševanje problemov, ki so privedli do nasilja in morebitna napotitev povzročitelja nasilja v ustrezne izobraževalne, psihosocialne in zdravstvene programe. (Milek Ogrinc, 2014, str. 175)

Socialno delo s starimi ljudmi, ki so žrtve nasilja, temelji na dodajanju moči in prepoznavanju situacije. Le na ta način lahko žrtev naredi korak naprej, prepozna nasilje in

se umakne. Nujna lastnost socialnega delavca oziroma delavke pri reševanju problematike dolgotrajnega nasilja je vztrajnost. S tem žrtvi daje zgled, da pridobi moč in sproži spremembe. Zavedati se moramo, da z našim vstopom v družino rušimo njihovo dotedanje ravnovesje nasilnih odnosov, ki so ga družinski člani vajeni. Ob tem lahko pričakujemo različne odzive, od umika do agresije. Pri vstopu moramo povzročitelju odvzeti moč in kontrolo, saj s tem žrtvi pomagamo in jo krepimo, da sama prevzame moč in odgovornost, povzročitelj pa jo ob tem izgublja. Upoštevati moramo, da je to proces, pri katerem rezultati ne bodo takoj vidni. V kolikor star človek, ki je žrtev nasilja, sam pride po pomoč oziroma pokliče po telefonu ali se odzove vabilu centra za socialno delo, so to že situacije, v katerih pridobiva na moči, povzročitelj pa jo izgublja. Žrtvi to sporočimo ob prvem kontaktu ali prvem razgovoru. Prehajanje moči moramo spremljati ob vsakem razgovoru, saj žrtev s tem krepimo in jo seznanjamo s fazami reševanja situacije. (Drole in Gantar, 2008, str. 290)

»Z vidika socialnega dela je osnovna naloga raziskovanje možnosti za mobilizacijo družine in drugih naravnih socialnih mrež. Proučiti je treba možnosti za vzpostavljanje delovnega oziroma svetovalnega odnosa z družino in oblikovanje izvirnega delovnega načrta.« (Drole in Gantar, 2008, str. 290) Pri obravnavi nasilja se vedno osredotočimo na delo z žrtvijo nasilja, s katero raziščemo situacijo in opredelimo nasilje ter ločeno na delo s povzročiteljem nasilja. Na podlagi pridobljenih informacij izdelamo oceno ogroženosti. (Milek Ogrinc, 2014, str. 178)

Zakonodajna podlaga za obravnavo nasilja nad starimi ljudmi na centru za socialno delo je Zakon o preprečevanju nasilja v družini, Pravilnik o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi in »Kazenski zakonik, ki opredeljuje kaznivi dejanji, ki sta povezani z nasiljem v družini tudi nad starejšimi in se obe preganjata po uradni dolžnosti, zato je prijava obvezna«. (Bevc, 2017, str. 32)

Naloge centrov za socialno delo za zaščito žrtve so odvisne od stopnje ogroženosti, kdo je povzročitelj nasilja, sposobnosti oziroma kapacitete žrtve in podpore socialne mreže žrtve. (Bevc, 2017, str. 32) Stopnje ocen ogroženosti žrtve delimo na osnovno, srednjo in visoko stopnjo ogroženosti. Pri vsaki upoštevamo povzročitelja, žrtev in njeno socialno mrežo.

Pri osnovni stopnji ogroženosti povzročitelj nasilja grozi, delno prevzema odgovornost za nasilno ravnanje, kaže pripravljenost za sodelovanje, nasilno vedenje pa se ne stopnjuje. Žrtev meni, da grožnje niso uresničljive, ima potrebne informacije o možnostih zaščite,

povzročitelja se ne boji, vendar meni, da bi se moral vključiti v obravnavo. Žrtev ni socialno izolirana, ima socialno mrežo, ki jo sestavljajo sosede, sorodniki, prijatelji. Vsi našteti nasilnega vedenja ne opravičujejo, zato ima žrtev njihovo podporo ob morebitnem ponovnem izbruhu nasilja. Pri srednji stopnji ogroženosti povzročitelj grozi, da bo poškodoval družinske člane ali sebe, za svoje nasilno vedenje ne prevzema odgovornosti ali z njo manipulira. Nasilje je dolgotrajno in se stopnjuje. Žrtev je prestrašena in na podlagi preteklih izkušenj ocenjuje, da so grožnje uresničljive. Povzročitelja nasilja namerava zapustiti, vendar nima izdelanega varnostnega načrta. V njeni socialni mreži so prisotni psihosocialni dejavniki tveganja, kot so alkoholizem, brezposelnost, revščina. Socialna mreža žrtev podpira pri aktivnostih, ki jih načrtuje glede izhoda iz nasilnega odnosa. Pri zadnji, visoki stopnji ogroženosti povzročitelj nasilja grozi in izvaja nasilje, poseduje orožje, za nasilje ne prevzema nikakršne odgovornosti in nima interesa za spremembe. Ima zgodovino nasilnega vedenja, pogostost in intenzivnost nasilja se povečujeta, pri čemer nasilno vedenje postaja čedalje bolj brutalno. Pri povzročitelju so lahko izražene obsesivne, sadistične in psihopatske osebnostne poteze. Žrtev občuti izrazit strah pred povzročiteljem. Na podlagi preteklih izkušenj je prepričana, da je sposoben uresničiti grožnje, ob tem pa žrtev nima izdelanega varnostnega načrta. V žrtvini socialni mreži so prisotni visoko rizični psihosocialni dejavniki tveganja, kot so kronična brezposelnost, alkoholizem ali odvisnost od drog, revščina, smrt v družini, kronične bolezni, postravmatske stresne motnje. Žrtev je izolirana in nima podpore v okolju. (Center za socialno delo Ptuj, 2017)

Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 31/09 in 42/17) določa, da so vsi organi, torej organizacije, nosilci javnih pooblastil, organi samoupravnih lokalnih skupnosti, nevladne organizacije, ob zaznavi nasilja v družini v 24 urah od seznaitve z okoliščinami, o tem dolžni pisno, preko telefona ali elektronske pošte, obvestiti center za socialno delo. Če gre za neposredno ogroženost žrtve in jo je potrebno takoj zaščititi, so vsi organi dolžni takoj po telefonu obvestiti center za socialno delo, v roku 24 ur pa še pisno. Center v takšnem primeru s policijo takoj izmenja obvestila, nato pa se medsebojno uskladi o začetnih aktivnostih. (Anderluh idr., 2015, str. 109)

Kot že omenjeno, je torej center za socialno delo lahko o prijavi nasilja obveščen tudi preko policije, če pa je žrtev nasilje prijavila na centru za socialno delo, pa je ta o prijavi dolžan obvestiti policijo. (Bevc, 2017, str. 33) Pri obravnavi nasilja v družini center za

socialno delo deluje z namenom povečanja varnosti žrtve, preprečevanja novega nasilnega dejanja, motiviranja žrtve za vključitev v pomoč in sprejemanja ukrepov za zaščito pravic in koristi žrtve. (Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, Ur. l. RS, št. 31/09 in 42/17)

Center za socialno delo takoj po prijavi stopi v stik z žrtvijo nasilja, pri čemer identificira nasilje, ugotovi, kdo je povzročitelj, za katero vrsto nasilja gre in kakšna je njegova intenzivnost, kateri so dejavniki tveganja in možne posledice. V postopku obravnave nasilja v družini nad starimi ljudmi je zelo pomembno pripraviti strokovno oceno ogroženosti žrtve ter dejavnike tveganja, opraviti obisk na domu oziroma pogovor v domačem okolju. Ob tem je potrebno motivirati družinske člane žrtve, še posebej, če je žrtev odvisna od njih. Sposobnosti žrtev je potrebno preveriti tudi s pomočjo zdravstvene službe, sorodnikov, prijateljev in sosedov. Prav tako moramo preveriti vse možne dejavnike pomoči in zagotavljanja varnosti v žrtvini socialni mreži. Sklicati moramo multidisciplinarni krizni tim in povabiti vse, ki omogočajo zaščito in podporo žrtvi in se po potrebi obrniti po pomoč k strokovni regijski koordinatorici za obravnavo nasilja v družini. (Bevc, 2017, str. 33) Dejavnost dvanajstih regijskih koordinatoric je usmerjena v spremljanje in dopolnjevanje sistema pomoči vsem, ki preživljajo nasilje, s poudarkom na najbolj ranljivih družbenih skupinah, kot so otroci, stari ljudje, ženske in invalidi. Njihove naloge so razvijanje in vzdrževanje mreže med javnimi in nevladnimi institucijami, ki delujejo v regiji in so usmerjene na področje zaščite pred nasiljem, usklajevanje postopkov delovanja in sodelovanja med institucijami, strokovna podpora in usposabljanje strokovne in laične javnosti ter analiziranje stanja nasilja v regiji. (Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, 2018)

Multidisciplinarni tim je sestavljen iz skupine strokovnjakov z namenom zagotoviti celostno pomoč in zaščito žrtvi nasilja. Seja se skliče v najkrajšem možnem času oziroma najkasneje v treh dneh po tem, ko so določeni člani tima. (Anderluh idr., 2015, str. 110) Naloge multidisciplinarnega tima za obravnavanje nasilja v družini, ki so usmerjene v zagotovitev dolgoročne varnosti žrtve, so izmenjava informacij za razjasnitev okoliščin, potrebnih za zaščito in pomoč žrtvi, usklajevanje aktivnosti, seznanitev žrtve z vsemi možnimi oblikami pomoči, izdelava načrta pomoči žrtvi in spremljanje njegovega izvajanja, če je to glede na izdelano oceno ogroženosti žrtve potrebno, ter nudenje najustreznejše zaščite žrtvi. (Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za

socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini, Ur. l. RS, št. 31/09 in 42/17)

Obravnava nasilja nad starimi ljudmi v družini, ki poteka na centru za socialno delo, zahteva prepoznavanje nekaterih karakteristik in dinamike nasilja v družini, da je socialni delavec ali delavka zadovoljna pri svojem delu, da ne pričakuje več, kot lahko v danih razmerah, da pomaga žrtvi oziroma da je sama žrtev pripravljena prispevati k lastni varnosti in da se na ta način socialni delavci in delavke izognemo osebni izgorelosti. (Bevc, 2017, str. 34)

2 PROBLEM

Prebivalstvo sveta se izrazito stara, kar pomeni, da se povečuje delež starih ljudi in manjša delež mladega prebivalstva. (Vertot, 2010, str. 11) Stare ljudi, poleg žensk in otrok, prištevamo med ranljive družbene skupine, katerih skupna točka je nasilje. Pri pregledu literature sem ugotovila, da je nasilje nad ženskami in otroci dobro raziskana tema, o kateri se veliko razpravlja, pri nasilju nad starimi ljudmi pa gre za popolnoma drugačno zgodbo, saj se je nanj pričelo opozarjati šele v zadnjih nekaj letih, pred tem se ga ni omenjalo. Tema je namreč veljala za tabu temo, o kateri se ni govorilo. Večina zlorab in nasilja, posebej tistega, ki se dogaja v družini, ostaja skritega. (Mali in Milošević Arnold, 2009, str. 44)

Ker so povzročitelji nasilja ponavadi osebe, ki so blizu žrtvi, na primer partner, otroci in sorodniki, žrtve nasilja ne želijo prijavljati, pogosto ga sprejmejo kot svojo usodo, se z njim sprijaznijo in povzročitelje (tudi pred seboj) opravičujejo. Najpogosteje žrtve nasilja o svoji izkušnji molčijo oziroma o njej le s težavo spregovorijo. (Grebenc, 2007, str. 28) Na ta način povzročitelje zaščitijo, pristojne službe pa ne morejo ustrezno ukrepati. (Žiberna, 2005, str. 48) V današnji družbi je vse več neodgovornega ravnanja ljudi, ki prevzamejo skrb za starega človeka, vse bolj se kaže odsotnost čuta za sočloveka, brezbržnosti, neobčutljivost za potrebe starih ljudi ter navsezadnje pogosto prihaja do izkoriščanja pripadnikov te ranljive skupine. Vse to pa vodi v nestrpnost, nespoštljivost, socialno izključenost, diskriminacijo in nasilje.

Ob raziskovanju teme in prebiranju literature sem hitro ugotovila, da je o nasilju nad starimi ljudmi malo napisanega in potrdila svoje razmišljanje, da je tematika slabo raziskana, sploh na območju, ki ga pokriva Center za socialno delo Ptuj. Na vaseh namreč nasilje nad starimi ljudmi še zmeraj predstavlja tabu temo, saj žrtve takšen način življenja sprejmejo kot nekaj, s čemer se morajo soočiti in »potrpeti«, v upanju, da bo nekoč bolje. Zaradi tega sem veliko razmišljala, kako priti do podatkov o nasilju, saj ljudje o tem neradi govorijo in ugotovila, da je najboljši način obdelava obstoječega gradiva socialnih delavk, ki delajo na tem področju, saj sem hkrati s preučevanjem nasilja lahko spoznala tudi način zapisovanja in celoten proces obravnave nasilja. Vse to mi je predstavljalo nov izziv in motivacijo za raziskovanje, saj menim, da lahko na ta način tudi sama prispevam k večji prepoznavnosti nasilja in dobim vpogled v vsaj majhen del teorije »ledene gore«.

Cilj moje raziskave je dobiti informacije o tem, kdo so žrtve in kdo povzročitelji nasilja, kakšno je njihovo življenjsko okolje, katera je najpogostejša vrsta nasilja oziroma ali se vrste nasilja med seboj prepletajo in se nasilje stopnjuje, kje se nasilje dogaja oziroma se je dogajalo, kako dolgo nasilje traja oziroma je trajalo, kako so žrtve nasilja ukrepale in na kakšen način je opisan potek nasilja v spisih. Zaradi tega so vodilo moje raziskave predstavljale naslednje teme:

- socialno-demografske značilnosti in življenjske razmere žrtev nasilja;
- socialno-demografske značilnosti povzročiteljev nasilja;
- potek nasilja;
- ravnanje žrtev nasilja;
- zapisovanje v socialnem delu.

Z magistrskim delom želim spodbuditi socialne delavke in delavce ter vse bralce, da se bolje seznanijo s problematiko nasilja, da hitreje prepoznajo njegove znake, da spoznajo, da se nasilje ne dogaja »tam nekje, daleč stran«, ampak je vseprisotno v naših življenjih in da je tudi njihova starejša sosedka ali sosed lahko žrtev nasilja. Mnogo teh dejanj namreč žrtve in povzročitelji nasilja ne pojmujejo kot nasilje. Z nalogo torej želim spodbuditi vse ljudi, ki se srečujejo s starimi ljudmi, da hitreje prepoznajo nasilje in ustrezno ukrepajo. Hkrati pa želim z nalogo osvetliti tudi področje socialnega dela s starimi ljudmi, ki so žrtve nasilja, na način, da socialne delavke in delavci pričnemo še intenzivneje razmišljati in se pogovarjati o potrebnih spremembah na tem področju.

Temo vidim kot relevantno za socialno delo, saj gre za občutljivo in neraziskano oziroma slabo raziskano temo, ki bo v obliki moje naloge lahko v pomoč vsem centrom za socialno delo v Sloveniji, še posebej pa bo uporabna za Center za socialno delo Ptuj, saj bo zajemala pregled problematike na tem območju, ki bo služila kot pomoč pri razvijanju novih metod pomoči žrtvam nasilja in hitrejšemu prepoznavanju nasilja.

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave

Glede na vrsto zbranih podatkov je raziskava kvalitativna, saj osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, sestavljajo besedne pripovedi in opisi, gradivo pa je obdelano in analizirano na besedni način, brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili. (Mesec, 1997, str. 11) Glede na stopnjo v procesu spoznavanja je raziskava deskriptivna oziroma opisna, saj želim v njej opredeliti značilnosti žrtev in povzročiteljev nasilja, opisati potek nasilja in ugotoviti, na kakšen način je sam potek opisan v spisih socialnih delavk in delavcev. (Mesec, 2009, str. 82) Poleg tega je raziskava glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva teoretična, saj v njej nisem zbirala novega izkustvenega gradiva, temveč sem se osredotočila na že obstoječe gradivo, ki temelji na življenjskih izkušnjah ljudi. (Mesec, 2009, str. 84)

3.2 Raziskovalne teme in viri podatkov

Vir empiričnih podatkov je analiza obstoječe dokumentacije, torej spisov socialnih delavk, na Centru za socialno delo Ptuj, v kateri sem na podlagi izbranih raziskovalnih tem skušala priti do zaključkov o poteku nasilja nad starimi ljudmi. Za takšen način raziskovanja sem se odločila zaradi tega, ker ne samo stari ljudje, ampak večina ljudi, ki so žrtve nasilja, o nasilju težko spregovori. Posledično je težko pridobiti osebe, da pristanejo na osebno komunikacijo in spregovorijo o tem, kar se jim dogaja. V večini primerov se nekoliko lažje zaupajo socialnim delavkam, h katerim se obrnejo po pomoč, največkrat takrat, ko se nasilje stopnjuje in spoznajo, da potrebujejo spremembe v svojem življenju. V spisih je zapisana zgodovina nasilnih dejanj, opisane so oblike nasilja, proces dela z žrtvijo nasilja in ločeno tudi s povzročiteljem nasilja, sodelovanje različnih služb in podobno. Na ta način sem lahko analizirala tudi način zapisovanja v socialnem delu in spoznala proces pomoči žrtvam nasilja. V desetih spisih, ki sem jih analizirala, sem se osredotočila na socialno-demografske značilnosti in življenjske razmere žrtev nasilja, socialno-demografske značilnosti povzročiteljev nasilja, na sam potek nasilja in na ravnanje žrtev nasilja ter zapisovanje v socialnem delu.

3.3 Populacija in vzorec

Populacijo v raziskavi predstavljajo vsi primeri nasilja nad starimi ljudmi na Centru za socialno delo Ptuj, ki so vodeni v spisih, v obdobju petih let.

V vzorec sem zajela deset primerov nasilja, ki so vodeni v spisih, med letoma 2012 in 2017. Pri izbiri spisov je šlo za slučajni priložnostni vzorec, za katerega velja, da je način vzročnih enot tak, da ima vsaka enota populacije enako verjetnost, da bo izbrana v vzorec. Gre za to, da postopek izbiranja vzročnih enot iz populacije ne sme biti tak, da bi imele določene enote z določenimi značilnostmi večjo možnost, da bi bile izbrane v vzorec. (Mesec, 2009, str. 146) V praksi to pomeni, da sem spise za obdobje petih let razporedila po mizi, jih oštevilčila, nato pa na manjše listke napisala enake številke, jih pomešala ter izžrebala deset števil, ki so se skladale s spisi, in na ta način dobila vzorec. Za potrebe raziskave sem zagotovila anonimnost oseb, navedenih v spisih tako, da nisem uporabila nobenih podatkov, po katerih bi se dalo sklepati, kdo so te osebe.

3.4 Zbiranje podatkov

Podatke sem zbirala v začetku marca 2017. Zbiranje podatkov je potekalo tako, da sem po elektronski pošti najprej poslala prošnjo za zbiranje podatkov direktorju Centra za socialno delo Ptuj, po njegovi odobritvi pa sem se dogovorila za termin s socialnima delavkama Centra za socialno delo Ptuj, ki delata na področju starih ljudi. Prav tako sem se dogovorila, za katero časovno obdobje sem pregledovala spise. Socialnima delavkama in osebam v spisih sem zagotovila anonimnost. V nadaljevanju sem po metodi slučajnega priložnostnega vzorca izbrala deset spisov, iz katerih sem na Centru za socialno delo Ptuj izpisala vse relevantne podatke oziroma dele besedila, ki so se skladali z zastavljenimi temami.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Analiza pridobljenega gradiva je potekala s pomočjo kvalitativne analize. Relevantne podatke, zbrane na Centru za socialno delo Ptuj, ki sem jih takrat izpisovala ročno, sem najprej prepisala s pomočjo računalniškega programa LibreOffice Writer na način, da sem vsak spis označila s črko od A do I, pri čemer je »A« predstavljala prvi spis, »I« pa zadnjega, desetega. Dele besedila sem prepisovala pod zastavljene teme oziroma vprašanja, ki sem si jih zastavila z namenom lažjega iskanja ustreznih podatkov v izpisanih delih besedila. Besedilo sem kodirala na način, da sem relevantne podatke, ki sem jih

vpisala pod določeno temo podčrtala in jim pripisala proste kode, ki sem jih za boljši pregled vpisovala v tabelo ter jim pripisala vsebinske pojme, ki sem jih povezala v kategorije.

Za lažje razumevanje obdelave podatkov kot primer navajam del postopka za temo »Potek nasilja«.

- I. Na podlagi spisov sem pod temo, ki sem jo za ta namen spremenila v vprašanje, pripisala dele besedila, ki so ustrezali dani temi.

Primer:

Katera je najpogostejša vrsta nasilja, kje se nasilje dogaja oziroma se je dogajalo in kako dolgo traja oziroma je trajalo?

A: Gospa je priznala, da nasilje partnerja nad njo traja že ves čas njune zveze, v zvezi sta že 32 let. /.../. Z njo je tudi fizično obračunaval /.../. Zadnje leto je postal močno ljubosumen, brez vzroka jo je obtoževal, da je z drugimi moškimi ... nikamor ni smela, grozil ji je, da jo bo ubil in nato še sebe. Zadnji mesec se je to dogajalo že vsak dan ... vsega ji je bilo vrh glave.

- II. V zapisu sem nato označila enote kodiranja, ki sem jim pripisala proste zaporedne kode.

Primer:

A: Gospa je priznala, da nasilje partnerja nad njo traja že ves čas njune zveze (A3-1), v zvezi sta že 32 let (A3-2). /.../. Z njo je tudi fizično obračunaval (A3-3)/.../. Zadnje leto je postal močno ljubosumen, brez vzroka jo je obtoževal, da je z drugimi moškimi ... nikamor ni smela, grozil ji je, da jo bo ubil in nato še sebe (A3-4). Zadnji mesec se je to dogajalo že vsak dan (A3-5) ... vsega ji je bilo vrh glave.

- III. Enote kodiranja oziroma izjave sem nato prepisala v tabelo in izvedla odprto kodiranje, pri čemer sem vsaki enoti kodiranja pripisala pojem in kategorijo.

Primer:

OZNAKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA
A3-1	nasilje partnerja nad njo traja že ves čas njune zveze	Dolgoletno nasilje	Potek nasilja
A3-2	v zvezi sta že 32 let	Nasilje traja 32 let	Potek nasilja
A3-3	Z njo je tudi fizično obračunaval	Fizično nasilje	Vrsta nasilja
A3-4	Zadnje leto je postal močno ljubosumen, brez vzroka jo je obtoževal, da je z drugimi moškimi ... nikamor ni smela, grozil ji je, da o bo ubil in nato še sebe	V zadnjem letu se je intenziteta psihičnega nasilja stopnjevala	Potek nasilja
A3-5	Zadnji mesec se je to dogajalo že vsak dan	V zadnjem mesecu se je nasilje dogajalo vsak dan	Potek nasilja

- IV. Posamezne pojme vseh izpisov iz spisov sem združila v posameznih kategorijah, ki so mi pomagale pri zapisu nadaljnjih poglavij.

Primer:

POTEK NASILJA

- Dolgoletno nasilje (A3-1).
 - Nasilje traja 32 let (A3-2).
 - V zadnjem letu se je intenziteta psihičnega nasilja stopnjevala (A3-4).
 - V zadnjem mesecu se je nasilje dogajalo vsak dan (A3-5).
- V. Glavne pojme sem podrobneje definirala, kar je prispevalo k boljši razumljivosti podatkov.

Primer:

POTEK NASILJA

- Je individualni proces pri vsaki posamezni žrtvi, od prvih pojavov nasilnih vedenj povzročitelja nasilja do trenutka, ko se je žrtev odločila ukrepati. To zajema prvi pojav nasilja od žrtvine zaznave oziroma prvo informacijo, podano strokovni službi, stopnjevanje nasilja, intenziteto, pogostost in prelomni trenutek.

VRSTA NASILJA

- Pojem zajema fizično, psihično, ekonomsko ter spolno nasilje in zanemarjanje ter sočasno pojavljanje več oblik nasilja.

Dokumentacije, iz katere je razvidno kodiranje, zaradi obsežnosti magistrskemu delu ne prilagam, ampak jo hranim v domačem arhivu.

4 REZULTATI

Rezultate predstavljam po relevantnih temah, ki sem jih navedla v podpoglavju »Raziskovalne teme in viri podatkov« v poglavju »Metodologija«.

4.1 Socialno-demografske značilnosti in življenjske razmere žrtev nasilja

Ob študiji spisov Centra za socialno delo Ptuj sem ugotovila, da je med izbranimi primeri večina žrtev nasilja nad starimi ljudmi ženskega spola, žrtev moškega spola je manj. Starost žrtev se giblje med 65 in 93 let, največ žrtev se pojavlja v starostni skupini med 65 in 80 let.

Življenjske okoliščine žrtev nasilja se med seboj razlikujejo, saj vsaka živi v specifičnih življenjskih razmerah, z različnim številom družinskih članov in različnimi izkušnjami z nasiljem. Nekaj žrtev nasilja živi v lastnih stanovanjih oziroma hišah, nekateri živijo skupaj z najemniki, vsi pa živijo skupaj s povzročitelji nasilja; nekateri v skupnem gospodinjstvu, drugi pa v ločeni stanovanjski enoti.

V treh primerih sta žrtvi zakonca. Dva osebi sta vdovca. Ena izmed žrtev je v dolgotrajni partnerski zvezi s povzročiteljem nasilja, s katerim nimata skupnih otrok. Večina žrtev ima po dva ali tri odrasle otroke, eden ima pet vnukov. Ena izmed žrtev, ki živi z možem in sinom, je prevzela skrb zanju, ki postaja čedalje bolj psihično in fizično zahtevna zanj. Pri eni izmed žrtev je za skrbnika postavljen Center za socialno delo Ptuj, ki ji tudi pomaga pri oskrbi. Iz spisov povzemam, da žrtve pogosto živijo v neurejenih družinskih razmerah in imajo težave v medosebnih odnosih (šibko materialno stanje, slabe bivalne razmere, zdravstvene težave, težave v duševnem zdravju, zasvojenosti – predvsem alkoholizem, slabša zmožnost komuniciranja, pomanjkanje socialnih veščin, neustrezni vedenjski vzorci). V primerih, ko žrtve potrebujejo pomoč pri vsakdanjih življenjskih opravilih, pa te pomoči ne dobijo, še posebej, če bi jo naj izvajal povzročitelj nasilja. Ena izmed žrtev je pri skrbi zase povsem samostojna, za drugo je navedeno, da potrebuje pomoč pri oskrbi, tretja pa se je odločila za selitev v institucionalno varstvo. V enem izmed primerov je navedeno, da bližnji sorodniki žrtvi ne verjamejo, da je žrtev nasilja, pri drugi pa sosede ne zaznavajo nasilja v družini.

Za žrtve nasilja je značilno tudi večgeneracijsko in ponavljajoče se nasilje. Pogosto so izpostavljene tudi težave s prekomernim uživanjem alkohola v družini. Žrtve so v teku

procesa pomoči seznanjene s samozaščitnim ravnanjem in ga večinoma tudi izvajajo, oziroma ravnaajo v skladu z izdelanim načrtom varnosti.

Iz spisov izhaja, da se žrtve soočajo z različnimi zdravstvenimi težavami, ki jih prinašajo starost, bolezni in nasilje. Njihovo zdravstveno stanje je po večini slabo, saj se srečujejo z različnimi boleznimi, kot so rak, demenca in psihične težave, ki pri eni izmed žrtev povzročajo redkobesednost ter posledično otežujejo komunikacijo, in telesne ovire, posledično pa žrtve težje poskrbijo same zase. Ena izmed žrtev zaradi bolezni potrebuje veliko počitka, česar pa ji življenje s povzročiteljem nasilja ne omogoča.

Glede materialnega stanja žrtev iz spisov povzemam, da gre pri večini za skromno materialno stanje, nekateri prejemajo pokojnino ali pa so ekonomsko odvisni od partnerja. Nekaj jih ima sklenjeno izročilno pogodbo s potomci, ki bi naj prevzeli skrb zanje v starosti. Ena izmed žrtev si življenjske stroške deli s povzročiteljem nasilja, kar jima ne povzroča težav, druga pa ima v solastništvu zemljišče. Osebe, ki so dobro ekonomsko preskrbljene in materialno neodvisne, so v manjšini.

Žrtve nasilja se soočajo z različnimi občutki, med katerimi je najpogostejši strah oziroma nenehen strah za lastno življenje. Spremljajo jih občutki ogroženosti, nemoči, žalosti, obupa in pomanjkanje občutka varnosti. Ena izmed žrtev je razmišljala tudi o samomoru. V večini si želijo miru oziroma mirnega življenja brez nasilja, kjer bi prevladovala medsebojna solidarnost in bi si medsebojno pomagali ter bi odrasli otroci poskrbeli za svoje starše v njihovi starosti. Ena izmed žrtev si želi, da bi povzročitelj odšel na zdravljenje, kjer bi mu pomagali ozdraviti njegove odvisnosti, saj meni, da potrebuje pomoč, po tem pa bi mu pomagala pri preživljanju, posledično pa ne želi umika iz nasilnega okolja, druga pa s povzročiteljem več ne želi živeti in si želi, da se izseli iz skupnega stanovanja. Le redki izražajo željo po selitvi v institucionalno varstvo, več je takih, ki si tega ne želi.

Iz spisov je razvidno, da so žrtve čustveno navezane na povzročitelje nasilja, saj gre za njihove najožje družinske člane, zaradi česar jih tudi opravičujejo, izražajo skrb zanje in proti njim ne želijo ukrepati, kar pomeni, da povzročiteljev ne želijo prijaviti, jim ne želijo škodovati ali pričati proti njim. Nekateri zavračajo ponujeno pomoč in podporo za zagotovitev varnosti s strani centra za socialno delo.

4.2 Socialno-demografske značilnosti povzročiteljev nasilja

Ob obdelavi podatkov ugotavljam, da so povzročitelji v vseh obravnavanih primerih moškega spola. Njihova starost se giblje med 19 in 75 let. Povzročitelji, ki so v sorodstvenem razmerju do žrtve njeni otroci, so večinoma stari med 32 in 54 let, kadar pa gre za povzročitelje partnerje pa se njihova starost večinoma giblje okrog 73 let.

Kot sem že omenila, so povzročitelji v obravnavanih primerih najozžji družinski člani. Največ povzročiteljev je v razmerju do žrtve sin, sledita mu partner in vnuk. Za povzročitelje je značilno, da živijo skupaj z žrtvijo oziroma žrtvama in imajo težave v medosebnih odnosih, prvi živi skupaj z žrtvijo in drugim povzročiteljem, drugi pa ima z žrtvijo sklenjeno izročilno pogodbo. Povzročitelji so večinoma brezposelne osebe, ki prejemajo denarno socialno pomoč, zato je zanje značilno tudi skromno materialno stanje, nekaj je tudi upokojencev.

Soočajo se s psihičnimi težavami, skupne pa so jim tudi težave z uživanjem alkohola oziroma drog, ki jih najpogosteje zanikajo in težave minimalizirajo. Zanje se značilne tudi nekatere vedenjske poteze, na primer sumničavost, eksplozivnost, agresivnost, drugi pa razgrajajo in žrtve žalijo, česar pa ne prepoznavajo in ne poimenujejo kot psihično nasilje.

Pri nekaterih gre za večgeneracijsko nasilje, kar v enem izmed primerov pomeni, da gre za dva povzročitelja: v razširjeni družini je prvi povzročitelj sin in izvaja nasilje nad svojo mamo, drugi je dedek, ki izvaja nasilje nad svojo ženo. V vseh primerih gre za dolgoletno nasilje. Po razkritju nasilja se je eden izmed povzročiteljev umaknil k sinu, v večini primerov pa je bila žrtev tista, ki se je umaknila k otrokom, v varno hišo, krizni center ali se preselila v institucionalno varstvo, ob čemer je pri enem izmed povzročiteljev razvidno, da žrtvine selitve ni podpiral.

Povzročitelji izvajanje nasilja v veliki meri zanikajo, nekateri priznavajo psihično nasilje, zanikajo pa izvajanje fizičnega nasilja. Razloge za nasilje iščejo pri žrtvi in v njenem ravnanju.

Iz zapisov povzemam, da povzročitelji svojega ravnanja ne prepoznavajo kot problem, ne prepoznavajo poledic nasilja in za nasilje ne prevzemajo odgovornosti. Eden izmed povzročiteljev svoje vedenje obžaluje.

4.3 Potek nasilja

Potek nasilja se v posameznih primerih razlikuje glede na dinamiko nasilnega odnosa, osebnostnih lastnosti žrtev, odnosa do nasilja oziroma časa, ki preteče, preden žrtve ravnanja povzročitelja prepoznajo kot nasilje ter časa do pripravljenosti žrtve nasilja, da začne z ukrepi in postopki za ustavitev nasilja. V vseh primerih pa gre za dolgotrajno nasilje, ki se je dogajalo v domačem okolju in se je stopnjevalo, žrtve pa so se v večini primerov odločile za prijavo nasilja na policijo.

Iz spisov povzemam, da žrtve nasilja v preteklosti večinoma niso prijavljale predvsem zaradi strahu in groženj, izrečenih s strani povzročitelja. Pri veliki večini gre za dolgoletno nasilje, ki se je dogajalo v zasebni sferi doma in je trajalo med tremi in dvaintridesetimi leti oziroma se je dogajalo, odkar se je žrtev poročila s povzročiteljem. Gre za ponavljajoče nasilje, ki se dogaja ves čas ali v intervalih, v enem primeru je žrtev navedla, da so se odnosi še posebej poslabšali pred par meseci. Pri večini gre za stopnjevanje nasilja, ki se je stopnjevalo v zadnjem letu, mesecu oziroma tednu, v nekaterih primerih je v zadnjem času do nasilja prihajalo vsak dan.

Z izvedbo raziskave sem ugotovila, da je pri starih ljudeh v največji meri prisotno psihično nasilje, tesno mu sledi fizično nasilje ter kombinacija obeh. V nekaterih primerih je prisotno tudi ekonomsko nasilje, spolno nasilje se v dveh primerih pojavlja skupaj s psihičnim in fizičnim nasiljem. Tudi zanemarjanje in zapustitev sta v dveh primerih v kombinaciji s psihičnim nasiljem.

V enem izmed primerov je navedeno, da je ob enem izmed izbruhov nasilja žrtev povzročitelja nasilja želela pomiriti in mu je zagotavljala, da ne bo poklicala policije. Druga žrtev je navajala, da se je nasilje dogajalo tudi ponoči, kar ji je onemogočalo spanje in počitek.

Po dolgotrajnem, stopnjujočem nasilju in prelomnem dogodku s praviloma še posebej intenzivnim nasiljem so se žrtve soočile z dejstvom, da tako ne morejo več živeti. Na tej točki so se odločile za ukrepanje. Ena izmed žrtev je povzročitelja večkrat prijavila policiji, vendar se za nadaljnje ukrepanje ni odločila, medtem ko so ostale žrtve po prijavi nasilja policiji ali centru za socialno delo poročale o strahu, ki ga imajo pred vrnitvijo domov oziroma izražale željo, da se umaknejo od doma in iz nasilnega okolja, saj s povzročiteljem več ne želijo živeti. Nekaj žrtev se je za ukrepanje odločilo med zdravljenjem poškodb v bolnišnici.

Po prijavi nasilja je bil večini povzročiteljev izrečen ukrep prepovedi približevanja za obdobje deset dni. Eden izmed povzročiteljev je ukrep dvakrat prekršil, zato sta žrtvi vsakič znova podali prijavo na policijo. Žrtve so se odločale tudi za podajo predloga za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja na šestdeset dni, ki so bile večinoma odobrene. Nekatere so vložile tudi vlogo za brezplačno pravno pomoč v postopku za prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi. Ena izmed žrtev se je odločila za popolno prekinitev stikov s povzročiteljem nasilja ter si ob tem zagotovila pomoč in podporo svojih otrok.

V nekaterih primerih so se povzročitelji po izteku ukrepa prepovedi približevanja vrnili nazaj k žrtvi, nekaj žrtev se je odločilo za selitev v dom za stare ljudi oziroma v najemniško stanovanje. V enem primeru povzročitelj po izreku ukrepa prepovedi približevanja sedem mesecev ni izvajal nasilja, žrtev je takrat menila, da so se razmere v družini izboljšale, vendar se je nasilje nato ponovilo. Pri drugem primeru pa se je odnos med žrtvijo in povzročiteljem po skupnem razgovoru na centru za socialno delo uredil, zato sta se odločila za ponovno skupno življenje, nasilje pa se ni ponovilo. Ena izmed žrtev se je odločila za preklic ukrepa prepovedi približevanja, saj želi, da se povzročitelj preseli nazaj domov, ne glede na posledice in da si tudi sama želi ostati v domačem okolju.

4.4 Ravnanje žrtev nasilja

Vsem žrtvam nasilja je skupno, da so bile dalj časa vpete v nasilni odnos. Nekatere so se po zadnjem izbruhu nasilja, za katerega so večinoma povedale, da je bil najhujši izmed vseh doslej, odločile za ukrepanje, nekatere pa so odnos prekinile za čas trajanja ukrepa prepovedi približevanja, nato pa so se odločile ostati v njem. Ravnanja se torej razlikujejo od primera do primera.

Iz zapisov sem razbrala, da se žrtve za ukrepanje niso odločile prej zaradi strahu in sramu. Pogosto so se odločale za nadaljnje skupno življenje s povzročiteljem nasilja, saj niso želele zapustiti domačega okolja oziroma niso želele preselitve v institucionalno varstvo, prav tako pa nekatere med njimi niso želele ukrepati proti povzročitelju na način, da bi ga prijavile, podale vlogo za prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi ali za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja. V dveh primerih sta žrtvi odklanjali pomoč, ki jima je bila ponujena s strani Centra za socialno delo Ptuj.

Kadar pa so se žrtve odločile za ukrepanje, so ukrepale na različne načine. Večinoma so najprej same podale prijavo na policijo ali na center za socialno delo, le v dveh primerih je nasilje prijavila tretja oseba oziroma povzročitelj nasilja. Nekaj žrtev je pomoč najprej

poiskalo v bolnišnici, saj so imele težje telesne poškodbe. Nekaj se jih je odločilo za začasni umik k odraslim otrokom ali drugim sorodnikom. V nadaljevanju so podale vloge za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja, za brezplačno pravno pomoč in prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi. V enem primeru se je žrtev odločila, da s povzročiteljem več ne želi živeti v njeni hiši in ga je izselila ter zamenjala ključavnico na vratih. Žrtve so ravnale samozaščitno, ena izmed njih se je odločila za prekinitev nasilnega odnosa, popolno prekinitev stikov s povzročiteljem nasilja in za razvezo zakonske zveze. Žrtve so se prav tako odločale, da več ne gredo domov, zato so bile nameščene v krizni center za žrtve nasilja oziroma v varno hišo. V treh primerih so se odločile za selitev v dom za stare ljudi, ena izmed njih s pomočjo postavitve skrbnika za posebni primer. Ena izmed žrtev se je odločila za selitev v najemniško stanovanje, saj je ocenila, da lahko sama poskrbi zase.

4.5 Zapisovanje v socialnem delu

Pri temi zapisovanja v socialnem delu sem se osredotočila na potek procesa pomoči žrtvi, način dokumentiranja celotnega postopka in na postopke dela, ki jih socialne delavke pri tem uporabljajo.

Povzemam, da je dokumentacija urejena kronološko, zato je iz nje razviden tudi celoten potek procesa pomoči. Postopki običajno potekajo v enakem vrstnem redu, so pa prilagojeni glede na specifičnost vsakega posameznega primera. Najpogosteje se celoten postopek prične z obvestilom o nasilju, podanem s strani žrtve nasilja, policije ali s strani tretjih oseb. O nasilju, ki se dogaja izven poslovnega časa centra za socialno delo, policija obvesti interventno službo centra za socialno delo. Socialna delavka v interventni službi o navedenem zapiše poročilo o intervenciji. Ključno v interventni službi je takojšnja vzpostavitev kontakta z žrtvijo z namenom zagotovitve njene varnosti.

V nekaterih primerih nasilja sledi pridobivanje podatkov o družinskih članih, ki so prijavljeni v skupnem gospodinjstvu, iz registra stalnega prebivalstva. V enem izmed primerov je žrtev nasilja na Center za socialno delo Ptuj poslala pismo, v katerem je pojasnila svojo situacijo in na podlagi katerega so nato stopili v kontakt z njo. V drugem primeru se je žrtev najprej umaknila v krizni center za žrtve nasilja v družini, Center za socialno delo Ptuj pa je bil o tem obveščen preko drugega centra za socialno delo.

Ob ugotovljenem nasilju v družini, ko policija izreče ukrep prepovedi približevanja, o tem obvesti center za socialno delo, v nadaljevanju tudi s pisno odredbo o prepovedi

približevanja, izrečeni za 48 ur. Praviloma sledi sklep sodišča o izreku prepovedi približevanja za 10 dni.

Center za socialno delo ob zaznavi nasilja v družini oziroma po prejemu obvestila o nasilju skliče sestanek multidisciplinarnega kriznega tima, kjer na osnovi razpoložljivih informacij opredelijo dejavnike tveganja, na podlagi katerih podajo hitro oceno ogroženosti in se dogovorijo glede nadaljnjega dela. O sestanku multidisciplinarnega tima sestavijo zapisnik. Temu sledi zapis mnenja o ogroženosti, ki ga posredujejo policiji. Pri svojem delu socialne delavke uporabljajo evidenčne liste, v katere zapisujejo potek dela, krajše informacije pa vodijo v uradnih zaznamkih.

Kot sem že navedla, z žrtvijo nasilja takoj vzpostavijo kontakt, saj je najpomembneje, da ji takoj pomagajo zagotoviti varnost, po potrebi tudi z umikom iz okolja, v katerem doživlja nasilje. Z žrtvijo nasilja opravijo razgovor, ki ga zapišejo in v katerem opredelijo ter poimenujejo nasilje, žrtev seznani s samozaščitnim ravnanjem in z možnostjo nadaljnjih postopkov za zagotavljanje varnosti. Ko žrtev poda izjavo o nasilju, o tem napišejo zapisnik. Povzetek razgovora ali zapisnika v nekaterih primerih posredujejo policiji. Po razgovoru z žrtvijo socialne delavke ali delavci pošljejo vabilo na razgovor povzročitelju nasilja in z njim opravijo razgovor, v katerem prav tako opredelijo nasilje ter ga seznani z njegovo odgovornostjo za nasilje in ga usmerijo v ustrezne programe, v kolikor potrebuje oziroma želi pomoč. O razgovoru prav tako sestavijo zapisnik. Postopek dela z žrtvijo in s povzročiteljem ves čas dokumentirajo na način, da opišejo dejstva in vsako najmanjšo spremembo oziroma korak v smeri zelenih izidov. Če je v posameznem primeru potrebno stopiti v kontakt z družinskimi člani žrtve, socialne delavke dokumentirajo tudi te razgovore. Z žrtvami ostajajo v nenehnem kontaktu preko telefonskih in osebnih razgovorov, v katerih jim nudijo oporo in potrebne informacije ter tudi o tem vodijo evidenco. Pogosto se odpravijo na teren, torej obiščejo žrtev na domu in z njo opravijo razgovor. Preko telefona in elektronske pošte stopajo v stik z različnimi službami, s pravnimi zastopniki, bolnišnicami, domovi za stare ljudi, kriznimi centri in varnimi hišami, ter se o postopku pomoči žrtvi medsebojno obveščajo. V kolikor je potrebno od zdravnika pridobiti mnenje o zdravstvenem stanju žrtve, to storijo z njenim soglasjem, zdravnik pa nato poda mnenje v pisni obliki, ki se hrani v spisu. Vanjo vložijo tudi ambulantne izvide ter zapise psihiatrične bolnišnice o povzročitelju nasilja.

V primerih, ko je žrtvi potrebno zagotoviti takojšnjo varnost oziroma umik iz nasilnega odnosa, socialne delavke pripravijo prošnjo za urgentno namestitev žrtve. Kadar se krizna

namestitev izteka, institucija o tem obvesti center za socialno delo, ki nato v primerih, ko žrtvi ne more zagotoviti druge namestitve, vloži prošnjo za podaljšanje krizne namestitve.

V enem izmed primerov je v spisu tudi notarski zapis pogodbe o dosmrtnem preživljanju in darilne pogodbe, v katerem je žrtev v zameno za pomoč pri oskrbi v starosti prepustila svoje premoženje. V spisih sem zasledila tudi policijske zapisnike o prijavi nasilja, prošnjo za ugotovitve glede nasilja, ki jo je center za socialno delo poslal policijski postaji ter njihov odgovor. V določenih primerih pa je tudi obratno, da socialne delavke zapišejo ugotovitve glede nasilja ter jih posredujejo policiji. Gre za medsebojno obveščanje in stalno sodelovanje. Policija center za socialno delo obvešča o izrečenih ukrepih prepovedi približevanja, v enem primeru šele takrat, ko je bil postopek že v teku, vendar pred iztekom ukrepa, da je lahko žrtev v predpisanem roku vložila predlog za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja. V večini primerov žrtvam predlog pomagajo sestaviti socialne delavke, kopija predloga je prav tako vložena v spis. Ko sodišče ukrep podaljša, o tem obvesti center za socialno delo. V enem izmed primerov, ko je žrtev želela, da se ukrep o prepovedi približevanja prekliče in se povzročitelj vrne domov, je sodišče na predlog žrtve izdalo sklep o prenehanju prepovedi približevanja.

V primeru, ko se žrtve odločijo, da s povzročiteljem več ne želijo živeti, jim na centru za socialno delo pomagajo izpolniti vlogo za brezplačno pravno pomoč, na željo žrtve tudi stopijo v stik z dodeljenim odvetnikom in o tem obvestijo žrtev. O vsem sproti pišejo zapise, ki jih vlagajo med ostalo dokumentacijo.

V primerih, ko sodišče vodi preiskovalni ali kazenski postopek proti povzročitelju nasilja, običajno za pričo z vabilom pozovejo tudi socialno delavko, ki je vodila določen postopek. Ko se postopek oziroma storitev na centru za socialno delo zaključi, socialne delavke v spis dodajo zapis o zaključku postopka.

Ob pregledu spisov ugotavljam, da socialne delavke pri svojem delu uporabljajo več metod dela, intervencijo, sposobnosti komuniciranja in presojanja, svetovanje, timsko delo, povezovanje različnih generacij ter individualno in skupinsko obravnavo. Pri delu z uporabniki uporabljajo jezik socialnega dela, le v primerih, ko žrtev poda izjavo o nasilju, to zapišejo dobesedno, v jeziku, ki ga uporablja žrtev nasilja. Pri svojem delu upoštevajo temeljne koncepte, ki so značilni za delo z ljudmi v tretjem življenjskem obdobju, kot so vzpostavitev delovnega odnosa z dogovorom o sodelovanju, etika udeležенosti, znanje za ravnanje, mobilizacija sposobnosti in moči žrtve, zagotavljanje okolja, ki žrtve ne bo omejevalo, saj ji takoj pomagajo pri zagotovitvi varnega okolja, upoštevajo etičnost v

socialnem delu ter skupaj z žrtvijo postavljajo njej ustrezne cilje. Ves čas delajo na krepitvi moči žrtve, z njo ravnajo spoštljivo, spoštujejo in upoštevajo njene želje in potrebe, skupaj raziskujejo različne možnosti, soustvarjajo rešitve in se usmerjajo predvsem v nove rešitve.

5 RAZPRAVA

Ugotavljam, da je večina žrtev nasilja ženskega spola, žrtev moškega spola je manj oziroma se v večini primerov, kadar gre tudi za moške žrtve nasilja, pojavlja v obliki nasilja nad partnerjema. Podatki se skladajo z anketo, ki jo je izvedla Kuzmanič Korva (2005, str. 76), v kateri navaja, da je nasilje za kar 74,6 odstotkov pogostejše nad starimi ljudmi, ki so samski, kot nad tistimi, ki živijo v paru. Hvalič Touzery (2005, str. 87) pa navaja raziskavo inštituta Antona Trstenjaka iz leta 2003, v kateri so ugotovili, da največji delež zlorabljenih oseb predstavljajo osebe, stare od 75 do 80 let. Moja raziskava podatek delno potrjuje z rezultatom, da se zlorabe najpogostejše dogajajo v tej starostni skupini, hkrati pa ugotavljam, da se večina nasilja ne začne v starosti, temveč že prej, v srednjih letih ter se dogaja kontinuirano, kar potrjuje ugotovitev, da je v večini primerov šlo za dolgotrajno nasilje, v enem primeru celo v trajanju 32 let.

V raziskavi ugotavljam, da so se žrtve šele v starosti odločile ukrepati ter da je najpogostejša oblika nasilja nad starimi ljudmi na območju Centra za socialno delo Ptuj psihično nasilje, kateremu sledi fizično nasilje oziroma kombinacija psihičnega in fizičnega nasilja. Redkeje se pojavljajo ekonomsko nasilje, spolno nasilje, zanemarjanje in zapustitev. Anketa, ki jo je leta 2003 izvedla Kuzmanič Korva (2005, str. 74), se ne sklada z rezultati moje raziskave, saj je avtorica ugotovila, da je najpogostejša oblika nasilja nad starimi ljudmi izkoriščanje, kateremu sledijo zanemarjanje, psihično nasilje in fizično nasilje. Ob navedenem ne morem z gotovostjo izključiti možnosti, da tudi v primerih, obravnavanih v mojem delu, ni šlo tudi za izkoriščanje, vendar v spisih le-to ni bilo poimenovano; ob čemer sklepam, da je možni razlog v tem, da izkoriščanje po zakonodaji ni navedeno kot oblika nasilja.

Salecl (2005, str. 97) pa ugotavlja, da je v Sloveniji pri starih ljudeh najbolj razširjeno fizično nasilje, sledijo mu psihično nasilje in šele nato finančne zlorabe in zanemarjanje.

Življenjske razmere žrtev nasilja se razlikujejo od žrtve do žrtve. Vsem je skupno, da živijo skupaj s povzročitelji nasilja, kjer ima povzročitelj nenehen stik z žrtvijo in dostop do prostorov, ki jih uporablja žrtev, kar potrjuje tudi Hvalič Touzery (2005, str. 90), saj pravi, da veliko zlorabljenih oseb živi skupaj z osebo, ki jih zlorablja in da so to v večini primerov odrasli otroci, kar potrjuje tudi moja raziskava, saj sem ugotovila, da so povzročitelji v največji meri odrasli otroci moškega spola. Iz navedenega izhaja, da se nasilje običajno dogaja za domačimi zidovi, skrito pred očmi javnosti, posledično pa

okolica nasilja ne zaznava ali ne želi ukrepati, žrtvi pogosto ne verjamejo niti najbližji. Mušič (2005, str. 149) navaja, da okolica žrtev pogosto ne jemlje resno, njihove pritožbe pa pripisuje starosti oziroma boleznim, povezanim s starostjo. V primerih, ko sorodniki zaznavajo nasilje in žrtvi verjamejo, pa se večkrat ne želijo vpletati oziroma ne upajo ukrepati, saj so pogosto tudi sami žrtve psihičnega nasilja. Žrtvam nasilja je skupno tudi to, da živijo v neurejenih družinskih razmerah, pri čemer se soočajo s težavami v medosebnih odnosih, ko pa potrebujejo pomoč pri oskrbi, povzročitelji zanje ne skrbijo ustrezno. Povzročitelji so večinoma osebe moškega spola srednjih let. Najpogostejše gre za odrasle sinove, sledijo jim partnerji ter vnuki. V raziskavi ugotavljam, da so bile vse osebe, ki so povzročale nasilje, moški. Glede na to, da sem za vzorec izbrala deset spisov, obstaja verjetnost, da bi v primeru izbire večjega vzorca prišla do drugačnega rezultata in bi se morda kot povzročiteljica v kakšnem primeru pojavila tudi oseba ženskega spola.

Žrtve nasilja so pogosto slabo materialno preskrbljene, prejemajo nizke pokojnine, ki jim komaj zadoščajo za preživetje ali pa so ekonomsko odvisne od partnerja. Povzročitelji nasilja so večinoma brezposelne osebe, ki prejemajo denarno socialno pomoč oziroma upokojenci, za katere je prav tako značilno skromno materialno stanje. Pogosto se soočajo s psihičnimi težavami ter s težavami, povezanimi z odvisnostjo od alkohola in nedovoljenih drog. Običajno te težave zanikajo oziroma jih minimalizirajo. Prav tako zanikajo izvajanje nasilja, v nekaterih primerih priznavajo psihično nasilje, ki pa ga ne vidijo kot problem. Grebenc (2007, str. 25) pravi, da se je treba zavedati, da nasilje ni samo že izvršeno dejanje, ampak je to že grožnja s samim dejanjem. Za nasilje povzročitelji običajno obtožujejo žrtve in njihova dejanja, s katerimi so povzročile nasilni izbruh. Nekateri svojih dejanj ne obžalujejo in zanje ne prevzemajo odgovornosti, spet drugi pa dejanja obžalujejo in žrtvi zagotavljajo, da se nasilje več ne bo ponovilo.

Za odnos med žrtvijo in povzročiteljem je značilno dolgoletno, ponavljajoče se nasilje, z vmesnimi prekinitvami, ko se odnosi za nekaj časa uredijo, nato pa se nasilje ponovi. V večini primerov se nasilje z leti stopnjuje, kar pri žrtvah povzroča različne zdravstvene težave, predvsem psihične težave ter različne poškodbe, ki so posledica fizičnega nasilja. Najpogostejše se soočajo z občutki strahu pred povzročitelji, s strahom pred nadaljnjim skupnim življenjem s povzročiteljem v primeru, ko razmišljajo o prijavi nasilja, spremlja pa jih nenehen strah za lastno življenje. Pogosto se pojavljajo tudi občutki ogroženosti, nemoči, obupa in žalosti. Njihova glavna želja je prenehanje nasilja in mirno življenje v starosti. Večinoma želijo svojo starost preživeti v znanem okolju, v njihovem dotedanjem

življenjskem okolju in ne želijo selitve v institucionalno varstvo, dokler so zmožni sami poskrbeti za svoje življenjske potrebe. Prav tako pogosto izražajo čustveno navezanost na povzročitelja, saj gre za njihove najbližje družinske člane, opravičujejo njihovo vedenje, pogosto se trudijo ravnati v smeri, da se nasilje več ne bi ponovilo na način, da s svojim vedenjem ne bi povzročile nasilnega izbruha pri povzročitelju nasilja. Tudi Mušič (2005, str. 149) potrjuje, da se zlorabe največkrat zgodijo s strani oseb, od katerih tega ne bi pričakovali. Ker so žrtve včasih življenjsko odvisne od povzročiteljev in se jih bojijo, njihovih dejanj pa se sramujejo, jih posledično ne želijo razkrivati. (Mali in Milošević Arnold, 2009, str. 45) V upanju, da se bosta njihov odnos in življenjske razmere uredile, povzročiteljev ne želijo prijaviti in kakor koli ukrepati proti njim, dokler ne ugotovijo, da tako ne morejo več živeti, saj se nasilje ne ustavlja, temveč se njegova intenziteta stopnjuje. To potrjuje tudi Kuzmanič Korva (2005, str. 74), saj pravi, da se stari ljudje nasilju najpogosteje podredijo, o njem molčijo, ne ukrepajo proti povzročitelju in zaradi sramu nasilje zanikajo.

Ob navedenem vidim pomen čustvene navezanosti žrtve nasilja do povzročitelja, ko je leta odrasli otrok žrtve. Starši, kljub temu, da gre za njihove odrasle otroke, v njih še vedno vidijo zgolj svoje otroke, do katerih, kljub izvajanju nasilja, še vedno želijo biti zaščitniški, kar je razlog za njihovo izbiro ostajanja v nasilnem odnosu.

Mušič (2005, str. 149) piše, da stari ljudje iskanje pomoči na policiji zaznavajo kot sramoto, ki bi je bili deležni od okolice. V moji nalogi se je izkazalo, da ko se žrtve nasilja odločijo ukrepati, je najpogosteje njihov prvi korak klic na policijo, kar si razlagam s tem, da se za intervencijo policije odločijo v trenutkih resnega ogrožanja in strahu za svoje življenje. Ob tem je potrebno upoštevati, da se nasilje dogaja tudi izven poslovnega časa centra za socialno delo, ko žrtve s centrom za socialno delo, konkretno z njihovo interventno službo, vzpostavijo stik preko policije. Policija povzročitelju izreče ukrep prepovedi približevanja in o njem obvesti center za socialno delo, ki z žrtvijo takoj vzpostavi stik. Redkeje nasilje prijavi tretja oseba. Nekatere žrtve za prijavo nasilja odločijo direktno na centru za socialno delo, nekatere pa v bolnišnici, kamor se obrnejo po pomoč pri zdravljenju težjih telesnih poškodb, ki so nastale kot posledica fizičnega nasilja. Žrtve se zaradi strahu pred povzročiteljem odločijo za začasni umik k sorodnikom, kjer se počutijo varne. Nekatere pa se s pomočjo centra za socialno delo umaknejo v krizni center za žrtve nasilja ali v varno hišo. Pri tem se je potrebno zavedati, da gre začasne rešitve,

ki so potrebne za takojšnjo zagotovitev varnosti žrtve. Grebenc (2007, str. 35) poudarja, da so začasne rešitve pogosto za stare ženske, ki so žrtve nasilja, edina možnost.

Po ustnem izreku ukrepa policija v šestih urah izda odredbo o ukrepu prepovedi približevanja, ki velja skupno 48 ur, ter o tem obvesti center za socialno delo. Odredbo policije v nadaljevanju presodi sodišče, ki prepoved približevanja podaljša na skupno deset dni. (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, b. d.) Center za socialno delo nato skliče sestanek multidisciplinarnega kriznega tima, kjer opredelijo potek nasilja, dejavnike tveganja, podajo oceno ogroženosti ter zapišejo dogovore za nadaljnje delo. Z žrtvijo nasilja opravijo razgovor, v katerem jo seznani s samozaščitnim ravnanjem in z možnostjo nadaljnjih postopkov za zagotavljanje varnosti. Tudi Milek Ogrinc (2014, str. 178) pravi, da pogovor z žrtvijo obsega opredelitev nasilja, oceno njenega psihofizičnega stanja in socialne podporne mreže, izdelavo ocene ogroženosti in pripravo individualnega načrta varnosti. Mali (2008, str. 65) pravi, da kadar socialni delavec staremu človeku in njegovi družini pomaga pridobiti pomoč različnih služb v okolju, prevzame vlogo koordinatorja storitev, s čemer doprinese k razvoju različnih služb in k njihovem medsebojnemu povezovanju. Navedeno se v moji raziskavi potrjuje. V osebni razgovoru žrtvi na centru za socialno delo nudijo pomoč in podporo v obliki obiskov na domu, telefonske komunikacije in razgovorov na centru za socialno delo. Ločeno opravijo tudi razgovor s povzročiteljem nasilja, kjer ga seznani z nedopustnostjo nasilnega vedenja, z njegovo odgovornostjo za povzročeno nasilje ter s kazensko odgovornostjo. V kolikor povzročitelj potrebuje oziroma sprejema pomoč, ga usmerijo v ustrezne programe. Ko je potrebno, socialne delavke stopijo v stik tudi z ostalimi družinskimi člani ter različnimi službami, kot so zdravstvene ustanove, domovi za stare ljudi, policija, sodišče, varne hiše, krizni centri.

Iz spisov, zajetih v raziskavo, povzemam pomembne premike v ravnanju žrtev nasilja skozi proces pomoči na centru za socialno delo. V začetku žrtve niso bile seznanjene z možnostjo samozaščitnega ravnanja, niti niso imele načrta varnosti. Skozi proces pomoči so se ob strokovni podpori opolnomočile za korake v smeri zagotavljanja varnosti.

V primeru kršenja ukrepa prepovedi približevanja žrtve običajno ukrepajo tako, da o kršitvi podajo prijavo na policijo. Po izteku ukrepa prepovedi približevanja se pogosto zgodi, da se povzročitelj vrne k žrtvi nasilja. Običajno sledi krajše obdobje miru, nato pa obstaja velika verjetnost, da se nasilje ponovi, še posebej, če se povzročitelj ni vključil v proces strokovne pomoči za spreminjanje svojega vedenja. Ko povzročitelj sprejme

strokovno pomoč, obstaja možnost, da bosta z žrtvijo lahko še naprej živela skupaj, v kolikor se odnos med njima izboljša.

Kadar pa se žrtve odločijo, da s povzročiteljem ne morejo oziroma več niso pripravljene živeti, imajo možnost postopka za prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17). V procesu pomoči žrtvam zaznavam njihovo samozaščitno vedenje v njihovi pripravljenosti za spremembe, ki jim bodo zagotovile varno življenje v starosti. Žrtve se večinoma ne želijo preseliti v institucionalno varstvo. To potrjuje tudi Grebenc (2007, str. 31), ki pravi, da se človek težko sprijazni že s slabljenjem moči in boleznimi, ki jih prinaša starost, zato mu je še težje sprejeti dejstvo, da bo moral zapustiti domače okolje in se preseliti. Žrtve se za to možnost odločijo takrat, ko prepoznavajo, da same zase več ne morejo ustrezno poskrbeti oziroma jim doma niso zagotovljene možnosti za dostojno življenje.

Socialne delavke na centrih za socialno delo spremljajo postopek od zaznave nasilja naprej in ga dosledno kronološko zapisujejo do zaključka storitve. Prvi in glavni cilj pri zaznavi nasilja je zagotovitev varnosti žrtve. Center za socialno delo se mora na vsak primer nasilja odzvati po uradni dolžnosti in takoj začeti s postopki za zaščito žrtve nasilja. (Milek Ogrinc, 2014, str. 175) Tudi Mešl (2008, str. 106) navaja, da morajo socialni delavci včasih intervenirati v družini, da obvarujejo člana, ki ga družina ogroža, ali družino, ker jo ogroža njen član. Škodlar in Zajc (2003, str. 34) krizne intervencije opredeljujeta kot strokovne napore pomagati uporabniku v krizni situaciji, da jo lažje preživi, z namenom preprečevanja neugodnih zapletov in posledic. Šele nato lahko socialne delavke žrtvam nudijo ustrezno nadaljnjo pomoč, pri kateri se opirajo na metode socialnega dela, kot so sposobnosti komuniciranja, svetovalno delo, timsko delo, individualno delo z žrtvijo nasilja ali skupinska obravnava. Z žrtvijo najprej vzpostavijo delovni odnos, ga definirajo in opredelijo z dogovorom o sodelovanju ter omogočijo sodelovanje v izvirnem delovnem projektu pomoči. Skupaj z žrtvijo opredelijo problem ter raziskujejo njihov prispevek pri ustvarjanju možnih in uresničljivih rešitev, nato pa socialna delavka s pomočjo osebnega vodenja uporabnika vodi k oblikovanju zelenih izidov in korakov za dosego le-teh. (Čaćinović Vogrinčič, 2009, str. 9) Pri svojem delu z uporabniki in v zapisih uporabljajo jezik socialnega dela, dobesedno zapišejo le izjave, ki jih podajo žrtve o nasilju in o odločitvah žrtev v zvezi z ukrepanjem. Mali (2008, str. 69) navaja, da je jezik, ki ga uporabljajo socialne delavke in delavci, prilagojen uporabnikom, saj predstavlja osnovno orodje za ustvarjanje dialoga. Za delo z ljudmi v tretjem življenjskem obdobju je še

posebej pomembno, da socialne delavke poznajo in dosledno upoštevajo koncepte, ki so značilni za to populacijo. Koncepte, kot sem jih prepoznavala tudi v dokumentaciji centra za socialno delo, navajam v nadaljevanju. Čačinovič Vogrinčič (2009, str. 12) navaja etiko udeležnosti in znanje za ravnanje. Etika udeležnosti govori o tem, da strokovnjakovo moč, da poseduje resnice in rešitve, nadomesti občutljivo skupno iskanje in raziskovanje. Socialna delavka, ki ima znanje za ravnanje, zna z uporabniki podeliti svoje strokovno znanje in vzdrževati vzpostavljen delovni odnos. Mali (2008, str. 66) navaja usmerjenost socialnih delavk v mobilizacijo in potenciale starih ljudi, kar pomeni, da žrtvi nudijo podporo, da iz dotedanjih izkušenj črpa moč za premagovanje težav. Mali in Milošević Arnold (2009, str. 36) pa navajata, da je pri delu s starimi ljudmi treba upoštevati, da ima vsak človek pravico, da živi samostojno v svojem okolju. To sem opazila tudi pri pregledovanju spisov, saj so socialne delavke Centra za socialno delo Ptuj z žrtvami vedno delale na krepitvi moči, mobilizaciji njihovih virov ter jih spodbujale, da se same odločijo, kako želijo ukrepati, kje in kako želijo živeti v prihodnje, v vseh primerih pa so jim posredovale vse informacije, ki bi lahko imele vpliv na njihove odločitve. To pomeni, da so pri svojem delu uporabljale koncept partnerstva, v katerem socialna delavka in uporabnik enakopravno sodelujeta, socialna delavka pa verjame v uporabnikove sposobnosti za uspešno reševanje težav ter njegovo kompetentnost za prevzem odgovornosti in kontrole nad lastnim življenjem. (Mali, 2008, str. 71) Kot sem že omenila, so uporabljale tudi perspektivo moči, ki izhaja iz prepričanja, da ima uporabnik sposobnost, da sam sebe okrepi in uresniči lastne izbire. (Mešl, 2008, str. 107) Z uporabniki so socialne delavke ravnale spoštljivo in upoštevale njihove želje in potrebe, kar pomeni, da so spoštovale koncept etičnosti, ki starim ljudem omogoča samostojno sprejemanje življenjskih odločitev, pri čemer imajo vso pravico do potrebnih informacij in zaupnosti, njihove pravice in potrebe pa niso spregledane. (Mali, 2013, str. 63)

Postopki in proces pomoči žrtvam nasilja na centru za socialno delo poleg konceptov socialnega dela temelji na določilih Zakona o preprečevanju nasilja v družini (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17), po katerem center za socialno delo žrtvi in povzročitelju nasilja nudi storitve s ciljem odprave neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost, z odpravo vzrokov oziroma okoliščin, v katerih prihaja do nasilja, prek reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja. Center za socialno delo povzročitelja nasilja lahko napoti v ustrezne socialnovarstvene, izobraževalne, psihosocialne ali zdravstvene programe s ciljem spreminjanja njegovega nasilnega vedenja in ravnanja. Prav

tako se pri centru za socialno delo za obravnavanje nasilja v družini za vsak posamični primer ustanovi multidisciplinarni tim, v okviru katerega center za socialno delo pozove k sodelovanju tudi druge organe in organizacije, ki so ali bodo v okviru področja svojega delovanja obravnavali žrtev oziroma povzročitelja nasilja, ter nevladne organizacije. Na sestanku multidisciplinarnega tima se skupaj z žrtvijo pripravi načrt pomoči.

Pomembna določila zakona (Zakon o preprečevanju nasilja v družini, 2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17) so ukrepi za zagotovitev varnosti žrtve, kot so razvidni tudi iz spisovne dokumentacije centra za socialno delo, prepovedi zaradi nasilnih dejanj, prepustitev stanovanja v skupni uporabi ter stanovanjsko varstvo v primeru nasilja ob razvezi. V zvezi z izvedbo navedenih postopkov je žrtev nasilja upravičena do brezplačne pravne pomoči ne glede na določbe zakona, ki ureja brezplačno pravno pomoč, če center za socialno delo poda oceno o ogroženosti. Iz prakse centra za socialno delo, kot povzemam iz spisov, je za vsako žrtev nasilja izdelana ocena ogroženosti, kar je ključno za izdelavo načrta pomoči, v okviru katerega žrtve lahko izvedejo tudi navedene postopke. Vsak posamični načrt varnosti je specifičen glede na specifične okoliščine posamezne žrtve, upoštevajoč njeno posebno in edinstveno situacijo.

Z vidika skrbi za žrtvino dolgoročno varnost so pomembne spremembe Zakona o preprečevanju nasilja v družini iz leta 2016 (2008, Ur. l. RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17), po katerih sodišče izreče ukrepe zaradi nasilnih dejanj z dotedanjih šest na dvanajst mesecev ter ukrep prepustitve stanovanja v skupni uporabi prav tako iz dotedanjih šest na dvanajst mesecev. V obeh ukrepih ima žrtev nasilja možnost podaje predloga za podaljšanje za še nadaljnjih dvanajst mesecev, ob čemer sodišče ukrepe zaradi nasilnih dejanj podaljša večkrat.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o nalogah in pooblastilih policije (Ur. l. RS, št. 10/17) prav tako prinaša pomembne spremembe za zagotavljanje varnosti žrtve z določili o trajanju prepovedi približevanja, in sicer z dotedanjih deset na petnajst dni. Pred iztekom ukrepa lahko žrtev nasilja predlaga podaljšanje ukrepa do 60 dni. Kot sem že navedla, center za socialno delo žrtvi nasilja, ki to želi, pomaga pri podaji navedenega predloga.

Navedena zakonodaja s področja nasilja v družini, še posebej z navedenimi spremembami, žrtvi omogoča učinkovitejše zagotavljanje varnosti, hkrati pa ima tudi pomembno sporočilnost za povzročitelja nasilja s poudarki na nedopustnosti in nesprejemljivosti

nasilnih vedenj in ravnanj, o izključno njegovi odgovornosti za nasilje, o posledicah nasilja zanj kot povzročitelja ter o ničelni toleranci do nasilja.

6 SKLEPI

- Nasilje nad starimi ljudmi na območju Centra za socialno delo Ptuj je prisotno, čeprav ga je težko zaznati, saj se dogaja v zasebni sferi.
- Značilnosti življenjskega okolja žrtev so skupno življenje različnih generacij, težave v medosebnih odnosih, zasvojenosti, zdravstvene težave in slabo materialno stanje.
- Nasilje v družini ostaja dolgo prikrito, saj žrtve nasilja le-tega ne prepoznavajo in ga ne definirajo kot nasilje.
- Žrtve potrebujejo veliko časa, da o nasilju spregovorijo, ga prijavijo in se odločijo za postopke za zagotavljanje varnosti.
- Žrtve ne ukrepajo zaradi strahu pred povzročiteljem nasilja, zaradi čustvene navezanosti nanj in zaradi sramu, da se jim nasilje dogaja.
- Pri žrtvah so prisotni občutki strahu, ogroženosti, nemoči, žalosti, ponižanja, občutka manjvrednosti in stiske.
- Žrtve nasilja so najpogostejše ženske, ki živijo s povzročiteljem nasilja.
- Povzročitelji nasilja so najpogostejše ožji družinski člani, torej odrasli otroci in partnerji.
- Povzročitelji nasilja so najpogostejše osebe moškega spola srednjih let.
- Povzročitelji nasilja so običajno brezposelne osebe ali upokojenci, s šibkim materialnim stanjem, s psihičnimi težavami in zasvojenostmi.
- Povzročitelji nasilja ne prevzemajo odgovornosti za nasilje oziroma razloge za svoje vedenje iščejo izven sebe.
- Najpogostejša oblika nasilja je psihično nasilje, ki se v največ primerih prepleta s fizičnim nasiljem. Ekonomsko nasilje je prisotno v manjši meri, vedno pa je prepleteno tudi s psihičnim nasiljem.
- Nasilje običajno traja dlje časa in se stopnjuje po intenzivnosti, pogostosti in moči.
- Žrtve živijo v upanju, da se bo nasilje umirilo oziroma prenehalo.
- Ko se žrtve odločijo ukrepati, se v največ primerih odločijo za prijavo nasilja na policijo, praviloma ob občutkih življenjske ogroženosti.
- Socialne delavke in delavci v primerih nasilja ravnavajo po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini, ki opredeljuje ukrepe in postopke za zaščito žrtve in zagotavljanje njene varnosti.

- Vsak načrt pomoči je edinstven in specifičen, kot je edinstvena in specifična vsaka posamična situacija nasilja.
- Socialne delavke in delavci pri svojem delu uporabljajo metode in koncepte socialnega dela, ki so značilni za ljudi v tretjem življenjskem obdobju.
- Center za socialno delo Ptuj pri izvajanju nalog za preprečevanje nasilja v družini sodeluje z ostalimi službami v okolju, s policijo, zdravstvenimi ustanovami, domovi za stare ljudi, kriznimi centri, varnimi hišami.
- Pomembna oblika sodelovanja je multidisciplinarni tim, s ciljem odprave neposredne ogroženosti in skrbi za žrtvino dolgoročno varnost.

7 PREDLOGI

- Nasilje nad starimi ljudmi se dogaja v zasebni sferi in pogosto ostaja prikrito. Zato je potrebno o nasilju spregovoriti, ga poimenovati in opozoriti na prisotnost nasilja v življenju starih ljudi, poudariti njegovo nedopustnost, nesprejemljivost ter ničelno toleranco do nasilja. Ob tem vidim pomembno vlogo centra za socialno delo z organizacijo javnih razprav oziroma posvetov, z vključitvijo zdravstva, policije, sodstva, domov za stare ljudi ter lokalne skupnosti, z ustrezno in poudarjeno medijsko podporo. Predvsem vidim pomen vseh navedenih akterjev, da v svoje aktivnosti v zvezi z nasiljem povabijo pripadnike srednje in stare generacije. Dober način za to se mi zdi, da se jima navedene službe približajo v obliki predavanj, okroglih miz, tiskanega gradiva o nasilju v njihovem okolju, konkretno v domovih za stare ljudi, v društvih upokojencev, skupinah za samopomoč.
- Stari ljudje so ranljivi in premalo informirani o svojih pravicah in oblikah pomoči, ki so jim na voljo, ko se znajdejo v vlogi žrtve nasilja, zato bi jih o tem bilo treba informirati s pomočjo različnih predavanj na temo nasilja, s čemer bi omogočili večjo prepoznavnost nasilja. Ob navedenem je potrebno upoštevati dejstvo, da so nekateri stari ljudje zaradi zdravstvenih težav vezani le na svoj ožji življenjski prostor ter se organiziranih oblik druženja ne morejo udeleževati. Za informiranost le-teh vidim možnost v pomoči prostovoljcev, konkretno z obiski gibalno oviranega starega človeka na domu, ob predpostavki, da je prostovoljec ustrezno izobražen, tudi s področja nasilja. Pomembno se mi zdi tudi, da bi center za socialno delo, ko razpolaga z informacijo o gibalno oviranem starem človeku, izvedel obisk na domu in izvedel z njim osebni razgovor.
- Glede na to, da se stari ljudje, ki so žrtve nasilja, običajno nimajo kam umakniti oziroma krizni centri in varne hiše za ženske niso ustrezno zasnovani, saj starim ljudem ne omogočajo lažje dostopnosti in ustrezne pomoči, bi bilo potrebno ustanoviti varne hiše posebej za žrtve nasilja, ki so starejše od 65 let.
- Potrebno bi bilo ustanoviti službe na terenu, nove ali v okviru nevladne organizacije, ki bi z obiski pri uporabnikih vzpostavili zaupen in varen odnos, v katerem bi lahko spregovorili tudi o nasilju. Ob tem je izjemnega pomena, da se navedeno izvaja brezplačno za uporabnika. Tak pristop bi lahko pomenil podlago za hitrejše odkrivanje nasilja v skupnosti.

- V okviru zveze društev upokojencev bi bilo smiselno ustanoviti program »posvetovalnica za žrtve nasilja«, kjer bi žrtve nasilja, ki se morda še niso odločile ukrepati, lahko osebno ali telefonsko, preko anonimne telefonske številke, dobile informacije v zvezi z nasiljem, z možnostjo umika iz okolja ali pa le nekoga, ki bi se mu lahko zaupale. Na Ptuj v okviru društva Ars Vitae deluje program za žrtve nasilja, namenjen vsem starostnim skupinam, zato bi bilo smiselno posebno pozornost posvetiti starim ljudem, ki so žrtve nasilja.
- V okviru občin bi bilo treba organizirati skupine za samopomoč, ki jih v okolici Ptuja primanjkuje. Stari ljudje, ki so žrtve nasilja, imajo mnogokrat šibke socialne mreže in slabe povezave z okolico. Skupine za samopomoč bi bile za njih priložnosti za nova poznanstva in druženje, s čemer bi okrepili svojo socialno mrežo, posledično pa tudi svojo moč in bi se morda lažje odločali za ukrepanje in prekinitev nasilnega odnosa.
- Center za socialno delo bi lahko z organiziranjem srečanj za sorodnike starih ljudi, ki zanje skrbijo, pomagal pri njihovem razbremenjevanju in s tem k zmanjševanju tveganja predvsem za psihično nasilje. Psihično nasilje je pogosto odraz preobremenjenosti in izgorelosti oseb, ki izvajajo skrb za stare ljudi. Ob tem vidim možnosti tudi za vključevanje prostovoljcev, ki bi pozornost namenili ne samo staremu človeku, temveč tudi osebi, ki izvaja skrb zanj.
- Pomembno bi še bilo krepiti timsko delo vseh organizacij, ki se srečujejo z nasiljem, predvsem v smislu čim hitrejše izmenjave informacij, kar bi pripomoglo k hitrejšemu in učinkovitejšemu reševanju problematike nasilja. V zvezi z navedenim vidim pomen stalnega izobraževanja vseh služb, ki delajo na področju nasilja, predvsem pa medsebojno sodelovanje in povezovanje tudi v obliki delovnih srečanj, z možnostjo razprave o konkretnih primerih.
- Socialnim delavkam in delavcem, ki delajo na področju starih ljudi, je potrebno nuditi podporo v obliki več intervizijskih oziroma supervizijskih skupin, kar bi jim omogočilo sprotno reševanje dilem in krepitev moči za hitrejšo zaznavanje nasilja ter preprečevanje izgorelosti.
- Na državni ravni vidim kot pomembno izvedbo raziskave o nasilju nad starimi ljudmi, ki bi vsem, ki delamo na področju preprečevanja nasilja v družini, omogočila vpogled v dejansko stanje, evalvacijo dosedanjega dela, hkrati pa bi nam

pomagala pri načrtovanju novih strategij, ki so potrebne za prepoznavanje in preprečevanje nasilja.

8 UPORABLJENA LITERATURA

- Accetto, B. (1968). *Staranje, starost in starostno varstvo*. Republiški odbor Rdečega križa Slovenije.
- Ambrožič, M. & Mohar, Š. (2015). Metode socialnega dela s starimi ljudmi in njihova uporaba pri delu z ljudmi z demenco. *Socialno delo* 54, 1: 53–62.
- Anderluh, M., Breclj-Kobe, M., Cvetežar, I. Š., Gregorič Kumperščak, H., Kocmur, M., Lokovšek, N., Mihevc Ponikvar, B., Mlakar, J., Rus Makovec, M. & Širaj Mažgon, K. (2015). *Strokovne smernice za obravnavo nasilja v družini pri izvajanju zdravstvene dejavnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
- Aničić, K., Hrovat Svetičič, T., Hrovat, T., Lapajne, G., Mešič, G. & Miklavčič, R. (2015). *Delo s povzročitelji nasilja: strokovne smernice in predstavitev dela*. Ljubljana: Društvo za nenasilno komunikacijo.
- Bevc, V. (2017). Karakteristike nasilja v družini nad starejšimi in koncept obravnave na centru za socialno delo. *Socialni izziv* 38, 22, 31–34.
- Center za socialno delo Ptuj. (2017). *Ocena stopnje ogroženosti žrtve*. Interno gradivo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2000). Družina in star človek. *Socialno delo* 39, 4–5: 287–292.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2006). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2010). Soustvarjanje pomoči v jeziku socialnega dela. *Socialno delo* 49, 4: 239–245.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2009). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Drole, B. & Gantar, N. (2008). Obravnavo dolgotrajnega nasilja v družini v centru za socialno delo. *Socialno delo* 47, 3–6: 285–293.
- Društvo za nenasilno komunikacijo (b. d.). Pridobljeno 28. 1. 2018 s <http://www.drustvo-dnk.si>.
- Filipčič, K. (2002). *Nasilje v družini*. Ljubljana: Bonex založba, d. o. o.

- Filipčič, K. (2014). Zakonodaja na področju preprečevanja nasilja v družini v Sloveniji. V: Veselič, Š, Horvat, D. & Plaz, M. (ur), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja (157–174).
- Flaker, V. (2003). *Oris metod socialnega dela: uvod v katalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo: Skupnost centrov za socialno delo Slovenije.
- Gajič, A. (2005). Vloga centra za socialno delo pri načrtovanju skrbi za starostnike. V: Muršec, M. (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: zbornik referatov*. Maribor: Splošna bolnišnica (19–23).
- Grebenc, V. (2007). Tveganja, povezana s starostjo in nasilje – nekaj misli in poudarkov. V: Žiberna, A. & Kožuh Novak, M. (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija, Društvo za promocijo prostovoljnega dela (25–36).
- Hojnik-Zupanc, I. (1994). Predgovor. V: Hojnik-Zupanc, I. (ur.), *Star človek in družina: Učna delavnica, posvečena 25. obletnici Gerontološkega društva Slovenije*. Brdo pri Kranju 2. in 3. decembra 1994. Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije (5–7).
- Hvalič Touzery, S. (2005). Zlorabe starih ljudi v Sloveniji. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (87–94).
- Hvalič Touzery, S. (2009). Duševno zdravje starih ljudi. *Kakovostna starost*, 12(4), 74–77.
- Kavčič, B. (2011). Nasilje nad starejšimi – odraz praznine družbenih razmerij. V: Tratnik Volasko, M. (ur.), *Zagovorništvo starejših*. Zbornik referatov in razprav, št. 1/2011. Ljubljana: Državni svet Republike Slovenije.
- *Kazenski zakonik*. (2008). Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16 in 27/17.

- Knific, B. (2005). Starostnik – žrtev nasilja v krogu družine. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (70–73).
- Kobal Grum, D. (ur.). (2003). *Bivanja samopodobe*. Ljubljana: i2.
- Koskinen, S. (1997). Ageing and Social Work: The Development of Gerontological Social Work. V: Stropnik N. (ur.), *Social and Economic Aspects of Ageing Societies: European Inter-University Consortium for International Social Development – European Branch*. Ljubljana: Institute for Economic Research (1–16).
- Kožuh Novak, M. (2005 a). Skrb za spoštovanje človekovih pravic šibkih, bolnih in onemoglih je civilizacijski dosežek. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (8–14).
- Kožuh Novak, M. (2005 b). Zgodbe iz življenja starejših v Sloveniji. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (103–135).
- Kožuh Novak, M. (2007). Starejši ljudje v Sloveniji – kje smo, kam gremo. V: Žiberna, A. & Kožuh Novak, M. (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija, Društvo za promocijo prostovoljnega dela (12–24).
- Kristančič, A. (2005). Vnovična oživitev družine. Nasilje nad starejšimi – zamolčane zgodbe. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (16–33).
- Kuzmanič Korva, D. (2005). Spregovorimo o zanemarjanju, nasilju in zlorabi nad starejšimi, ki živijo v domačem okolju. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (74–77).

- Mali, J. (2007). *Študijsko gradivo za predmet medgeneracijski odnosi v programu podiplomskega izobraževanja »socialno delo v vojski« v okviru specialističnega študija »management v socialnem delu«*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo* 52, 1: 57–67.
- Mali, J. & Milošević Arnold, V. (ur.). (2007). *Demenca – izziv za socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. & Milošević Arnold, V. (2009). *Študijsko gradivo za predmet medgeneracijski odnosi in predmet programi in storitve socialnega varstva za stare ljudi v programu podiplomskega izobraževanja »socialno delo v vojski« v okviru specialističnega študija »management v socialnem delu«*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mesec, Bl. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2* (skripta). Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, Bl. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mešl, N. (2008). *Razvijanje in uporaba znanja v socialnem delu z družino: procesi soustvarjanja teoretskega znanja v praksi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Milek Ogrinc, M. (2014), Pristojnosti centrov za socialno delo na področju preprečevanja nasilja v družini. V: Veselič, Š, Horvat, D. & Plaz, M. (ur), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja (175–189).
- Milošević Arnold, V. (1999). Razvoj socialnega dela s starimi ljudmi. *Kaljenje* 1, 8–24.
- Milošević Arnold, V. (2000). Socialno delo in zloraba starih ljudi. V: *Nasilje, zloraba in starejši ljudje – zbornik*. Otočec: Gerontološko društvo Slovenije (38–48).

- Milošević Arnold, V. (2006). Celostna obravnava oseb z demenco v domu za stare. *Socialno delo* 45, 3/5, 119–126.
- Ministrstvo za delo, družino, socialno zadeve in enake možnosti. (2018). *Preprečevanje nasilja v družini*. Pridobljeno 10. 2. 2018 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/preprecevanje_nasilja_v_druzini/.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija (b. d.). Pridobljeno 2. 5. 2018 s <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/182-kriminaliteta/67749-policijska-prepoved-priblievanja>.
- Mlakar, T., Vujović, A. & Mravljak Andoljšek, V. (2016). Preprečevanja nasilja nad starejšimi. *Kakovostna starost*, 19(3), 3–19.
- Mušič, T. (2005), Preprečevanje nasilja, zlorab in diskriminacije starejših. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (149–152).
- Pečjak, V. (1998). *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Bled: samozaložba; Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze.
- Pentek, M. (2000). Nasilje, zloraba in starejši ljudje. V: *Nasilje, zloraba in starejši ljudje – zbornik*. Otočec: Gerontološko društvo Slovenije (6–14).
- Pentek, M. (2005). Nasilje in zloraba nad starejšimi. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (55–59).
- *Pravilnik o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju*. (2014). Uradni list RS, št. 49/14.
- *Pravilnik o sodelovanju organov ter o delovanju centrov za socialno delo, multidisciplinarnih timov in regijskih služb pri obravnavi nasilja v družini*. (2009). Uradni list RS, št. 31/09 in 42/17.
- *Prepoznava in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti*. (b. d.). Uspešno prepoznavanje žrtev nasilja v zdravstvu. Pridobljeno 4. 2. 2018 s <http://www.prepoznajnasilje.si/izobrazevalno-gradivo-vsebine/uspe%C5%A1no->

[prepoznavanje-%C5%Bertev-nasilja-v-dru%C5%Beini-vzdravstvu#nasilje_nad_starejsimi.](#)

- Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost: socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ramovš, J. (2004). Star človek v današnji družini. *Kakovostna starost*, 7(3), 17–24.
- Ramovš, K. (2013). Nasilje nad starejšimi. V: Ramovš, J. (ur.), *Staranje v Sloveniji: raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev Slovenije*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje (341–350).
- Razboršek, V. (2002). Duševno zdravo življenje po upokojitvi. V: Šlenc Zver, M. (ur.), *Sožitje generacij: zbornik referatov z okrogle mize, Ilirska Bistrica, 24. september 1999*. Ilirska Bistrica: Dom starejših občanov (44–50).
- Regoršek, V. (2005). Stari ljudje v Sloveniji danes in jutri. V: Muršec, M. (ur.), *Ali smo pripravljeni na starost jutrišnjega dne?: zbornik referatov*. Maribor: Splošna bolnišnica (1–6).
- Salecl, T. (2005). Spregovorimo o nasilju nad starejšimi ženskami. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (95–102).
- Sedmak, M. & Kralj, A. (2006). Nevarna zasebnost – nasilje v družinah v Sloveniji. *Družboslovne razprave XXII*, 53: 93–110.
- Selič, P. (2005). »Prosim, ne povejte, da sem vam pisal ...« Nasilje nad starejšimi – zamolčane zgodbe. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (153–159).
- Šimenc, J. (2015). *Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini: priročnik za zdravstveno osebje*. Ljubljana: Zdravniška zbornica Slovenije. Pridobljeno 4. 2. 2018 s [http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0.](http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0)

- Škodlar, B. & Zajc, P., (2003). Krizna intervencija. V: Tekavčič Grad, O. (ur.), *Pogovori z ljudmi v duševnih stiskah: priročnik za svetovanje*. Ljubljana: Psihiatrična klinika: Slovensko združenje za preprečevanje samomora (33–40).
- Skupnost centrov za socialno delo Slovenije. (2018). *Koordinatorji za preprečevanje nasilja*. Pridobljeno 10. 2. 2018 s <https://www.scsd.si/centri-za-socialno-delo/koordinacija/preprecevanje-nasilja/>.
- Šlenc Zver, M. (2002). Starostniki med družino in domom za stare. V: Šlenc Zver, M. (ur.), *Sožitje generacij: zbornik referatov z okrogle mize, Ilirska Bistrica, 24. september 1999*. Ilirska Bistrica: Dom starejših občanov (77– 83).
- Urek, M. (2005). *Zgodbe na delu: pripovedovanje, zapisovanje in poročanje v socialnem delu*. Ljubljana: Založba /*cf., Oranžna zbirka.
- Veber, S. (2004). Zloraba starih ljudi in nasilje nad njimi. *Obzornik zdravstvene nege*, 38(2), 149–157.
- Vertot, N. (2008). *Prebivalstvo Slovenije se stara – potrebno je medgeneracijsko sožitje*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Vertot, N. (2010). *Starejše prebivalstvo v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Veselič, Š. (ur.). (2007). *Nasilje!: kaj lahko storim?* Ljubljana: društvo za nenasilno komunikacijo. Pridobljeno 31. 1. 2018 s <http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/izpostavljeni-dokumenti/priloga-one.pdf?sfvrsn=2>.
- *Zakon o spremembah in dopolnilih Zakona o nalogah in pooblastilih policije* (2017). Uradni list RS, št. 10/17.
- *Zakon o preprečevanju nasilja v družini* (2008). Uradni list RS, št. 16/08, 68/16 in 54/17 – ZSV-H.
- Žiberna, A. (2005). Individualne in institucionalne oblike zlorab, nasilja nad starejšimi ljudmi. V: Kožuh Novak, M. (ur.), *Starejši o nasilju nad starejšimi v slovenski družini: zamolčane zgodbe*. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva: Zveza društev upokojencev Slovenije (48–54).

9 PRILOGE

9.1 Kodiranje

A = 1. spis
B = 2. spis
C = 3. spis
Č = 4. spis
D = 5. spis
E = 6. spis
F = 7. spis
G = 8. spis
H = 9. spis
I = 10. spis

1. Kdo so žrtve nasilja?

A: Oseba ženskega spola (A1-1), stara 65 let (A1-2). Živi v lastniškem stanovanju (A1-3) skupaj s povzročiteljem nasilja (A1-4). S partnerjem sta skupaj 32 let (A1-5). Skupnih otrok nimata (A1-6), imata pa oba otroke iz prejšnjih zvez (A1-7). Žrtev je svoje stanovanje kupila skupaj s sinom, ki je umrl, partner v le-tega ni ničesar investirал. Gospa se ga zelo boji (A1-8) in se počuti z njegove strani življenjsko ogrožena (A1-9), saj ji je večkrat grozil, da jo bo ubil, umor pa bo nato prikazal kot, da jo je ubil v samoobrambi.

B: Oseba ženskega spola (B1-1), stara 80 let (B1-2). Na CSD je obravnavana že dlje časa, predvsem gre za pomoč pri oskrbi (B1-3). CSD je določen kot njen skrbnik (B1-4). S sinom /povzročiteljem/ že dlje časa živita sama (B1-5), v nekoliko oddaljenem kraju ima še enega sina ter hčerko, ki je invalid (B1-6). Sin zanjo ne skrbi ustrezno in ji ne pomaga pri skrbi za higieno ali kuhanju (B1-7), zaradi česar ima zdravstvene težave (večkrat je lačna, boli jo želodec) (B1-8). Gospa težko hodi, uporablja berglje (B1-9).

/žrtev/ je na CSD podala prijavo o nasilju, ki ga nad njo izvaja njen sin. Gospa je izjavila, da se ga tako zelo boji (B1-10), da domov nikakor ne bo šla več ... želi si v dom upokojencev (B1-11). Kasneje sem /žrtev/ obiskala v UKC /kraj/ skupaj z /drugim sinom/. /drug sin/ je povedal, da mami ne verjame, da jo je /povzročitelj/ udaril ... (B1-12).

/žrtev/ zaradi starosti, demence (B1-13) in drugih zdravstvenih težav ni primerna za bivanje pri njih, zato je ne bodo več sprejeli nazaj in prosijo, da ji čim prej uredimo domsko varstvo.

C: Oseba ženskega spola (C1-1), stara 72 let (C1-2) – nasilje izvaja njen mož. Druga žrtev je hčerka te osebe in je stara 48 let (C1-3) – nasilje izvaja njen sin. Žrtvi sta babica in mama.

Družino pozna že dalj časa in smo obravnavali tudi lani nasilje v družini (C1-4) in tudi pred časom težave v odnosih v družini (C1-5). Junija lani se je zaradi težav sin /mlajši povzročitelj/ odselil in do njegove vrnitve nismo imeli informacij o nasilju.

/žrtev/ prejema okrog 500 eurov pokojnine (C1-6), kar ji za preživetje zadošča.

/datum/ sta zvečer hči in njena mama /žrtev/ večerjali, prišel je mož /povzročitelj/ in bil žaljiv (C1-7), očital jima je, da trošita elektriko in ugašal luč.

Č: Oseba ženskega spola (Č1-1), stara 75 let (Č1-2) in oseba moškega spola (Č1-3), stara 77 let (Č1-4). Osebi sta žena in mož (Č1-5). Živita skupaj s sinom, povzročiteljem nasilja (Č1-6). Imata dva otroke (Č1-7), sina in hčerko ter pet vnukov (Č1-8). Vnukinja, s katero imata sklenjeno izročilno pogodbo (Č1-9), je hčera njunega sina, ki je povzročitelj nasilja.

Gospa je takoj povedala, da je sin nasilen in se do njiju grdo obnaša, pa vendar je njen sin, ona ga je rodila in ji je zato zelo zelo hudo (Č1-10).

Zaradi strahu, da nama bo /povzročitelj/ kaj storil (Č1-11), zvečer z možem zaklepava vrata spalnice že tri leta (Č1-12), saj nama je že večkrat obljubil, da naju bo ubil.

Zaradi groženj /povzročitelja/ ves čas živim v strahu, bojim se za svoje življenje in za življenje svojega moža (Č1-13).

Zaradi dejanja /povzročitelja/ se počutim prestrašeno in ogroženo (Č1-14), bojim se, da bo sin uresničil grožnje in me ubil.

Ker sva oba starejša in imava oba zdravstvene težave (Č1-15), naju sinovo nasilje izredno psihično uničuje (Č1-16), želiva si živeti v miru (Č1-17), brez nenehnega strahu za lastno življenje.

D: Žrtvi sta zakonca (D1-1) – oseba ženskega spola, (D1-2) stara 71 let (D1-3) in oseba moškega spola (D1-4), stara 78 let (D1-5). Živita v skupnem gospodinjstvu s sinom /povzročiteljem/ (D1-6), njun drug sin (D1-7) živi v drugi vasi s svojo družino. Gospa prejema državno pokojnino, nikoli ni bila zaposlena, ker ji mož ni pustil (D1-8). Gospod ima pokojnino (D1-9) in je težje pokreten (D1-10). Gospa za moža pravi, da je precej oslabil zaradi bolezni, diete, pijač in cigaret (D1-11). Od upokojitve naprej bi naj namreč užival alkohol (D1-12), gospa pravi, da ga še samo to »gor drži«.

/žrtev ž./ navaja, da s težavo zmore skrbeti za moža, ki je bolan, težje pokreten; in hkrati še za /sina/ (D1-13). Navaja, da sta oba, tako sin kor mož, alkoholika (D1-14), in posledično iz tega izhajajo številne težave v medosebnih odnosih (D1-15). Kar si želi je, da bi /sin/, ko je pijan, dal mir. Gospa je povedala, da si želi predvsem miru na stara leta (D1-16), ne pa da živi v strahu pred sinom in da mora čistiti tudi za njim. /.../ sinu je pripravljena dati še eno priložnost, da izboljša svoj odnos do nje in moža (D1-17). Gospa si ne želi prijave in ne posledic za sina (D1-18), želi le, da se mu pove, da se ne sme tako obnašati. Dejala je, da se boji, da bi jo sin hudo poškodoval oz. celo ubil (D1-19), kar jima je obema že zagrozil. Gospa je povedala, da ona ni klicala policije, ker ni želela škodovati sinu (D1-20), poklical pa jo je neki mimoidoči moški, kar se ji po eni strani zdi prav, saj je sin ne bi smel napadati. Izjavila je, da je pa to le njen sin in ga ne bi rada vrgla iz hiše (D1-21), da si je želela, da bi sin prevzel posestvo in poskrbel za njiju (D1-22), sedaj pa vidi, da ne bo iz tega nič.

Gospod je avgusta 2010 umrl, gospa je ostala sama s sinom; v neposredno bližino je sprejela najemnike (D1-23), s katerimi je zadovoljna, saj ji precej pomagajo.

Sodnik me je obvestil, da se je /žrtev/ odpovedala pričanju zoper sina, kar je njena pravica kot družinskemu članu (D1-24).

E: Žrtvi sta zakonca (E1-1); oseba ženskega spola (E1-2) je stara 66 let (E1-3), oseba moškega spola (E1-4) pa 72 let (E1-5). Imata tri sinove (E1-6), starejša dva živita vsak v svojem kraju s svojima družinama, najmlajši /povzročitelje/ pa živi z njima (E1-7).

20.3.2016 ob 1.15 uri zjutraj sem prejela klic /policista/ iz /policijske postaje/. Povedal je, da so ob 1.00 uri izrekli UPP /povzročitelju/, oškodovanca sta /starša/. Policist je povedal še, da je /gospa/ hudo bolna (E1-8), zdravi se za rakom (E1-9), potrebuje veliko počitka (E1-10), kar ji zaradi nočnega nemira, ki ga dela sin, ni zagotovljeno (E1-11). Načrtujeta, da se bosta umaknila k sorodnikom (E1-12), saj si ne upata ostati doma. Seznanim ju, da se gospa lahko umakne v varno hišo, prav tako se lahko bivanje uredi v domu upokojencev, česar pa ne želita sprejeti (E1-13), čeprav bi bila plačilno sposobna (E1-14). Sin živi v ločenem stanovanju v nadstropju (E1-15), imata se možnost zakleniti (E1-16), vendar /povzročitelj/ tako razbija po vratih, da mu moreta odpreti. Zaradi tega oškodovanca ogromno večerov nista spala. Povesta, da sta zaradi /povzročiteljevega/ nasilnega vedenja oba prestrašena (E1-17), se čutita nemočna (E1-18) in ogrožena (E1-19). Odločila sta se, da bosta vložila vlogo za BPP, saj želita, da se sin odseli iz stanovanja (E1-20), ker se ga zelo bojita in se pred njim več ne čutita varna (E1-21).

F: Gospod /žrtev/ pove (F1-1), da je star 93 let (F1-2) in samo lepo prosi, da bi mu dali mir (F1-3). V joku pove, da ima sina in vnuka rajši kot sebe (F1-4). Želi si, da bi se sinu pomagalo, da bi se šel zdraviti, ker je bolan (F1-5). Sam plačuje vse stroške in kupuje hrano (F1-6). Sam obdeluje vrt, pridela zelenjavo, sam kosi travo (F1-7). Pomagata mu ne sin in ne vnuk. Včasih mu pomagajo sosede. Prejema 400 eur pokojnine (F1-8). Pove, da bi želel ostati v hiši, ki sta si jo zgradila z ženo (F1-9). Delal je v rudniku, preživel vojno, imel je kar nekaj zdravstvenih težav (F1-10). Sin se je z vnukom preselil k njemu pred 15 leti (F1-11). Sina je takrat zapustila žena, otrok je bil dodeljen njemu. Pred mesecem dni ga je zabodel z nožem, poiskal je zdravniško pomoč. Osebni zdravnik mu je oskrbel rano, sam pa ni želel, da se poda prijava (F1-12). Pove, da je danes policiji pokazal rano. Želi si, da bi bil sin doma in da bi mu kaj skuhal (F1-13). Ne želi nikamor oditi (F1-14). Svetovali smo mu samozaščitno vedenje, vendar sedaj nima možnosti, da bi se zaklenil v sobo,

ker mu je sin razbil vrata (F1-15). /.../ /žrtev odklanja urejanje domskega varstva (F1-16), želi ostati na svojem domu.

/žrtev/ meni, da je njegov vnuk dobra oseba in je zapadel v družbo, kjer se ukvarjajo s preprodajo in jemanjem drog (F1-17) in si zelo želi, da bi se vnuku omogočilo zdravljenje zaradi zasvojenosti z drogami, da bo spremenil svoje vedenje. Meni, da bi lahko doma še nadalje živeli skupaj in bi on pomagal sinu in vnuku pri preživljanju (F1-18).

/žrtev/ pove, da si želi, da se sklep sodišča o dvomesečnem podaljšanju UPP prekliče, želi, da se /povzročitelj/ vrne domov, pove, da ne želi, da bi sin hodil po svetu brez hrane in stanovanja (F1-19). Sam ne želi nikamor s hiše, tudi k hčerki /v drug kraj/ ne. Ne želi v DU, tudi pomoč na domu odklanja (F1-20). Ponovi, da je /povzročitelja/ do zdaj hranil in skrbel za njega, pa ga bo še v bodoče, ne glede na to, kaj se zgodi (F1-21). /žrtev/ pohvali naše delo in skrb, a odklanja vsako pomoč.

G: Žrtev je oseba ženskega spola (G1-1), stara 68 let (G1-2). S sinom ima sklenjeno izročilno pogodbo (G1-3).

/žrtev/ je napisala pismo socialni delavki, v katerem se je predstavila, povedala, da je vdova že 11 let (G1-4) in ima dva sinova (G1-5). Napisala je tudi, da se je sin, ki ima zapisano hišo, odselil in vzel stanovalca v hišo (G1-6), sam pa je s partnerko šel bivat v drugo stanovanje. /žrtev/ ima pravico dosmrtnega bivanja v spodnji etaži hiše in se preživlja z vdovsko pokojnino (G1-7), ki znaša 460 eurov (G1-8). S sinom ima dogovorjeno, da si stroške položnic delita in s tem nimata težav (G1-9).

Pove, da je bolna (G1-10), da jo bolijo noge in da težko diha, če je zunaj (G1-11). Prosi za pomoč, če lahko dobi koga, ki bi ji prinesel kaj iz trgovine in bi jo peljal k zdravniku (G1-12). V dom si ne želi (G1-13). Pove, da ji je hudo (G1-14), da meni, da si takega ravnanja in besed ni zaslužila; da je obupala (G1-15) in da jo ima, da bi se pokončala, da bi se vsega tega rešila (G1-16). /žrtvi/ je razložen postopek urejanja institucionalnega varstva in ponujena možnost ureditve Pomoči družini na domu, kar odkloni (G1-17). Socialna delavka je šla na teren in /žrtev/ ji je povedala, da se je sin v zadnjem mesecu preselil nazaj (G1-18), ker se je razšel s partnerko /.../.

H: Žrtev nasilja je oseba ženskega spola (H1-1), stara 69 let (H1-2). Žrtev živi sama z možem /povzročiteljem/ (H1-3), v drugih krajih pa ima še odrasle otroke - dva sina in hčerko (H1-4). Policist je povedal, da se /žrtev/ nahaja v /splošni bolnišnici/ zaradi zloma stegenice, ki naj bi jo utrpela zaradi tega, ker naj bi jo brcnil mož /povzročitelj/ med prepirom. Policist je povedal, da je z gospo /žrtvijo/ v bolnišnici že opravil razgovor, vendar je z njo komunikacija zelo težavna (H1-5), saj je zelo redkobesedna (H1-6) in še na skoraj vsako postavljeno vprašanje samo odgovarja: »Pijano, pijano«. /gospa/ je domnevno oseba s težavami v duševnem zdravju (H1-7). Trenutno ji zdravstveno stanje (H1-8) ne omogoča samostojne skrbi zase (H1-9) in se je odločila v soglasju z otroci, da si bo urejala institucionalno varstvo (H1-10). Vlogo za sprejem v dom je podpisala in si želi, da je ob odpustu iz /splošne bolnišnice/ nameščena v dom upokojencev (H1-11).

I: Žrtev je oseba ženskega spola (I1-1), stara 70 let (I1-2). Živi z možem /povzročiteljem/ (I1-3), s katerim imata dva sinova in hčerko, ki živi v stanovanjski skupini (I1-4). Trenutno je hospitalizirana, po odpustu bi jo naj k sebi vzel /sin 2/. S sinom sva govorila o možnostih urejanje oskrbe za mamo po odpustu iz bolnišnice, saj doma niso ustrezne možnosti, ker oče verjetno ne bo spremenil svojega nasilnega vedenja (I1-5). Zaenkrat je potrebno počakati, kako se bo odvijalo zdravljenje in kako bo gospa funkcionirala ob odpustu ter bo potrebno tudi ugotoviti, kakšne so njene želje. Sedaj se še ni zmožna pogovarjati o tem.

Od dohodkov prejema pokojnino (I1-6) v višini 280 eur, ki se nakazuje na njen TRR (I1-7), na katerem je pooblaščen /povzročitelj/. Od premoženja je solastnica /njive/ (I1-8).

/osebna zdravnica/ /.../ je povedala, da je /žrtev/ pred leti obiskovala psihiatra zaradi močnih težav s spominom, prav tako je gospa hudo bolna (I1-9) in vsak drug dan hodi na dializo krvi (I1-10). Iz podatkov o njeni zdravstveni situaciji povzemamo, da je ledvični bolnik in potrebuje dializo; da gre pri njej za težjo pokretnost (I1-11), stanje po poškodbah, demenco (I1-12); iz mnenja psihiatra izhaja, da ni zmožna za kompetentno odločanje o svojih zadevah (I1-13) in je glede na to indicirana

postavitev skrbnika za zaščito pred nasiljem v družini ter psihiater svetuje namestitev v enoto za dementne stanovalce v DSO.

Opravili smo še razgovore s /šestimi sosedi/, noben od njih ni povedal, da bi bil priča nasilju v /družini/ (I1-14).

2. Kdo so povzročitelji nasilja?

A: Oseba moškega spola (A2-1), stara 59 let (A2-2). Z žrtvijo je v partnerskem odnosu (A2-3). S partnerko sta se dobro razumela, dokler ni on začel sumiti, da ima ona drugega moškega (A2-4), kar je bilo pred tremi leti, prepričan o njeni zvezi z drugim pa je od julija lanskega leta. /.../. Pričakuje, da mu prizna in se opraviči, ker je imela drugega, pa ji bo oprostil /.../.

Zanika, da bi nad partnerko kadar koli izvajal fizično nasilje (A2-5), da pa je v zadnjem času, tj. bilo v mesecu juniju in juliju, trikrat vzkipeł ter ji grozil (A2-6). Svoje ravnanje opredeljuje, da »ni prav«, da je bila napaka (A2-7), da ji je grozil, vendar pa vidi razloge za to pri njej (A2-8), ker ima drugega in mu tega noče priznati.

B: Oseba moškega spola (B2-1), stara 49 let (B2-2). Je žrtvin sin (B2-3). Ima težave s pitjem alkohola (B2-4). Z mamo ima sklenjeno izročilno pogodbo (B2-5).

V razgovoru je primerno sodeloval, minimaliziral težave doma (B2-6) in svojo prekomerno uživanje alkohola vodil v negacijo (B2-7). Sam je tudi povedal, da ima mati diagnosticirane težave z demenco že zadnja tri leta, ko je bila v psihiatrični bolnišnici /kraj/, vendar je ni podpiral za namestitev v dom upokoencev (B2-8).

C: Oseba moškega spola (C2-1), stara 73 let (C2-2). Z žrtvijo je v partnerskem odnosu – sta poročena (C2-3).

Drug povzročitelj je vnuk osebe moškega spola, ki izvaja nasilje nad svojo mamo, ki je hčerka starejšega povzročitelja in je star 27 let.

Povzročitelj sta dedek in vnuk.

Povedal je, da njegove žene že teden dni ni doma in da je mislil iti na policijo ter ženo prijaviti kot pogrešano. Povedala sem mu, da to ni potrebno, saj sta tako žena kot hčerka na varnem, da mu lokacije ne morem povedati, ker smo prejeli obvestilo, da sta se tja umaknili zaradi nasilja (C2-4), njegova žena je prijavila fizično, psihično in spolno nasilje, ki bi ga naj on izvajal nad njo. /povzročitelj/ je na to dejal, da to seveda ni res (C2-5), žena se do njega obnaša nespoštljivo, govori mu, da je smrkavec, baraba, svinja, prasec (C2-6) ... Glede nedelje, preden sta s hčerko zbežali od doma, je povedal, da sploh ni nič takega naredil (C2-7), rekel jima je samo, ko sta večerjali, naj ne ropotata tako na glas in naj lepše jesta, naj njegov krožnik pustita na mizi.

Povedal je, da mu je težko, ker je sam, otroci ga ne obiščejo. Težko mu je tudi, ker ima nizko pokojnino, nekaj čez 400 eurov (C2-8) in mora sedaj sam plačevati vse položnice.

Č: Oseba moškega spola (Č2-1), star 54 let (Č2-2). Živi v isti hiši kot njegova starša (Č2-3)(Č2-4). Pred tem je sin živel v /kraju/ skupaj s svojo ženo, s katero sta se kasneje tudi ločila, iz tega razloga je /povzročitelj/ prišel živeti nazaj k nama.

/pred tremi dnevi/ je bil odpuščen iz bolnišnice.

UPP mu je bil že izrečen v letu 2008 v istem odnosu (Č2-5). Zaradi nasilja v družini je bil obsojen na pogojno zaporno kazen (Č2-6) za 6 mesecev na dobo treh let in je v teku do meseca aprila letos. /.../. Po izteku obsodbe je bil vključen v društvo za Nenasilno komunikacijo v Ljubljani, v sklopu 12 srečanj.

Od leta 2011 se psihiatrično zdravi (Č2-7) /.../.

Navaja dolgotrajne težave v družinskih odnosih (Č2-8): nerazumevanje in konflikte med materjo in očetom, ter medsebojne spore med njim in očetom ter med njim in materjo.

Zaposlen je bil kot policist, zadnja tri leta je upokojen (Č2-9). Navaja težave na delovnem mestu zaradi svoje eksplozivnosti (Č2-10) /.../.

Sin prekomerno uživa alkoholne pijače (Č2-11), vendar je nasilen tudi takrat, ko je trezen.

V razgovoru je povedal, da se je res drl na starša, ki pa ga, po njegovem mnenju, provocirata. /.../. Svojega vedenja ne zanika (Č2-12), povedal ne da je dolgo časa prenašal njuno vedenje, vendar pa mu je ob zadnjih dogodkih, ko je urejal okolico, vse prekipelo, saj mu je oče skril neko verigo, mati

mu je dejala, da nima na njeni zemlji kaj za kositi, oče mu je ugasnil radio, ki je bil naravnani na sobno glasnost. Zanika prekomerno uživanje alkohola (Č2-13), prav tako vsakršno fizično nasilje (Č2-14).

D: Povzročitelj je oseba moškega spola (D2-1), star je 49 let (D2-2). V razmerju do žrtev je njun sin (D2-3). Je brezposelna oseba (D2-4), nima žene in otrok, preživlja se z denarno socialno pomočjo (D2-5). Ima partnerko, s katero ne živi skupaj in do katere se tudi grdo obnaša in je žaljiv. Povzročitelj je kronični alkoholik (D2-6) in psihiatrični bolnik, ki je bil že večkrat hospitaliziran, vendar brez uspeha (D2-7). V stanju alkoholiziranosti je agresiven tako do matere kot do očeta (D2-8), jima grozi, ju ponižuje, razbija pohištvo znotraj hiše in stvari zunaj nje. Svojih nasilnih dejanj ne priznava (D2-9), zlorabe alkohola pa ne prepozna kot kritične (D2-10), prav tako ne izpolnjuje navodil in predpisane terapije svojega psihiatra. Zaradi številnih nasilnih dejanj in drugih številnih prekrškov se ne obremenjuje, od doma se ne namerava odseliti.

E: Povzročitelj je oseba moškega spola (E2-1), star 32 let (E2-2). V razmerju do žrtev je njun sin (E2-3). Živi skupaj z njima v stanovanjski hiši (E2-4). Pogosto zlorablja alkohol in po mnenju staršev tudi droge. Je samski, obe dosedanji partnerki sta ga zapustili. Sin /povzročitelj/ se že več let vdaja alkoholu (E2-5). Leta 2014 se mu je odselila partnerka z otrokom, od takrat dalje pa /povzročitelj/ slabše funkcionira. Našel si je novo prijateljico, ki ga je decembra 2015 zapustila in od takrat dalje so razmere neznosne. Vsakodnevno se je opijal, dokaj pogosto razgrajal, ponoči več ne bilo miru, saj je bil glasen, navijal si je glasbo (E2-6). Pogosto je žalil z besedami, da sva z možem gnidi, lenuha, da sva stara, grda (E2-7), da naj se pogledava, kakšna sva.

O sinu povesta, da je zaključil poklicno šolo za mizarja; delal je kot skladiščnik, a je izgubil službo (E2-8).

F: Povzročitelj je oseba moškega spola (F2-1), star 51 let (F2-2), v razmerju do starejše žrtve je sin (F2-3), do mlajše pa oče. Zlorablja alkohol in mamila (F2-4). Povzročitelj nasilja odkrito grozi in izvaja nasilje, ne prevzema odgovornosti (F2-5), ima zgodovino nasilnega vedenja, ki postaja vse bolj brutalno. S predhodne obravnave je razvidno, da ima težave v duševnem zdravju (F2-6), a se ne želi zdraviti. /.../. /žrtev/ se sina /povzročitelja/ zelo boji, ker mu ves čas grozi, da ga bo ubil, grozi mu očitno, z nožem in ga pri tem hudo žali.

V letu 2015 je bil UPP izrečen tudi vnuku zaradi nasilja nad dedkom (F2-7). Vnuk (F2-8), star 19 let (F2-9), je predvsem psihično nasilen do dedka že od začetka aprila 2015. Nasilje se je stopnjevalo do noči /.../, ko je po besedah policista prišlo tudi do fizičnega nasilja vnuka do dedka (F2-10). V skupnem gospodinjstvu živi tudi oče nasilneža (F2-11). V gospodinjstvu sta oče in sin brez zaposlitve (F2-12), dedek ima pokojnino. Vnuk dedka izsiljuje za denar, mu grozi in ga meče iz hiše.

Sin in vnuk sta prejemnika DSP (F2-13), denar porabita za svoje potrebe.

/povzročitelj-vnuk/ ne gleda kritično na svoje vedenje, niti ga ne razume kot nasilje, niti ga ne obžaluje (F2-14).

G: Povzročitelj je oseba moškega spola (G2-1), star je 36 let (G2-2). V razmerju do žrtve je njen sin (G2-3). Hiša je v celoti v lasti sina /povzročitelja/, saj sva mu jo z možem izročila (G2-4). Mož je že umrl, jaz pa imam v hiši pravico dosmrtnega bivanja v spodnji etaži.

V zadnjem mesecu dni se je stanje izboljšalo, saj se je sin razšel s partnerko in se je preselil nazaj domov v hišo v zgornjo etažo (G2-5).

H: Povzročitelj nasilja je oseba moškega spola (H2-1), star 72 let (H2-2). Storilec naj bi bil ves čas pijan (H2-3) in žena je kratko povedala, da jo je med prepirom brcnil (H2-4).

Ves čas se grdo obnaša, žali ženo, zmerja in vpije.

Policist je povedal še, da /žrtev/ nima mobilnega telefona, niti nima mobilnega telefona /povzročitelja/. /povzročitelj/ se bo umaknil k /sinu 1/ (H2-5).

I: Povzročitelj nasilja je oseba moškega spola (I2-1), star je 75 let (I2-2). Gospa živi skupaj z možem /povzročiteljem/ (I2-3).

Mama je poročena s /povzročiteljem/ (I2-4) in ima zraven mene še /enega sina/ in /hčerko v stanovanjski skupini/.

/sin 2/ je v razgovoru povedal, da sumi, da je oče /povzročitelj/ pretepel mamo /žrtev/, saj je bil nasilen že v njegovem otroštvu do njega, brata in mame in da se do mame vedno obnaša grdo, jo žali in ponižuje (I2-5). /.../. Povedal je še, da je mama dementna /.../.

/povzročitelj/ priznava vpitje (I2-6), pove pa, da ni bil nikoli nasilen do /žrtve/ (I2-7). /.../. Žena je že mesec dni v domu; težje mu je, ko je sam. /.../. Priznava, da je ne more v celoti oskrbeti. /.../.

3. Katera je najpogostejša vrsta nasilja, kje se nasilje dogaja oziroma se je dogajalo in kako dolgo traja oziroma je trajalo?

A: Gospa je priznala, da nasilje partnerja nad njo traja že ves čas njune zveze (A3-1), v zvezi sta že 32 let (A3-2). /.../. Z njo je tudi fizično obračunaval (A3-3)/.../. Zadnje leto je postal močno ljubosumen, brez vzroka jo je obtoževal, da je z drugimi moškimi ... nikamor ni smela, grozil ji je, da o bo ubil in nato še sebe (A3-4). Zadnji mesec se je to dogajalo že vsak dan (A3-5) ... vsega ji je bilo vrh glave.

Gospa pove, da je nad njo izvajal spolno nasilje, saj jo je silil v spolne odnose po trikrat, štirikrat na dan - pravi, da jo je posiljeval (A3-6).

Nasilje se je stopnjevalo v zadnjem mesecu (A3-7), zaradi groženj s smrtjo se je gospa odločila, da ga prijavi policiji (A3-8). Grozil ji je, da jo bo ali zaklal z nožem, ali ustrelil s pištolo, ki so jo bo poceni nabavil. Rekel ji je, da bo njen umor prikazal na tak način, da bo policijo prepričal, da jo je ubil v samoobrambi, ker ga je napadla (A3-9). Gospa je odločena, da ga noče nikoli več videti, ne z njim govoriti, sploh pa ne več živeti z njim (A3-10). Najraje bi ga kar odselila.

B: /žrtev/ je na CSD podala prijavo o nasilju, ki ga nad njo izvaja njen sin (B3-1).

/povzročitelj/ že dlje časa izvaja psihično nasilje nad svojo materjo (B3-2) /žrtvijo/, s katerim živita sama. /povzročitelj/ naj bi že dlje časa imel težave s pitjem alkohola, domov naj bi prihajal vinjen in na mamo kričal, večkrat bi jo naj prijel za ramo in jo stresal (B3-3), jo žalil, da je nesposobna, neprestano naj bi jo preklinjal in pri njej vzbujal občutek, da bi jo rad spravil v grob (B3-4). Zaradi njegovega kričanja naj /žrtev/ ne bi mogla spati (B3-5). /.../. Dne /.../ bi naj /povzročitelj/ iz neznanega vzroka popoldne ponovno prišel kričati na mamo, stopil naj bi do nje, jo z roko prijel za nos ter ji ga močno zasukal, tako da bi naj /žrtev/ imela občutek, da ji bo nos utrgal. Prijel naj bi jo tudi za tilnik in jo močno stisnil, prav tako pa bi jo naj z roko udaril v rebra in hrbet (B3-6).

Ker me večinoma puščajo samo doma in tudi že potrebujem pomoč pri oskrbi, imam željo, da bi bilo čim prej sprejeta v dom upokojencev (B3-7). Domov si več ne upam niti nočem iti, saj se ga zelo bojim (B3-8).

C: /datum/ sta zvečer hči in njena mama /žrtev/ večerjali, prišel je mož /povzročitelj/ in bil žaljiv, očital jima je, da trošita elektriko in ugašal luč (C3-1). Naj bi šlo med zakoncema tudi za spolno nasilje, zato se je /žrtev/ od doma umaknila skupaj s hčerko (C3-2).

/povzročitelj/ je med prepirom žalil svojo ženo /žrtev/, proti kateri je tudi zamahnil z roko, vendar je ni zadel (C3-3).

Povedala je, da je mož do nje nasilen fizično, psihično in spolno (C3-4) in to traja praktično ves čas njunega zakona (C3-5). Ko so bili njuni otroci še majhni, se spomni, da je že takrat z njimi bežala k sosedom (C3-6). Mož tudi prekomerno uživa alkohol, imel je razmerje z drugo žensko itd.

Nasilje se je dogajala doma, v njuni hiši (C3-7) že odkar sta se poročila.

Č: /.../ /žrtvi/ navajata, da imata s /povzročiteljem/ že dalj časa težave (Č3-1), ki so se začele pred približno tremi leti (Č3-2), da ta doma večkrat razgrajal (Č3-3), da je mater že brcal, ji na vrat nastavil nož in ji zagrozil, da ji bo z njim prerezal vrat, jo zmerjal s prasico (Č3-4), da je že takrat posredovala policija in mu izrekla istovrsten ukrep (Č3-5), da je ta zalegel in da /povzročitelj/ približno sedem mesecev ni grozil (Č3-6), nato pa je ponovno začel prihajati domov pozno ponoči, vinjen, predvsem mater začel ponovno zmerjati in jo psihično mučiti (Č3-7) /.../.

/.../ je dejal, da naj pokličem zdaj policijo, vendar naj jim tudi povem, da še zraven pripeljejo pet krst. Zaradi tega si nisem upala poklicati policije (Č3-8), vendar sem ga mirila z besedami, da nisem poklicala policije tri leta in da se naj umiri (Č3-9).

Sin nama grozi, da naju bo ubil, zažgal, zadavil, /.../. Sin uničuje pohištvo v hiši, uničil je že vse kljuke na vratih, uničuje stole, omare, meče stvari iz hladilnika, poškodoval je moj avto ... Ponoči si zelo glasno navija glasbo in kriči, saj naju hoče s tem psihično trpinčiti. Na naju vpije tudi podnevi, naju naganja iz lastne kuhinje, zavrača hrano, ki jo skuha njegova mati (Č3-10).

/.../ sin izvaja nasilje /.../ v glavnem, ko je v vinjenem stanju, to pa je vsak teden (Č3-11). /.../. Za stroške v gospodinjstvu noče prispevati (Č3-12), čeprav ima večjo pokojnino kot jo imava midva z ženo.

Dne /.../ je z grožnjami z ubojem začel že okrog poldneva /.../, nato pa odšel zdoma in se vrnil pozno, po polnoči, hodil po hiši, loputal z vrati, /.../ prišel pred vrata spalnice staršev, v katero sta se ta zaklenila v strahu pred njim, in jima pričel govoriti, da bo dvakrat udaril v vrata, pa bo vstopil noter in ju oba zadavil (Č3-13), zato sta prestrašena poklicala policijo (Č3-14) /.../.

Najina odločitev je, naj se sin odseli (Č3-15). Stvari, katere je pri hiši kupil on, naj kar odpelje, samo da bo mir pri hiši.

D: Ko je pijan, je agresiven tako do očeta kot do mame; pred časom je odprl studenec na dvorišču in dejal, da ju bo vrgel vanj (D3-1). /žrtev ž./ primer in jo strese (D3-2). Od hiše odnaša razni inventar in ga prodaja (D3-3). /žrtev ž./ je v primerih sinovega razgrajanja že velikokrat poklicala policijo (D3-4).

Sinoči je prišel domov vinjen (D3-5), od nje je zahteval večerjo, a mu ni bilo všeč, s čem mu je postregla, zato je začel preklinjati, razmetavati in groziti, predvsem njej, da jo bo ubil (»če te dobim na samem, te po štiklih počasi razrežem, da boš dolgo trpela ...«) (D3-6).

Skozi pogovor pa se je gospa odločila, da bo pa res potrebno nekaj storiti, da se nasilje ne bo nadaljevalo (D3-7). Zato prosi, da ji pomagamo sestaviti predlog za podaljšanje prepovedi približevanja (D3-8), nadalje pa bi pri sodišču vložila tudi vlogo za prepoved bivanja sina v njihovi skupni hiši (D3-9).

E: /.../ do poslabšanja odnosov je prišlo še posebej po novem letu, ko je /povzročitelja/ zapustila še druga partnerka (E3-1) /.../.

/povzročitelj/ je bil do naju verbalno nasilen, žalil je mamo zaradi posledic bolezni (operacija na čeljusti zaradi zdravljenja) in ji govoril, naj se pogleda v ogledalo, kakšna je, grda, stara, ..., meni je govoril stari grdi, ded, lenuh. V zadnjih mesecih je postal izrazito glasen, navijal si je glasbo, ponoči robantil in nama ni pustil spati (E3-2), kljub najinim prošnjam in opozorilom, da se umiri, teh ni upošteval. Pretekli teden je to počel še intenzivneje in življenje z njim je postalo neznosno (E3-3) /.../.

Ker sva se ga bala, sva se želela umakniti od doma in sva odšla iz hiše ter vhod zaklenila. /povzročitelj/ je pritekel do vrat, razbil šipo in nato skozi kletna vrata prišel na ulico (E3-4). Tam je mater vlekel, hotel je, da gre nazaj. Sunil jo je tako močno, da je padla vznak in se je udarila z glavo v betonsko ograjo (E3-5). Utrpela je poškodbe na glavi in je bila kasneje odpeljala v /bolnišnico/ (E3-6).

Tudi potem, ko sta /žrtvi/ poklicali policijo (E3-7) in je bil /povzročitelju/ izrečen UPP (E3-8), ga ta ni spoštoval, ampak ga je večkrat kršil, saj je takoj po tem, ko je odšel s policije, prišel domov, v zvezi s čimer sta /žrtvi/ tudi obvestili policijo (E3-9). Ker sta se /povzročitelja/ zelo bala, sta se naslednje jutro umaknila od doma (E3-10) /.../, ko pa sta se drugo jutro vrnila, sta /povzročitelja/ ponovno našla doma v hiši, o čemer sta ravno tako obvestila policijo (E3-11).

Glede na to, da se agresija sina stopnjuje, se oba dejansko bojita, da bo sin, ko je pijan, resno ogrozil njuno življenje (E3-12).

F: /.../ /povzročitelj-vnuk/ izvaja psihično in fizično nasilje nad dedkom (F3-1), pa tudi nad očetom /.../. Nasilje traja že nekaj časa (F3-2), v zadnjem mesecu pa se stopnjuje (F3-3). /povzročitelj-vnuk/ dedku grozi, da ga bo ubil, da bo vrgel bombo na hiši in da bo hišo zažgal, v zadnjem mesecu pa je tudi večkrat razbijal inventar, v hiši pa poleg tega posluša zelo glasno glasbo, s čimer dedka moti (F3-4).

/žrtev/ je /povzročitelju-vnuku/ z roko nakazal, naj gre iz njegove sobe, vnuk pa ga je udaril z neznanim predmetom po desni roki ter mu povzročil odrgnino na palcu (F3-5).

/.../ je podan utemeljen sum, da naj bi /povzročitelj-sin/ že dlje časa izvajal psihično in fizično nasilje (F3-6) nad /.../ očetom /žrtvijo/. /.../ /povzročitelj/ je s silo razbil podboj lesenih vrat in vstopil v očetovo spalnico, v roki naj bi držal železni mlinček za mletje orehov in z njim pristopil do očetove postelje ter očetu dejal, da mu bo s tem razbil glavo (F3-7). Nato ga je udaril in poškodoval po prstu na roki (F3-8). /žrtev/ je po posvetu s sestro poklical policijo (F3-9).

Pred približno mesecem dni naj bi /povzročitelj-sin/ z nožem napadel svojega očeta /žrtev/, ob tem, ko bi naj prišel domov in pričel razbijati po hiši. /.../ porezal bi ga naj po levem boku in mu povzročil vreznino dolgo približno 5 cm, zaradi katere je iskal zdravniško pomoč (F3-10) /.../ hkrati pa naj ne bi upal povedati, kdo ga je porezal in o dogodku tudi naj ne bi obvestil policije (F3-11).

/žrtev/ želi, da se sklep sodišča o dvomesečnem podaljšanju UPP prekliče, želi, da se /povzročitelj-sin/ vrne domov (F3-12) /.../.

/žrtev/ je povedal, da je načeloma zadovoljen s /povzročiteljevo-sinovo/ pomočjo in oskrbo in vztraja, da bo živel v domačem okolju (F3-13).

G: Sin /povzročitelj/ je pred 10 leti prevzel hišo in nekaj zemlje (ona pa ima dosmrtno pravico živeti tukaj), sedaj pa se je preselil k partnerki (G3-1); v hišo je dobila najemnika. Sin se nanjo dere in jo zmerja – sedaj, ko pride domov, pa tudi prej je bilo enako – ne prizna, da je mati, temveč jo žali (»prasica«) (G3-2).

/žrtev/ je povedala, da se je sin /povzročitelj/ v zadnjem mesecu preselil nazaj, ker se je razšel s partnerko (G3-3), /.../, situacija se je izboljšala, sin je svoj odnos spremenil (G3-4).

H: /.../ /povzročitelj naj bi že dlje časa izvajal psihično in fizično nasilje nad svojo ženo /žrtvijo/ (H3-1), pri tem pa vsakodnevno preklinja in jo žali z besedami »kurva, prasica« (H3-2). To se dogaja ves čas, /povzročitelj/ z žalitvami ne preneha (H3-3). /povzročitelj/ je bil večkrat tudi že v preteklosti fizično nasilen do svoje žene, saj jo je že večkrat udaril z roko (H3-4). /.../ med takšnim svojim izpadom je z nogo dvakrat brcnil /žrtev/ v levo nogo ter jo je poškodoval tako, da je utrpela hudo telesno poškodbo, saj ima zlomljeno levo stegnenico (H3-5). Po dogodku je poklical reševalno vozilo, ki je /žrtev/ odpeljalo v bolnišnico, kjer je ostala na zdravljenju (H3-6). /žrtev/ ravnanj oz. nasilja v preteklosti ni naznanila policiji (H3-7) /.../.

/žrtev/ je podala kazensko ovadbo na /policijo/ (H3-8) /.../.

/žrtev/ se je zaradi nezmožnosti za samostojno življenje in hkrati zaradi nezmožnosti za življenje v domačem okolju odločila za bivanje v institucionalnem varstvu (H3-9).

I: /dne/ so iz /policijske postaje/ poklicali po telefonu in povedali, da je v /bolnici/ iskala zdravniško pomoč /žrtev/ (I3-21); pripeljala sta jo sinova. Imela je modrice in podpludbe po telesu, po nogah, zadnjici. Ugotovili so tudi stare zaceljene poškodbe in zaceljen zlom reber (I3-2). Nasilje nad njo izvaja njen mož /povzročitelj/; gospa naj bi bila dementna, kar je kasnejši ambulantni izvid psihiatra potrdil.

/sin 2/ je v razgovoru povedal, da sumi, da je oče /povzročitelj/ pretepel mamo /žrtev/, saj je bil nasilen že v njegovem otroštvu (I3-3) do njega, brata in mame in da se do mame vedno obnaša grdo, jo žali in ponižuje (I3-4). /.../.

S sinom sva govorila o možnostih urejanje oskrbe za mamo po odpustu iz bolnišnice, saj doma niso ustrezne možnosti, ker oče verjetno ne bo spremenil svojega nasilnega vedenja (I3-5).

4. Kako so žrtve nasilja ukrepale?

A: Gospa se za prijavo prej ni odločila zaradi različnih vzrokov, sramu, strahu, otrok ni želela obremenjevati (A4-1), ... zdaj pa je odločena, da gre do konca.

Gospa je po telefonu povedala, da se je umaknila k hčerki, kjer se počuti varno (A4-2).

Pomagala sem ji napisati vlogo za podaljšanje ukrepa o prepovedi približevanja (A4-3) ter vlogo za brezplačno pravo pomoč za prepustitev stanovanja v skupni uporabi žrtvi (A4-4).

Povedala je, da /povzročitelju/ danes /.../ že peljejo posteljo in njegove stvari in da mu ne bo več dovolila vstopa v njeno stanovanje, ključev pa tako on nima (A4-5). Pogovarjala se je s policistom,

ki jo je pri tem podprl (A4-6) /.../. Sama bo ostala v stanovanju, pri njej pa bosta hčerka in zet, da se bo počutila bolj varno.

/.../ bivši partner se ni vrnil k njej, na vratih je zamenjala ključavnico (A4-7) /.../. Je zelo pazljiva, saj se ga boji. Ponoči spi pri njej hčerka, čez dan pa ima urejeno spremstvo, ki bo posredovalo, če bi ji hotel kaj narediti (A4-8).

B: Žrtev je sama prišla na CSD po zadnjem nasilnem dejanju in prijavila sina (B4-1). Dne /datum/ je ponovno prišel domov pijan, jo stisnil za nos, boksnil v rebra in hrbet ter stisnil za tilnik. Socialni delavki je povedala, da ne gre več domov, da gre rajši pod most (B4-2).

Nomeščena je bila v Krizni center za žrtve nasilja (B4-3). /Žrtev/ si želi iti v dom (B4-4), saj ji sin pri njeni oskrbi nič ne pomaga.

C: Sporočilo drugega CSD, da se je v KCŽ umaknila gospa (C4-1) /žrtev/, s stalnim naslovom na območju CSD Ptuj, zaradi psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja moža /povzročitelja/.

Odločila se je, da njegovega nasilja več ne bo prenašala (C4-2), sprožila bo postopek za razvezo (C4-3). Skupaj s hčerko sta sedaj v varni hiši (C4-4), čimprej pa si želita poiskati najemniško stanovanje. O odhodu v DU še ne razmišlja.

S hčerko sta se preselili iz varne hiše v najemniško stanovanje (C4-5), saj imata tukaj lahko tudi psa. Gospa je povedala, da je že vložila vlogo za razvezo na sodišču in da še vedno ne želi nikakršnih stikov z možem (C4-6).

Č: Pred njim se zaščitita tako, da se zaklepata v spalnico (Č4-1), zato jima grozi, da bo razbil vrata in ju ubil. /.../. Zaradi strahu pred sinom nešteto krat nista poklicala policije (Č4-2).

/.../. Nato je pristopil do zaklenjenih vrat spalnice, kjer sva bila z ženo v postelji. Pri tem sem slišal, da preklinja in sicer »stari smrdljivi sivec«, »oba vaju bom ubil«. Ker sva bila z ženo oba prestrašena, sem poklical policijo (Č4-3). Od strahu sem moral opraviti potrebo v sobi in sicer v stekleno posodo, nato sva z ženo počakala v zaklenjeni sobi do prihoda policije.

/.../ stanje doma se je izboljšalo, saj se več ne vtikajo eden v drugega, odločili so se, da bodo še naprej živeli skupaj (Č4-4).

/zakonca/ sta se odločila za vložitev vloge za podaljšanje UPP (Č4-5) in tudi za brezplačno pravno pomoč, saj sta odločena, da preko sodišča dosežeta sinovo prisilno izselitev iz njune hiše (Č4-6), čeprav jima je zagrozil, da bosta končala na pokopališču, če bosta poskušala to narediti.

Gospod mi je povedal, da se sin po preteku UPP ni vrnil domov, ampak biva pri /partnerki/. Partnerka hodi k njima po pošto zanj in jima je povedala, da sin več ne uživa alkohola in da se mora zdraviti, saj je bolan. Z njim se pa ne pogovarjata (Č4-7).

D: Nasilje je prijavila tretja oseba, policist ni imel podatkov o njej (D4-1).

/žrtev/ mi pove, da je /povzročitelj/ po preteku UPP prišel domov in še vedno živi tu. Večjih težav od takrat z njim ni bilo, nad njo in možem ni izvajal nasilja, ne fizičnega, ne psihičnega, gospa je mnenja, da se ga je ta desetdnevna prepoved »malo prišla« (D4-2). Gospa je trenutno zadovoljna s situacijo takšno, kakršna je in ne želi nadaljevati s postopkom izselitve sina iz skupnega bivališča. Pravi, da je njen sin in ga ne bi mogla postaviti pred vrata (D4-3).

Policijo je obvestila /žrtev/, saj je sin že tri dni nad njo izvajal psihično nasilje, med drugim ji je tudi grozil. Ker ni več zdržala, je poklicala policijo (D4-4).

Čeprav je gospa ob prvem klicu po izreku UPP dejala, da se je odločila, da bo sina prisilno izselila iz hiše, je sedaj govorila drugače. Kljub dolgotrajnemu nasilju se za ta postopek ne bo odločila (D4-5). Počuti se močnejša, ker ima sedaj ob sebi /najemnika/, ki ji pomaga tako pri čiščenju hiše in oskrbi, kot tudi pri umiku pred nasilnim sinom (D4-6).

E: Ženo so včeraj oskrbeli v bolnišnici, očistili so ji rano na glavi, v ponedeljek zjutraj pa ima kontrolo. Navaja, da sta ponoči klicala policijo, saj je sin razgrajal in bil fizično nasilen do nji (E4-1). Policisti so ga po treh urah pripora izpustili, nakar je prišel domov (čeprav mu je bil izrečen UPP) in spet razgrajal, tako da sta ponovno klicala policijo, kateri so prišli in sina odpeljali (E4-2). Načrtujeta, da se bosta umaknila k sorodnikom, saj si ne upata ostati doma (E4-3). Čez dan se vračata domov.

Oglasila sta se /zakonca/, da sem jima pomagala napisati predlog za podaljšanje UPP /povzročitelju/ (E4-4).

F: Ob /.../ dne /.../ zvečer je klical /povzročitelj-vnuk/ sam in povedal, da je pri njih prišlo do prepira (F4-1).

Gospod si ne želi nobene pomoči zase, za spremembe, želi si, da ostane doma (F4-2). /žrtev/ meni, da je njegov vnuk dobra oseba in je zapadel v družbo, kjer se ukvarjajo s preprodajo in jemanjem drog /.../. Meni, da bi lahko doma še nadalje živeli skupaj in bi on pomagal sinu in vnuku pri preživljanju (F4-3).

Pred mesecem dni ga je zabodel z nožem, poiskal je zdravniško pomoč. Osebni zdravnik mu je oskrbel rano, sam pa ni želel, da se poda prijava (F4-4).

V razgovoru ste mi ponudili, da bi mi pomagali urediti domsko varstvo, pa se vam zahvalim, saj si res ne želim oditi od doma (F4-5). /.../. Vem, da je sinu izrečen UPP, tudi kršil je že prepoved, saj je prišel v soboto ponoči domov in je izpustil iz sodov vso mlado vino. Takrat sem poklical policijo, takrat je spal v kleti na kavču (F3-6). Ne glede na vse skupaj, se ne želim umakniti od doma in iti kamorkoli drugam (F3-7). Ponudite mu pomoč pri urejanju domskega varstva, pa to odklonim (F3-8). Svetujete mi samozaščitno vedenje, vendar sedaj nimam možnosti, da bi se zaklenil v sobo, ker mi je vrata razbil. Vrata si bom popravil sam, saj si znam. Predlagate mi, da podam podam predlog na sodišče za podaljšanje UPP, pa zaenkrat to odklonim (F4-9).

G: /žrtev/ je napisala pismo socialni delavki (G4-1), v katerem je napisala, da se je sin, ki ima zapisano hišo, odselil in vzel stanovalca v hišo.

/.../. Seznanjena sem z možnostjo urejanja Pomoči družini na domu, pojasnili ste mi namen pomoči. Zaenkrat si še vse v zvezi z oskrbo (kuhanja, pranje, pospravljanje, osebna higiena) postorim sama in še ne potrebujem PDND (G4-2).

H: Oškodovanka /žrtev/ je dne /.../ na /policijski postaji/ podala kazensko ovadbo (H4-1) /.../.

Trenutno ji zdravstveno stanje ne omogoča samostojne skrbi zase in se je odločila v soglasju z otroci, da si bo urejala institucionalno varstvo (H4-2).

I: Poklicali so s /PP/ in povedali, da je v /SB/ iskala pomoč /žrtev/ (I4-1).

Na podlagi mnenja psihiatra, je na CSD stekel postopek postavitve skrbnika za posebni primer za urejanje IV (I4-2) in je po skrbniku vložena vloga za sprejem v IV.

/žrtev/ je bila v ponedeljek /.../ sprejeta v IV v /DU/ (I4-3).

5. Na kakšen način je opisan potek nasilja v spisih?

A: 1. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (A5-1) 12.7./.../

/.../. Gospa je po telefonu povedala, da se je umaknila k hčerki, kjer se počuti varno. Povedala je, da sta s partnerjem skupaj 30 let. Zadnje leto je postal močno ljubosumen /.../ (A5-2).

Govorili sva o samozaščitnem ravnanju (A5-3) v primeru, da bi hotel partner z njo vzpostaviti kontakt.

2. Sklep Okrožnega sodišča o prepovedi približevanja določenemu kraju oz. osebi. (A5-4) 13.7./.../

3. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (A5-5) 16.7./.../

Sestanek je bil /.../ zaradi Ukrepa Prepovedi približevanja osebi ali kraju. V glavnem gre za psihično nasilje, grozil pa ji je tudi, da jo bo ubil in sebe (A5-6).

Trenutna ocena ogroženosti: menimo, da gre za stopnjo ogroženosti med osnovno in srednjo (A5-7).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila socialna delavka, PSP s storilcem pa druga socialna delavka (A5-8).

4. Evidenčni list: Prva socialna pomoč z žrtvijo. (A5-9) 17.7./.../

/.../. Pogovarjali sva se o nedopustnosti nasilnega obnašanja, o samozaščitnem ravnanju, o dolžnosti prijave vsake kršitve ukrepa o PP. Povedala je, da ga je v tem času večkrat videla, da se je z avtomobilom vozil za njo ali mimo nje (A5-10). Dogovoriva se, da to prijavi policiji (A5-11).

/.../. Gospo seznanim z možnostjo namestitve v varno hišo, predlagam ji tudi umik k hčerki za nekaj časa (A5-12). Pomagala sem ji napisati vlogo za podaljšanje ukrepa o prepovedi približevanja ter vlogo za brezplačno pravo pomoč za prepustitev stanovanja v skupni uporabi žrtvi (A5-13).

5. Zadeva: /žrtev/ - mnenje o ogroženosti. (A5-14) 17.7./.../

Za Okrožno sodišče, Služba za brezplačno pravno pomoč (A5-15).

Na podlagi 26. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini, /.../, izdajamo mnenje o ogroženosti za dodelitev brezplačne pravne pomoči za /žrtev/ (A5-16).

6. Zadeva: Oseba /žrtev/ – nasilje v družini. (A5-17) CSD za PP. 17.7./.../

/.../ smo opravili razgovor z /žrtvijo/. /žrtvi/ smo posredovali informacije glede možnosti zagotovitve njene varnosti /.../. /žrtev/ se je odločila, da ne želi več živeti v zunajzakonski skupnosti s /povzročiteljem/ nasilja, z njim ne želi več imeti nobenih stikov (A5-18) /.../.

7. Zapis razgovora s povzročiteljem nasilja. (A5-19) PSP. 12.7./.../

V razgovoru poimenujem njegovo ravnanje kot nasilje, naglasim ničelno toleranco do nasilja, ga soočim z njegovo odgovornostjo za nasilje, seznanim s posledicami njegovega ravnanja, opredelim nasilje kot neučinkovito in razdiralno vedenje (A5-20), spregovorim o kazenski odgovornosti, seznanim z določili ZPND in možnostjo strokovne pomoči pri spreminjanju svojih vedenj in ravnanj (A5-21). Navaja, da ne potrebuje strokovne pomoči, da se je pripravljen skupaj z /žrtvijo/ vključiti v partnersko svetovanje. /.../.

8. Zapis razgovora z žrtvijo nasilja. (A5-22) 18.7./.../

Žrtev je poklicala na CSD. Povedala je, da se ga zelo boji, da jo je strah, kaj bo, ko se vrne domov. Meni, da ji je zmožen narediti kaj hudega, jo celo ubiti. Seznanim jo, da se partner po izteku ukrepa zagotovo namerava vrniti k njej, saj je tako izjavil na razgovoru na CSD (A5-23). Kljub temu, da je stanovanje izključno v njeni lasti, ji predlagam, da če se počuti življenjsko ogrožena, da bi se morda za nekaj časa umaknila v varno hišo ali k hčerki, zaradi njene lastne varnosti. Pogovarjava se tudi o tem, da bi zamenjala ključavnico na vratih in mu spakirala njegove stvari (A5-24). /.../ ji predlagam, da se še danes obrne k odvetniku po pravni nasvet glede tega, ali kot lastnica to sme storiti (A5-25).

9. Zapis telefonskega razgovora s hčerko žrtve. (A5-26) 19.7./.../

Po telefonu je poklicala hčerka /žrtve/ in povedala, da pričakuje, da se bo CSD zavzel za žrtev nasilja (A5-27) /.../.

10. Zapis telefonskega razgovora s povzročiteljem nasilja. (A5-28) 22.7./.../

Po telefonu sem na željo žrtve poklicala njenega partnerja. Povedala sem mu, da gospa ne želi, da se vrne k njej, v njeno stanovanje (A5-29) /.../.

11. Zapis telefonskega razgovora z žrtvijo. (A5-30) 22.7./.../

Po telefonu pokličem /.../ in jo seznanim, da sem se pogovarjala s /povzročiteljem/ in mu prenesla njeno sporočilo in kaj je rekel. Povedala je, da mu danes /.../ že peljejo posteljo in njegove stvari in da mu ne bo več dovolila vstopa v njeno stanovanje (A5-31), ključev pa tako on nima. Pogovarjala se je s policistom, ki jo je pri tem podprl /.../. Sama bo ostala v stanovanju, pri njej pa bosta hčerka in zet, da se bo počutila bolj varno (A5-32).

12. Obvestilo o zaznavi nasilja v družini /žrtev-povzročitelj/ s strani policijske postaje. (A5-33) 23.7./.../

13. Zapis telefonskega razgovora z žrtvijo nasilja. (A5-34) 25.7./.../

/.../. Policiji je povedala, da jo zasleduje in so se z njim pogovorili ter ga opozorili. Ji pa je dal vedeti, da se bo enkrat vrnil k njej. Tega dneva se gospa zelo boji, saj meni, da je /povzročitelj/ zmožen vsega, tudi najhujšega. Gospe ponudim pomoč, če jo bo potrebovala s CSD in se ponovno slišiva (A5-35) /.../.

14. Zapis telefonskega razgovora z žrtvijo nasilja. (A5-36) 17.9./.../

Povedala mi je, da je v redu, s partnerjem sta se razšla, tako da on sedaj živi v svoji hiši, ona pa v stanovanju. Stikov z njim nima in si jih tudi ne želi. /.../.

B: 1. Zapisnik izjave žrtve. (B5-1) 21.12./.../

Izjava /žrtve/: /.../. Do mene se /povzročitelj/ obnaša nasilno in sicer me je včeraj močno stisnil za nos, mislila sem, da mi ga bo utrgal. Od tega imam tudi rdečino na koncu nosu. Z roko me je tudi boksnil v rebra in hrbet, tako da čutim bolečine. Večkrat name tudi kriči, zaradi česar se tresem.

Velikokrat je pod vplivom alkohola, tako je bilo tudi včeraj. Domov si več ne upam niti nočem iti, saj se ga zelo bojim (B5-2). /.../

2. Evidenčni list: Prva socialna pomoč z žrtvijo. (B5-3) 21.12./.../

/.../. Ker ima vlogo v domu vloženo že od leta /.../, pokličem v dom, če bi lahko bila urgentno nameščena (B5-4), a v domu /kraj/ trenutno ne sprejemajo novih oskrbovancev, saj je dom polno (prekomerno) zaseden /.../.

3. Odredba o ukrepu prepovedi približevanja. (B5-5) 21.12./.../

4. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (B5-6) 21.12./.../

/žrtev/ je na CSD podala prijavo o nasilju, ki ga nad njo izvaja njen sin. Večkrat nanjo kriči in jo žali, predvsem v vinjenem stanju, na včerajšnji dan pa jo je napadel tudi fizično. Popoldan je prišel domov vinjen, nato jo je zgrabil za nos in jo tako močno stisnil, da je mislila, da ji ga bo odtrgal. Boksnil jo je v rebra in hrbtenico ter stisnil za tilnik (B5-7).

/.../ sem gospo namestila v /krizni center/ (B5-8) /.../.

5. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (B5-9) 22.12./.../

Trenutna ocena ogroženosti: na podlagi informacij ocenjujemo, da gre za srednjo stopnjo ogroženosti (B5-10).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila /socialna delavka/, PSP s storilcem pa /strokovni delavec/ (B5-11).

6. Sklep Okrožnega sodišča o prepovedi približevanja določenemu kraju oz. osebi. (B5-12) 22.12./.../

7. Mnenje osebnega zdravnika o zdravstvenem stanju za uveljavljanje pravic do socialno varstvene storitve. (B5-13) 22.12./.../.

8. Zadeva: /žrtev/ - krizna namestitve v institucionalno varstvo. (B5-14) 22.12./.../

9. Zapis telefonskega razgovora s /kriznim centrom/. (B5-15) 22.12./.../

Po telefonu so poklicali iz KCŽ (B5-16). Povedali so, da je /žrtev/ ponoči spala zelo nemirno, trenutno pa toži o bolečinah v želodcu, zato so poklicali reševalce, da jo bo pregledal zdravnik. /.../.

10. Sklep Okrožnega sodišča o prepovedi približevanja določenemu kraju oz. osebi. (B5-17) 22.12./.../

11. Evidenčni list. (B5-18) 23.12./.../

Že zjutraj je poklical /drugi sin/ in povedal, da je mati slabo spala, da je nemirna, da kar naprej nekaj »jamra«. Naslednji dan gresta z ženo k sorodnikom in pričakuje, da bomo mater danes namestili v dom /.../ (B5-19).

/povzročitelj/ je želel vedeti, kje je mati. Povedala sem mu, da je v domu, vendar mu nisem želela dati informacije, kje, zaradi prepovedi približevanja (B5-20).

12. Zadeva: /žrtev/ - podaljšanje krizne namestitve v institucionalno varstvo. (B5-21) 5.1./.../

13. Zadeva: /povzročitelj/ - prva socialna pomoč s povzročiteljem nasilja. (B5-22) 9.1./.../

V razgovoru smo ga seznanili z določili Zakona o preprečevanju nasilja v družini, ga soočili z njegovo odgovornostjo za nasilje ter možno izbiro drugačnih vedenj in ravnanj, s poudarkom na ničelni toleranci do nasilja; seznanjen je bil s posledicami nasilja, kazensko odgovornostjo ter s posledicami nepripravljenosti za sodelovanje in spreminjanje njegovega ravnanja ter z možnimi oblikami pomoči (B5-23).

14. Dokument Doma upokojencev o poteku krizne namestitve. (B5-24) 9.1./.../

15. Zadeva: /žrtev/ - krizna namestitve v institucionalno varstvo. (B5-25) 11.1./.../

...vam sporočamo, da smo iskali namestitev zanjo po različnih domovih v Sloveniji, vendar smo povsod prejeli informacijo, da so polno zasedeni (B5-26). Tako ji nismo uspeli zagotoviti sprejema v kakšen drug dom upokojencev in vas prosimo, da ji krizno namestitev podaljšate, saj tudi bivanje v domačem okolju za njo zaradi nasilja in težav s prekomernim uživanjem alkohola s strani sina, ni več mogoče (B5-27).

C: 1. E-mail drugega CSD o namestitvi v KCŽ. (C5-1) 16.2./.../

Sporočilo drugega CSD, da se je v KCŽ umaknila gospa /žrtev/ (C5-2), s stalnim naslovom na območju CSD Ptuj, zaradi psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja moža /povzročitelja/.

2. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (C5-3) 16.2./.../

Sestanek je bil sklican zaradi obvestila, da sta se v KCŽ umaknili mama in hči – prva zaradi psihičnega, fizičnega in spolnega nasilja s strani moža (C5-4), druga zaradi psihičnega in fizičnega nasilja s strani sina.

Trenutna ocena ogroženosti: Glede na trenutne informacije ocenjujemo, da gre za stopnjo ogroženosti med srednjo in visoko (C5-5).

Dogovor: /socialna delavka/ bo od policije dobila informacije o zadnjem nasilju, PSP z žrtvami bosta opravili /socialni delavki/, glede PSP s storilcema se bo ponovno sestal krizni tim (C5-6) /.../.

3. Evidenčni list. (C5-7) 16.2./.../

/.../. S strokovno delavko KCŽ se dogovoriva, da je za obe trenutno poskrbljeno (C5-8) in predlagava, da jima damo dva dni časa, da se umirita in odločita, kako želita naprej (C5-9).

Dogovoriva se, da se slišiva /datum/, do takrat jima bo nudena vsa strokovna pomoč.

O vsebini razgovora /.../ seznanim /kolegico/ (C5-10), ki obravnava /starejšo žrtev nasilja/.

4. E-mail. (C5-11) 19.2./.../

... prosim za zapis razgovora s starejšo gospo /žrtev/, ki ga boste predvidoma opravili jutri, oziroma vse informacije v zvezi z nasiljem, ki se dogaja nad njo, saj od policije nismo dobili še ničesar. /.../.

Prosim tudi za informacijo, v kakšnem psihofizičnem stanju je gospa (C5-12).

5. Evidenčni list. (C5-13) 18.2./.../

Strokovna delavka pove, da sta obe žrtvi še vedno pri njih. Odločeni, da se ne vrmeta domov, aktivno iščeta najemno stanovanje ... /.../. Ponudim našo pomoč, v kolikor jo bodo potrebovali (C5-14) /.../.

6. Odgovor /policijske postaje/. (C5-15) 29.2./.../

7. Evidenčni list: Razgovor s povzročiteljem nasilja. (C5-16) 22.2./.../

Opozorim ga na nesprejemljivost nasilnega obnašanja do žene (C5-17) in ga seznanim, da v kolikor žena ne bo želela skupnega razgovora z njim, ga na CSD ne bomo izvedli. Spoštovati bo moral ženino odločitev, če se ne bo več želela vrniti domov oz. bo šla živeti na svoje ali morebiti v dom (C5-18).

8. Evidenčni list: Telefonski pogovor z /varno hišo/ glede žrtve nasilja. (C5-19) 29.2./.../

Iz /Varne hiše/ so sporočili, da je bila /žrtev/ skupaj s svojo hčerko /dne/ sprejeta k njim (C5-20).

9. Razgovor z žrtvijo nasilja. (C5-21) 2.3./.../

V Varni hiši sem obiskala /žrtev/. Povedala je, da je mož do nje nasilen fizično, psihično in spolno in to traja praktično ves čas njunega zakona. Ko so bili njuni otroci še majhni, se spomni, da je že takrat z njimi bežala k sosedom. Mož tudi prekomerno uživa alkohol, imel je razmerje z drugo žensko itd (C5-22). /.../.

10. Zapisnik. Izjava žrtve. (C5-23) 2.3./.../

Spodaj podpisana /žrtev/ izjavljam, da sem odšla od moža zaradi dolgoletnega nasilja, ki ga je izvajal nad mano. Odšla sem po svoji volji. Seznanili ste me, da mož želi skupni razgovor na CSD, vendar jaz tega ne želim. Ne želim imeti nobenih stikov z njim (C5-24).

11. Evidenčni list: Telefonski pogovor s /povzročiteljem/. (C5-25) 3.3./.../

Po telefonu sem poklicala moža žrtve. Povedala sem mu, da sem njegovo ženo seznanila z njegovo željo, da se vrne domov ter skupnem razgovoru na CSD. Seznanila sem ga, da je žena odločno zavrnila možnost, da se vrne domov k njemu in tudi ne želi skupnega razgovora na CSD z njim (C5-26).

12. Evidenčni list: Telefonski pogovor s /povzročiteljem/. (C5-27) 15.3./.../

Po telefonu je poklical /povzročitelj/. Bil je razburjen in zahteval, naj ženi rečemo, naj se vrne domov, saj se bližajo velikonočni prazniki in on hoče, da je žena doma. Zahteval je tudi, da na CSD poskrbimo, da bo žena prišla na skupni razgovor, ki ga naj izvedemo. /.../. Povedala sem mu, da proti njeni volji CSD ne bo in ne sme ničesar ukreniti (C5-28).

13. PSP: Evidenčni list: Razgovor s /povzročiteljem/. (C5-29) 16.3./.../

/.../. Tudi sosedje ga dražijo, da mu je žena odšla. Svetovala sem mu, naj se ne ozira na druge in naj poskuša sprejeti dejstvo, da se žena ne bo vrnila domov (C5-30).

14. Uradni zaznamek. (C5-31) 23.3./.../

Iz /Varne hiše/ sem prejela sporočilo, da sta se /žrtev/ in njena hčerka z današnjim dnem preselili v najemniško stanovanje (C5-32) /.../.

15. Evidenčni list: Obisk na domu. (C5-33) 5.4./.../

V novem domu sem obiskala /žrtev/. S hčerko sta se preselili iz varne hiše v najemniško stanovanje, saj imata tukaj lahko tudi psa. Gospa je povedala, da je že vložila vlogo za razvezo na sodišču in da še vedno ne želi nikakršnih stikov z možem. S hčerko se zaenkrat dobro razumeta in ne razmišlja, da bi šla v dom (C5-34).

Č: 1. Sklep Okrožnega sodišča o prepovedi približevanja določenemu kraju oz. osebi. (Č5-1) 11.2./.../

2. Notarski zapis. Pogodba o dosmrtnem preživljanju in obenem darilna pogodba, sklenjena leta 2006. (Č5-2)

3. Zapisnik o sprejemu ustne ovadbe oziroma predloga za pregon, sestavljen na /policijski postaji/. (Č5-3) 11.2./.../

4. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (Č5-4) 11.2./.../

UPP je bil izrečen ob /uri/ /povzročitelju/, zaradi nasilja nad očetom. /povzročitelj/ je v vinjenem stanju očetu grozil, da ga bo ubil.

5. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (Č5-5) 13.2./.../

...zaradi Ukrepa Prepovedi približevanja osebi ali kraju.

Trenutna ocena ogroženosti: glede na informacije menimo, da gre za srednjo stopnjo ogroženosti (Č5-6).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila /socialna delavka/, PSP s storilcem bo opravila /socialna delavka/ (Č5-7).

6. Zadeva: /povzročitelj/, izrečen ukrep prepovedi približevanja – obvestilo policijske postaje. (Č5-8) 11.2./.../

7. Zapis: Telefonski razgovor z žrtvijo. (Č5-9) 13.2./.../

/.../. Pogovarjava se še o samem ukrepu prepovedi približevanja, možnosti podaljšanja, prisilne izselitve sina in kako se lahko zaščiti pred nasiljem. Poudarim še, naj v primeru kršitve samega ukrepa ali nadaljnjega nasilja vedno pokličeta policijo (Č5-10).

8. Evidenčni list: Prva socialna pomoč z žrtvijo nasilja. (Č5-11) 15.2./.../

Z /žrtvijo/ sva se pogovarjala o samem ukrepu, o možnosti njegovega podaljšanja, za kar se je tudi odločil, zato sem mu pomagala /pri tem/ (Č5-12). Sicer pa je sin sedaj na psihiatričnem zdravljenju /.../. /žrtev/ upa, da bodo ukrep podaljšali, v tem času pa meni, da bo sin mogoče le dojel, da tako ne gre več in da skupaj ne morejo živeti. /.../. Seznanim ga tudi z možnostjo zaprosila za brezplačno pravni pomoč in vključitvi v osebno pomoč. Pogovarjava se tudi o možnosti njune namestitve v institucionalno varstvo, vendar mi pove, da si tega ne želita, saj tega ne bi zmogla plačevati, prav tako pa sta še toliko pri močeh in zdravju, da zase lahko v celoti poskrbita (Č5-13). Edino možnost rešitve težav vidi v tem, da se sin odseli.

9. Predlog za podaljšanje prepovedi približevanja s strani žrtve. (Č5-14) 15.2./.../

10. Zadeva: /žrtev/ in /žrtev/ - nasilje v družini (Č5-15). 20.2./.../

Zakoncema smo posredovali informacije glede možnosti zagotovitve njune varnosti, možnosti podaljšanja ukrepa prepovedi približevanja in možnosti vložitve vloge za brezplačno pravno pomoč in prepustitev stanovanja v skupni uporabi žrtvi, oboje na sodišču (Č5-16).

Odločila sta se, da bosta zaenkrat vložila predlog za podaljšanja prepovedi približevanja, pri čemer smo jima pomagali (Č5-17); /.../.

11. Zapis. Naloge za preprečevanje nasilja v družini: Pogovor z žrtvijo. (Č5-18) 27.2./.../

Ponovno se je oglasil gospod /žrtev/ in povedal, da sinu /povzročitelju/ sodišče ukrepa prepovedi približevanja ni podaljšalo, da pa je v /petek/ zaključil z zdravljenjem, vendar ni prišel domov. Prišel je samo v soboto zvečer in polomil nek stol, nato je odšel. Gospoda /žrtev/ je zanimalo, kdaj bo CSD imel razgovor s sinom. Podam mu informacijo, da bo ta razgovor na današnji dan (Č5-19) /.../.

12. Zapis razgovora. Prva socialna pomoč – s povzročitelji nasilja. (Č5-20) 27.2./.../

Soočanje z njegovo odgovornostjo za njegovo vedenje in ravnanje, z mogočo izbiro vedenj in ravnanj, ki je vedno prisotna; seznanitev z nastalimi posledicami, s kazensko odgovornostjo v njegovem ravnanju; seznanitev z mogočimi oblikami pomoči v smislu spremembe ravnanja; soočenje s storjenim dejanjem nasilja in odgovornosti zanj (Č5-21).

13. Zapis: Telefonski pogovor z žrtvijo. (Č5-22) 1.3./.../

Na kratko sem jo seznanila, da je bil sin v ponedeljek na razgovoru pri /sodelavki/, da se je vključil v osebno pomoč in da je izrazil željo, da bi še naprej živel tu in da želi imeti z njima skupni razgovor na CSD, da bi sklenili nek kompromis (Č5-23). Dogovorili sva se, da se bo najprej pomenila z možem in mi naslednji dan javita, če bosta na razgovor pristala ali ne.

14. Zapisnik. Izjava žrtve. (Č5-24) 5.3./.../

/.../ izjavljam, da ste me seznanili, da želi sin skupni razgovor na CSD z možnostjo kompromisa. Vendar sva se z ženo odločila, da skupnega razgovora z njim ne želiva. Odločila sva se, da skupaj s sinom ne moreva in ne želiva več živeti (Č5-25).

15. Uradni zaznamek. (Č5-26) 23.5./.../

Pri sodelavcu, pri katerem se je /povzročitelj/ vključil v osebno pomoč, sem preverila, kako le-ta poteka (Č5-27). Dobila sem informacijo, da z današnjim dnevom zaključujeta, stanje doma se je izboljšalo, saj se več ne vtikajo eden v drugega, odločili so se, da bodo še naprej živeli skupaj.

16. Vabilo priči. (Č5-28) 7.6./.../

17. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (Č5-29) 5.6./.../

*(*opomba: dve leti kasneje)*

/.../ poklical /policist/ in povedal, da je bil /danes/ izrečen ukrep prepovedi približevanja /povzročitelju/ do očeta in matere zaradi nasilja v družini (Č5-30). Ukrep prepovedi približevanja je bil izrečen kot posledica podane kazenske ovadbe.

/.../ poklicala sem žrtvi. /.../ povedal je, da z ženo ne moreta več tako živeti, saj je sin ponovno začel piti in težko prenašata njegovo nasilno vedenje. Sicer se zdaj počutita varno in ne želita nikamor od doma (Č5-31). /.../

18. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (Č5-32) 7.6./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na to, da gre za dolgotrajno nasilje, nasilnežovo zgodovino, menimo, da gre za srednjo stopnjo ogroženosti (Č5-33).

Dogovor: PSP z žrtvama bo opravila /socialna delavka/, s storilcem pa /socialna delavka/ (Č5-34).

19. Predlog za podaljšanje ukrepa o prepovedi približevanja. (Č5-35) 5.6./.../

20. Zapis. PSP z žrtvijo nasilja. (Č5-36) 10.6./.../

/.../ Pove, da policija vsak dan dvakrat preverja, ali sin krši ukrep. Pogovarjava se tudi o načinih zaščite pred nasilnežem, pove, da telefon ima tako pri sebi, iz spalnice pa nimata možnosti pobegniti, se pa vanjo pred njegovimi izbruhi zaklepata. Pogovarjava se tudi o možnosti odhoda v DU, kar je gospod zavrnil, dokler z ženo še zmoreta poskrbeti sama zase (Č5-37).

21. Zadeva: /zakonca/ - mnenje o ogroženosti. (Č5-38) 10.6./.../

22. Evidenčni list: PSP z žrtvijo nasilja. (Č5-39) 11.6./.../

/.../ tako ne moreta več živeti. Bojita se, kaj bo, ko bo sin prišel domov. Poudarim, naj v primeru ponovnega nasilja takoj pokličeta policijo (Č5-40) /.../ /.../ ponudim pomoč pri urejanju domskega varstva /.../. Obrazložim ji, kako je s plačevanjem doma. /.../

23. Zadeva: /zakonca/ - nasilje v družini. (Č5-41) 12.6./.../

Sporočamo, da smo opravili razgovor z zakoncema. Posredovali smo jima informacije glede možnosti zagotovitve njune varnosti, podaljšanja UPP in vložitve vloge za brezplačno pravno pomoč in prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi na sodišču (Č5-42).

24. Zadeva: /povzročitelj/, prva socialna pomoč s povzročiteljem nasilja. (Č5-43) 12.6./.../

/.../ Seznanil sem ga z določili ZPND, posledicah morebitnih kršitev UPP. Povedal je, da je z vsem seznanjen. Strokovne pomoči ne potrebuje (Č5-44).

25. Zapis razgovora z žrtvijo nasilja. (Č5-45) 17.6./.../

/žrtev/ mi je sporočil, da je bil sinu UPP podaljšan na 60 dni. /.../. Rad bi, da bi bil postopek prisilne izselitve na sodišču čim prej končan. Povem mu o možnosti začasne odredbe, gospod me prosi, da ko mu bodo dodelili odvetnico, kontaktiramo s CSD in jo prosimo za le-to (Č5-46).

26. Elektronska pošta. (Č5-47) 15.7./.../

27. Zapis telefonskega pogovora z žrtvijo nasilja. (Č5-48) 17.9./.../

Po telefonu sem poklicala /zakonca/ /.../. Gospod mi je povedal, da se sin po preteku UPP ni vrnil domov, ampak biva pri /partnerki/. Partnerka hodi k njima po pošto zanj in jima je povedala, da sin več ne uživa alkohola in da se mora zdraviti, saj je bolan. Z njim se pa ne pogovarjata. /.../

28. Zadeva: /zakonca/ - mnenje o ogroženosti. (Č5-49) 22.4./.../

D: 1. Uradni zaznamek. (D5-1) 16.4./.../

Vpogled v gospodinjsko evidenco registra stalnega prebivalstva. /žrtev/ je prijavljena v gospodinjski skupnosti z naslednjimi člani: /nosilec/, /otrok/, /mož/žena/ (D5-2).

2. Zapis v okviru PSP: Telefonski pogovor z žrtvijo. (D5-3) 16.4./.../

/.../ klicala je zaradi sina /povzročitelja/, ki živi z njima /.../. Dogovor: V primeru občutka ogroženosti bo takoj poklicala policaja, ki ga sicer pozna in je bila že večkrat pri njih doma in so jim poznani (D5-4).

3. Zapis z obiska na domu. PSP. (D5-5) 29.4./.../

/.../. /povzročitelj/ je v razgovoru seznanjen s posledicami lastnih ravnanj, ter z lastno odgovornostjo, prav tako je seznanjen z možnostjo, da mu starša odpove bivanje v domači hiši (D5-6); prav tako je seznanjen z možnostjo ukinitve DSP, v kolikor je ne uporablja v skladu z namenom. /zakonca/ sta seznanjena, da v primeru sinove agresivnosti pokliče policijo. Seznaniva z možnostjo bivanja v DU, ter z možnostjo pomoči na domu (D5-7). /.../.

4. Zapis telefonskega razgovora. PSP z žrtvijo nasilja. (D5-8) 4.5./.../

Telefonirala je /žrtev/ in sporočila, da je hvaležna za naš obisk in za razgovor s sinom, pri katerem navaja spremembo njegovega ravnanja v smislu, da več ne pije, ni agresiven in se vključuje pri domačih opravilih. V primeru, če bi potrebovala našo pomoč, se bo oglasila (D5-9).

5. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (D5-10) 12.5./.../

Trenutna ocena ogroženosti: menimo, da gre za stalno srednjo ogroženosti, ki traja že dalj časa; na trenutke pa gre tudi za večjo ogroženosti, saj sin, pod vplivom alkohola, izgublja kontrolo nad seboj in svojim vedenjem (D5-11).

Dogovor: podati informacijo o nasilju na policijo. Sklic multidisciplinarnega kriznega tima (D5-12).

6. Zadeva: /žrtvi/, /povzročitelj/ - nasilje v družini. (D5-13) 12.5./.../

V prilogi vam pošiljamo zapise dosedanjih obravnav v zvezi z nasiljem /.../. V zadevi bomo v mesecu maju sklicali sestanek multidisciplinarnega tima (D5-14).

7. Vabilo na sestanek multidisciplinarnega tima CSD. (D5-15) 12.5./.../

8. Zadeva: /povzročitelj/ - obvestilo psihiatrične bolnišnice. (D5-16) 20.5./.../

9. Zapisnik multidisciplinarnega timskega sestanka, v zadevi pomoči in zaščite /žrtve/. (D5-17) 26.5./.../

Dogovor: Na /policijski postaji/ bodo tudi v prihodnje spremljali /družino/. Glede /povzročitelja/ bomo pridobili podatke o njegovi zdravstveni situaciji od njegovega osebnega zdravnika glede njegove zmožnosti dojemanja posledic lastnih ravnanj. Na CSD bomo spremljali družino, s poudarkom na opolnomočenju žrtve in seznanjanja z možnostmi za lastno zaščito, z obiski na domu enkrat mesečno, oziroma po presoji strokovne delavke glede na aktualno družinsko situacijo, in ob tem osebnimi pogovori z /žrtvijo/, ter vmesnimi telefonskimi kontakti (D5-18).

10. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (D5-19) 6.6./.../

/.../. /povzročitelj/ bo začasno nastanjen pri partnerki in njenem bratu. Nasilje je prijavila tretja oseba, policist ni imel podatkov o njej. /.../.

11. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (D5-20) 7.6./.../

Trenutna ocena ogroženosti: gre za večletno nasilje v družini, ki se očitno stopnjuje (D5-21).

Dogovor: PSP z žrtvama bo opravila /socialna delavka/ (D5-22) /.../.

12. Poročilo s terena. (D5-23) 7.6./.../

S /sodelavko/ sva obiskali /zakonca/ zaradi ponovnega nasilja nad njima s strani njunega sina /povzročitelja/. /.../. /gospe/ sva povedali, da ima več možnosti, da se zadeva uredi (predlog za podaljšanje prepovedi približevanja, brezplačna pravna pomoč za prepoved bivanja v skupni hiši ...) (D5-24), da pa se morata za to odločiti sama z možem, mi pa smo jima pri urejanju tega pripravljeni pomagati (D5-25).

Skozi pogovor pa se je gospa odločila, da bo res potrebno nekaj storiti, da se nasilje ne bo nadaljevalo. Zato prosi, da ji pomagamo sestaviti predlog za podaljšanje prepovedi približevanja /.../ (D5-26).

13. Uradni zaznamek. (D5-27) 9.6./.../

Po telefonu sem poklicala /gospo/, da preverim trenutno situacijo. Povedala mi je, da se pri njih vsak dan oglasi policija, da kontrolirajo (D5-28).

Vprašam jo, če naš dogovor, da vloži predlog za podaljšanje UPP, še drži. /.../ pove, da pri tem vztraja in prosi, da ji pomagam sestaviti ta predlog (D5-29). /.../.

14. Poročilo s terena. (D5-30) 11.6./.../

/zakonca/ sta podpisala predlog za podaljšanje prepovedi približevanja in vlogo za brezplačno pravno pomoč in želita, da jima še naprej pomagamo pri urejanju teh zadev (D5-31). /.../

15. Evidenčni list. PSP s povzročiteljem nasilja. (D5-32) 15.6./.../

Na podlagi vabila se oglasi /povzročitelj/. Seznanim ga z razlogi vabila, možnostmi, ki jih ima in nadaljnjimi posledicami (D5-33).

16. Zadeva: /družina/, neurejene družinske razmere in odrejena prepoved približevanja – poročilo. (D5-34) 15.6./.../

17. Uradni zaznamek. (D5-35) 16.6./.../

Po telefonu sem poklicala /žrtev/, da preverim situacijo. Povedala mi je, da je trenutno vse mirno, tudi čez vikend je bilo vse v redu, da pa se boji, kako bo, če bo sin prišel domov. Povedala je še, da je zelo zadovoljna, kako ji policija gre na roke in da ve, da jih bo takoj poklicala, če bo karkoli narobe (D5-36).

18. Vabilo na sestanek multidisciplinarnega tima. (D5-37) 29.6./.../

19. Zapisnik strokovnega tima v zadevi /žrtev in žrtev/. (D5-38) 8.7./.../

20. Zadeva: /družina/ - podatki o obravnavi. (D5-39) 8.7./.../

21. Uradni zaznamek: Telefonski pogovor z žrtvijo. (D5-40) 8.7./.../

/.../. Gospa je trenutno zadovoljna s situacijo takšno, kakršna je in ne želi nadaljevati s postopkom izselitve sina iz skupnega bivališča. Pravi, da je njen sin in ga ne bi mogla postaviti pred vrata. /.../ hvaležna je za pomoč z naše strani (D5-41).

22. Evidenčni list: Obisk /družine/ na terenu. (D5-42) 21.7./.../

S sodelavcem sva se z /žrtvijo/ ponovno pogovarjala v smislu spodbujanja, da naredi potrebne korake, da se takšne situacije nehalo dogajati (D5-43) in ji ponudila našo podporo in pomoč, jo opozorila, kakšne so lahko posledice, če tega ne stori.

23. Evidenčni list. PSP. (D5-44) 10.11./.../

/.../. ima sedaj v njeni drugi hiši, ki je v njeni neposredni bližini, sedaj /najemnika žensko in moškega z dvema otrokoma/. Z njima je zelo zadovoljna, saj ji pomagata pri delu, posebej /najemnica/ je zelo pridna, saj ji tudi v hiši vse počisti (D5-45).

24. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (D5-46) 14.2./.../

Dne 14.2./.../ je ob 1.21 uri poklical /policist/ in me obvestil o izreku prepovedi približevanja /povzročitelja/ do njegove matere /žrtve/ (D5-47), oba stanujoč na istem naslovu.

25. Uradni zaznamek. (D5-48) 14.2./.../

Po telefonu sem poklicala /žrtev/ z namenom, da se dogovoriva za naš obisk na domu zaradi razgovora z njo v smislu PSP z žrtvijo nasilja (D5-49). Dogovoriva se za obisk na domu dne 16.2./.../. /.../.

26. Sklep o prepovedi približevanja določenemu kraju oziroma osebi. (D5-50) 14.2./.../

27. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (D5-51) 14.2./.../

/.../. Trenutna ocena ogroženosti: glede na informacije menimo, da gre za stopnjo ogroženosti med srednjo in visoko (D5-52).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila /socialna delavka/, PSP s storilcem pa /strokovni delavec/ (D5-53).

28. Zadeva: /družina/ - prosimo za ugotovitve. (D5-54) 14.2./.../

29. Zadeva: /družina/ - nasilje v družini. (D5-55) 15.2./.../

Zaradi nasilja v tej družini je CSD že štirikrat sklical multidisciplinarne krizne time, na katerih je ugotovil, da gre za stalno ogroženost srednje do višje stopnje, ki je dolgotrajna (D5-56). /.../.

30. Zadeva: /povzročitelj/, obvestilo o zaznavi nasilja v družini – obvestilo. (D5-57) 16.2./.../

31. Evidenčni list: Razgovor z žrtvijo nasilja. (D5-58) 16.2./.../

32. Zadeva: /žrtev/ - nasilje v družini. (D5-59) 21.2./.../

/.../. /žrtev/ se kljub dolgotrajnemu nasilju sina še vedno ne more odločiti za vložitev vloge za prepustitev stanovanja v skupni rabi žrtvi. Ker sedaj pri njej živijo /najemniki/, se nanje močno opira in dobi z njihove strani tudi vso potrebno pomoč, tako pri oskrbi, kot pri zaščiti pred sinom (D5-60).

33. Zapis: Telefonski razgovor z žrtvijo nasilja. (D5-61) 1.3./.../

Po telefonu sem poklicala /gospo/, da preverim, kako je z njo, kako je doma. Povedala je, da jo zelo žalosti, da je sin sedaj v priporu in da bo mogoče šel v zapor. Tega si zanj ni želela, saj meni, da se

je sin v tem mesecu, kar ga ni doma, dovolj streznil in zbistril misli, da je prišel k sebi in meni, da sedaj z njim gotovo ne bi bilo težav. Po drugi strani pa priznava, da je doma sedaj lepo, ker ima mir, z najemnikoma se lepo razumejo in ji pomagata (D5-62).

34. Vabilo priči. (D5-63) 23.2./.../

E: 1. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (E5-1) 20.3./.../

/.../. Razložim mu, čemu je namenjen UPP, v smislu varnosti žrtve in v zvezi s tem se dogovorimo, da bosta zvečer ponovno poklicala policijo, če bi se sin nahajal doma ali vzpostavljaj stike z njima na kakršen koli način (E5-2). /Žrtev/ pove, da to ve, saj so mu enako dejali policisti.

2. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (E5-3) 21.3./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na trenutne informacije ocenjujemo, da gre za stopnjo ogroženosti med srednjo in visoko (E5-4).

Dogovor: PSP z žrtvama bo opravila /socialna delavka/ /.../ (E5-5).

3. Evidenčni list. (E5-6) 21.3./.../

/povzročitelj/ se je vrnil domov; ko sta danes prišla domov, je bil sin že v hiši in sta takoj šla na policijo in podala prijavo, saj gre za ponovno kršitev. Načrtujeta, da se bosta umaknila k sorodnikom, saj si ne upata ostati doma. Čez dan se vračata domov. Seznanim ju, da se gospa lahko umakne v varno hišo, prav tako se lahko bivanje uredi v domu upokojencev /.../ (E5-7).

4. Sklep sodišča o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju. (E5-8) 22.3./.../

5. Evidenčni list. (E5-9) 25.3./.../

Oglasila sta se /zakonca/, da sem jima pomagala napisati predlog za UPP /povzročitelju/ (E5-10).

6. Zadeva: /žrtev/, mnenje za brezplačno pravno pomoč. (E5-11) 25.3./.../

7. Zadeva: /žrtev/ in /žrtev/. - predlog za podaljšanje prepovedi približevanja. (E5-12) 25.3./.../

8. Obvestilo o zaznavi nasilja v /družini/. (E5-13) 29.3./.../

9. Evidenčni list. (E5-14) 30.3./.../

Na razgovor je /žrtev/ prišla skupaj z možem /.../. Odločila sta se, da bosta vložila vlogo za BPP, saj želita, da se sin odseli iz stanovanja, ker se ga zelo bojita in se pred njim več ne čutita varna. Do sedaj nista bivala doma, danes se nameravata vrniti (E5-15).

10. Zadeva: /žrtev/ in /žrtev/ - nasilje v družini. (E5-16) 30.3./.../

/opis dosedanjih dogodkov/.

11. Sklep o podaljšanju ukrepa prepovedi približevanja. (E5-17) 31.3./.../

12. Zadeva: /povzročitelj/ - PSP s povzročiteljem nasilja. (E5-18) 5.4./.../

V razgovoru sem ga seznanil z določili Zakona o preprečevanju nasilja v družini, ga soočil z njegovo odgovornostjo za nasilje ter z možnostjo izbire drugačnih vedenj in ravnanj, s poudarkom na ničelni toleranci do nasilje (E5-19). /.../.

F: 1. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (F5-1) 2.5./.../

/policist/ me je obvestil, da je bil UPP ob 4.20 izrečen /povzročitelju-vnuku/ do njegovega /dedka/ (F5-2).

2. Zapisnik multidisciplinarnega kriznega tima. (F5-3) 5.5./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na trenutne informacije ocenjujemo, da gre za stopnjo ogroženosti med osnovno in srednjo (F5-4).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila /socialna delavka/, PSP s storilcem pa /strokovni delavec/ (F5-5).

3. Evidenčni list: Delo na terenu. (F5-6) 6.5./.../

Danes sem na domu obiskala /žrtev/ zaradi razgovora v zadevi prijave nasilje /.../. /Žrtev/ sem seznanila, da je nedopustno, da se mu povzroča nasilje nad njim in kako ukrepati v takih primerih. Glede na njegovo starost sem mu ponudila pomoč pri urejanju institucionalnega varstva, vendar to odločno odkloni, ker se sam čuti sposobnega poskrbeti zase (F5-7).

4. Sklep o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju. (F5-8) 4.5./.../

5. Zadeva: /žrtev/ - izrek prepovedi približevanja osebi ali kraju. (F5-9) 8.5./.../

Gospod si ne želi nobene pomoči zase, za spremembe, želi si, da ostane doma. /.../. Meni, da bi lahko doma še nadalje živeli skupaj in bi on pomagal sinu in vnuku pri preživetju (F5-10).

6. Obvestilo o zaznavi nasilja v /družini/. (F5-11) 11.5./.../

7. Zadeva: /povzročitelj-vnuk/, PSP s povzročiteljem nasilja. (F5-12) 10.6./.../

/.../. /povzročitelj/ ne gleda kritično na svoje vedenje, niti ga ne razume kot nasilje, niti ga ne obžaluje. Kljub temu, da sva precej govorila o njegovi odgovornosti za njegovo vedenje, to razumsko sprejema, vendar ne prevzame odgovornosti za to (F5-13), temveč krivi druge (predvsem očeta), da je takšen, kot je.

8. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (F5-14) 15.10./.../

9. Evidenčni list. PSP z žrtvijo nasilja. (F5-15) 17.10./.../

Seznanjen sem, da lahko predlagam, da /povzročitelju/ podaljšajo UPP, pa tega ne želim, ker mi ga je žal, kam bo šel, kje bo spal. Naj gre v bolnišnico na zdravljenje, saj takšen ne more biti. On je nevaren, nikogar ne upošteva, tudi policije ne in prepovedi, ki mu je izrečena (F5-16) /.../. Svetujete mi samozaščitno vedenje, vendar sedaj nimam možnosti, da bi se zaklenil v sobo, ker mi je vrata razbil. Vrata si bom popravil sam, saj si znam. Predlagate mi, da podam podam predlog na sodišče za podaljšanje UPP, pa zaenkrat to odklonim (F5-17). /.../ Predlagate mi, da se ponovno oglasim na CSD v sredo /.../, da bom lahko podal predlog za podaljšanje, če se bom premisli.

10. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (F5-18) 17.10./.../

Mnenje z oceno ogroženosti: ugotavljamo, da so prisotni psihosocialni dejavniki tveganja (nezaposlenost, prekomerno uživanje alkohola, zloraba drog), gre za dolgotrajno izpostavljenost nasilju, nasilje se stopnjuje, žrtev izraža občutek ogroženosti in strah, si želi sprememb, vendar še vedno verjame v »čudežno rešitev problema«. Povzročitelj nasilja odkrito grozi in izvaja nasilje, ne prevzema odgovornosti, ima zgodovino nasilnega vedenja, ki postaja vse bolj brutalno (F5-19). Menimo, da gre za visoko stopnjo ogroženosti žrtev nasilje (F5-20).

Dogovor: PSP s storilcem bo opravila socialna delavka (F5-21).

11. Sklep sodišča o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju. (F5-22) 18.10./.../

12. Zadeva: /žrtev/ - predlog za podaljšanje ukrepa prepovedi približevanja. (F5-23) 19.10./.../

13. Vabilo na multidisciplinarni tim. (F5-24) 19.10./.../

14. Zadeva: /žrtev/, /vnuk/, nasilje v družini. (F5-25) 21.10./.../

/.../. V času interventne službe CSD je bilo obravnavano nasilje, nato je bil /.../ sklican krizni MDT. Z /žrtvijo/ je bil istega dne opravljen razgovor v okviru PSP ter ponujene možnosti za nadaljnje delo v zvezi z nasiljem v družini. /.../ (F5-26).

15. E-mail. (F5-27) 25.10./.../

16. Zapisnik multidisciplinarnega timskega sestanka. (F5-28) 27.10./.../

Mnenje – ocena ogroženosti: tim ocenjuje, da gre za dalj časa trajajoče nasilje v družini, z grožnjami po umoru. /.../. Tim ocenjuje, da je v družini zelo visoka stopnja ogroženosti, v kolikor bi živeli skupaj (F5-29).

17. Zapisnik. Izjava stranke /žrtve/ na CSD. (F5-30) 27.10./.../

V zvezi z današnjo obravnavo /.../ me seznani, da ste v skrbah zaradi moje odločitve in nenadne nekritičnosti do sinovega nasilnega vedenja v preteklosti (F5-31).

18. Zadeva: /žrtev/ - zaprosilo za mnenje zdravnika. (F5-32) 27.10./.../

/.../ prosimo, da nam podate mnenje ali je imenovani opravilno sposobna oseba, ki lahko zaščiti svoje pravice in koristi (F5-33). /.../

19. Zadeva: /žrtev/ - obravnava nasilja v družini. (F5-34) 27.10./.../

CSD /okrožnemu državnemu tožilstvu/ pošilja zapisnik timskega sestanka (F5-35).

20. Zadeva: /žrtev/ - zaprosilo za mnenje zdravnika. (F5-36) 9.11./.../

21. Sklep o predlogu /oškodovancev/ za prenehanje ukrepa z dne /.../. (F5-37)

22. Zapis timskega sestanka v zadevi obravnavanja nasilja v /družini/. (F5-38) 29.11./.../

Sestanek dveh socialnih delavk, ki delata z žrtvama in strokovnega delavca, ki dela s povzročiteljem na CSD z namenom evalviranja razmer v /družini/ (F5-39).

23. Evidenčni list. Delo na terenu. (F5-40) 14.2./.../

Skupaj s /sodelavcem/ sva na domu obiskala /žrtev/. Doma je bil tudi /povzročitelj/. Gospod je povedal, da je načeloma zadovoljen s /povzročiteljevo/ pomočjo in oskrbo in vztraja, da bo živel v domačem okolju. Ponujeno pomoč pri urejanju institucionalnega varstva odkloni (F5-41).

Dogovor: zadeva se zaključí (F5-42).

G: 1. Zadeva: Pismo, ki ga je napisala žrtev nasilja za CSD. (G5-1) 14.10./.../

2. Evidenčni list. Razgovor z /žrtvijo/ in /povzročiteljem/. (G5-2) 9.12./.../

V zvezi z doživljanjem psihičnega nasilja in zanemarjanja staršev, ki potrebujejo pomoč pri oskrbi, smo se pogovorili z gospo in njenim sinom. Povesta, da so se razmere spremenile na boljše, odkar se je sin razšel s partnerko (G5-3).

3. Zapisnik: Izjava žrtve. (G5-4) 9.12./.../

/.../. Bila sva seznanjena z ničelno toleranco do vsakršnega nasilja, ki se obravnava v skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini in tudi s tem, da je potrebno vsakršno nasilje tudi ustrezno obravnavati (G5-5).

4. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (G5-6) 15.12./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na informacije, ne zaznavamo ogroženosti (G5-7).

Dogovor: obvestilo policiji o zaznanem nasilju (G5-8).

5. Zadeva: /žrtev/ - obvestilo o zaznavi nasilja. (G5-9) 16.12./.../

6. Zadeva: obvestilo o končanju postopka. (G5-10) 27.2./.../

H: 1. Poročilo o intervenciji. Prepoved približevanja osebi ali kraju. (H5-1) 22.8./.../

2. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (H5-2) 22.8./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na trenutne informacije ocenjujemo, da gre za srednjo stopnjo ogroženosti (H5-3).

Dogovor: PSP z žrtvijo bo opravila /socialna delavka/, PSP s storilcem pa /strokovni delavec/ (H5-4).

3. Evidenčni list. (H5-5) 22.8./.../

/.../. Poklicala sem v /splošno bolnišnico/ socialno službo /.../. Dogovor za skupni razgovor z /žrtvijo/ v zvezi z nasiljem v družini, pridobitev telefonskih števil zaradi vzpostavitve kontakta z otroki v zvezi z dogovarjanjem o oskrbi staršev (H5-6).

4. Evidenčni list. (H5-7) 22.8./.../

Poklicala sem /zaposleno/ v /splošni bolnišnici/ zaradi skupnega razgovora z /žrtvijo/ in mi pove, da je /žrtev/ na intenzivni negi (H5-8) – postoperativno stanje – razgovor ni možen.

5. Sklep o prepovedi približevanja določeni osebi, kraju ali območju. (H5-9) 23.8./.../

6. Evidenčni list. Razgovor z /žrtvijo/ nasilja. (H5-10) 25.8./.../

Obiskala sem /žrtev/ v /splošni bolnišnici/ in sva skupaj s /strokovno delavko/ z njo opravili razgovor. Gospa je bila seznanjena z možnostjo zaščite in ukrepanj v zvezi z izvajanjem ZPND. Trenutno ji zdravstveno stanje ne omogoča samostojne skrbi zase in se je odločila, da si bo urejala institucionalno varstvo (H5-11).

7. Zadeva: /žrtev/ - priporočilo za interventni sprejem v institucionalno varstvo. (H5-12) 2.9./.../

Upravičenka si bo urejala oprostitev plačila SVS IV in bo vlogo oddala na CSD, ko si bo uredila možnost sprejema v DU. /.../.

8. Zadeva: PSP s povzročiteljem nasilja. (H5-13) 1.9./.../

/.../. /povzročitelja/ smo tudi seznanili z nujnostjo urejanja IV za /žrtev/ .

9. Evidenčni list. (H5-14) 5.9./.../

Na razgovor sta se oglasila /sin 1/ in njegova žena in sem ju seznanila s postopkom urejanja oprostite plačila SVS IV. /sin 1/ je mnenja, da je to edina ustrezna rešitev, saj za mamó ne zmórejo poskrbeti v okviru družine (H5-15).

10. Obvestilo o zaznavi nasilja v /družini/. (H5-16) 6.9./.../

11. Evidenčni list. (H5-17) 9.9./.../

Kontaktiram z /DU/ (H5-18) - /socialna delavka/ pove, da je /žrtev/ bila sprejeta v IV v /DU/ 5.9./.../, dogovor o storitvi bodo posredovali na CSD.

Zadeva se zaključi – vloga za oprostitev plačila SVS IV je vložena, postopek za zavezance je v teku (H5-19).

I: 1. Evidenčni list. Obvestilo o zaznavi nasilja. (I5-1) 18.2./.../

Poklicali so s /policijske postaje/ in povedali, da je v /bolnišnici/ iskala pomoč /žrtev/. Imela je modrice oz. podpludbe po telesu, po nogah in zadnjici. Ugotovili so tudi stare zaceljene poškodbe in zaceljen zlom reber (I5-2).

2. Evidenčni list. Razgovor s /sinom/. (I5-3) 22.2./.../

/.../. S sinom sva govorila o možnostih urejanje oskrbe za mamó po odpustu iz bolnišnice, saj doma niso ustrezne možnosti, ker oče verjetno ne bo spremenil svojega nasilnega vedenja. Zaenkrat je

potrebno počakati, kako se bo odvijalo zdravljenje in kako bo gospa funkcionirala ob odpustu ter bo potrebno tudi ugotoviti, kakšne so njene želje (I5-4).

3. Ambulantni izvid. (I5-5) 24.2./.../

4. Evidenčni list. Telefonski razgovor s /strokovno delavko/. (I5-6) 24.2./.../

Iz /bolnišnice/ pokliče /strokovna delavka/ zaradi čim prejšnje ureditve skrbništva za posebni primer za /žrtev/, katera je na zdravljenju zaradi poškodb – nasilje v družini (I5-7).

5. Zapisnik. Izjava. (I5-8) 17.3./.../

/izjava sina na CSD/. Pripravljen sem prevzeti skrbništvo za posebni primer in /mamo/ zastopati v predmetnih zadevah.

6. Evidenčni list. Telefonski razgovor s /strokovno delavko/. (I5-9) 30.3./.../

Pokličem socialno službo in dobim informacijo, da je zdravljenje gospe /žrtve/ zaključeno (I5-10) in da ne more biti sprejeta na PBZ (podaljšano bolnišnično zdravljenje) zaradi /bakterije/ in je gospa za odpust. /.../.

7. Evidenčni list. Razgovor s /sinom 1/ in /sinom 2/. (I5-11) 30.3./.../

Oglasila sta se sinova /sin 1/ in /sin 2/. Seznanila sem ju s postopkom urejanje IV za mamo /žrtev/ (I5-12). Razložila sem še postopek urejanja oprostive plačila SVS IV. Odločila sta se, da bo skrbništvo za posebni primer prevzel /sin 1/ (I5-13) /.../.

8. Zadeva: /žrtev/ - priporočilo za sprejem v IV. (I5-14) 5.4./.../

/.../ prosimo za pomoč pri nujni ureditvi IV.

9. Evidenčni list. (I5-15) 6.4./.../

V /bolnišnici/ sem osebno prosila sobnega zdravnika, da še zadržijo /žrtev/ do ureditve IV in jo bodo zadržali, ker se zaradi nasilja s strani moža ne more vrniti domov (I5-16).

10. Zapisnik sestanka multidisciplinarnega kriznega tima. (I5-17) 11.4./.../

Trenutna ocena ogroženosti: glede na trenutne informacije ocenjujemo, da gre za srednjo stopnjo ogroženosti (I5-18).

Dogovor: socialna delavka bo urejala domsko varstvo za gospo. Pogovor s storilcem bomo opravili po prejemu poročila policije (I5-19).

11. E-pošta. (I5-20) 11.4./.../

12. Evidenčni list. Telefonski razgovor. (I5-21) 11.4./.../

/strokovna delavka/ iz /bolnišnice/ sporoča, da zdravniki zahtevajo, da se za gospo uredi premestitev v IV, na podaljšano bolnišnično zdravljenje je ne morejo dati, ker se je okužila z bakterijo. Po telefonu sem poklicala v vrsto domov upokojencev v SV Sloveniji, nikjer gospe ne želijo sprejeti zaradi bakterije, ker nimajo enoposteljne sobe na razpolago. /DU v bližini/ - vloga bo posredovana še v druge domove (I5-22).

13. Zadeva: /žrtev/, sum nasilja v družini – poročilo. (I5-23) 2.5./.../

14. Evidenčni list. (I5-24) 10.5./.../

Iz /bolnišnice/ mi /strokovna delavka/ sporoči, da so v /DU v bližini/ pripravili sobo za sprejem /žrtve/ (I5-25).

15. Evidenčni list. Razgovor s /sinom/. (I5-26) 12.5./.../

Na razgovor na ref. za skrbništvo se je oglasil /sin 1/ in je izrazil, da ne želi podpisati dogovora o storitvi za svojo mamo in je predlagal, da se ga razreši skrbniške funkcije. Sina sem seznanila s problemom, ki nastane v zvezi z urejanjem IV/.../ (I5-27).

16. Zapisnik timskega sestanka v zvezi z zaščito /žrtve/. (I5-28) 13.5./.../

Iz podatkov o njeni zdravstveni situaciji povzemamo, da je ledvični bolnik in potrebuje dializo; da gre pri njej za težjo pokretnost, stanje po poškodbah, demenco; iz mnenja psihiatra izhaja, da ni zmožna za kompetentno odločanje o svojih zadevah in je glede na to indicirana postavitve skrbnika za zaščito pred nasiljem v družini ter psihiater svetuje namestitev v enoto za dementne stanovalce v DSO. V domačem okolju ji ni možno zagotoviti ustrezne osnovne oskrbe, niti zaščite pred nasiljem. Navedeno ocenjujemo kot dejavnike tveganja za ponovitve nasilja (I5-29) in glede na to ocenjujemo, da gre pri /žrtvi/ za visoko stopnjo ogroženosti (I5-30).

17. Zadeva: /žrtev/ - nasilje v družini, namestitev in zaščita. (I5-31) 13.5./.../

V skladu z usmeritvijo strokovnega tima CSD predlagamo in prosimo za nujno ureditev namestitve na oddelek podaljšanega bolnišničnega zdravljenja z osnovnim namenom zaščite /žrtve/ pred ponovnim nasiljem (I5-32).

18. Evidenčni list. Razgovor s /sinom/. (I5-33) 13.5./.../

Po zaključku strokovnega tima se je oglašil /sin 1/, ki je želel, da se ga razreši skrbniških dolžnosti, pripravljen pa je bil, da gre v dom podpiše dogovor o storitvi oz. namestitvi mame v dom (I5-34).
/.../.

19. Evidenčni list. (I5-35) 20.5./.../

/žrtev/ je bila v ponedeljek ob 16. uri sprejeta v IV v /DU/. /sin 1/ in /sin 2/ sta prišla urejat oprostitev plačila SVS IV za zavezance, vendar /sin 2/ ni imel izpolnjene in podpisane vloge – sem mu izpolnila in bo podpisano vrnil v ponedeljek (I5-36), prav tako bosta prinesla še podpisano vlogo za /sestro/.

20. Vabilo /povzročitelju/. (I5-37) 8.6./.../

/vabilo povzročitelju, da se oglasi na svetovalni razgovor v zadevi suma nasilja/.

21. Evidenčni list. Razgovor s /povzročiteljem/. (I5-38) 20.6./.../

Kljub vsemu (ker ni bilo zbranih dokazov nasilja) smo z gospodom /povzročiteljem/ na domu opravili razgovor, ga seznanili o nedopustnosti nasilja nad nemočno osebo ter ga motivirali, da je gospod sprejel dejstvo, da za ženo zaradi njenih specifičnih potreb (dializni bolnik, oseba, ki se zdravi zaradi demence, nezmožnost samostojne hoje idr.) ne zmore dovolj kvalitetno poskrbeti na domu (I5-39). Gospa je bila po zaključku zdravljenja v /bolnišnici/ v soglasju z otroci in možem sprejeta v IV.

22. Evidenčni list. (I5-40) 12.8./.../

/.../. S tem razgovorom je bila storitev zaključena (I5-41).